

T.C.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM ANABİLİM DALI

**KÖY ENSTİTÜLERİNDEN MEZUN ÖĞRENCİLERİN
ENSTİTÜLERİN EĞİTİM PROGRAMIYLA İLGİLİ GÖRÜŞLERİ:
BURSA ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ebru KUBAT

T.C.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM ANABİLİM DALI

**KÖY ENSTİTÜLERİNDEN MEZUN ÖĞRENCİLERİN
ENSTİTÜLERİN EĞİTİM PROGRAMIYLA İLGİLİ GÖRÜŞLERİ:**

BURSA ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ebru KUBAT

Danışman

Prof. Dr. FEYYAT GÖKÇE

Bursa

2019

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim.

Ebru KUBAT

EĞİTİM BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 11.07.2019

Tez Başlığı / Konusu: Köy Enstitüleri'nden Mezun Öğrencilerin Enstitülerin Eğitim Programı İle İlgili Görüşleri: Bursa Örneği

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 103 sayfalık kısmına ilişkin, 08.07.2019 tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından (Turnitin)* aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 15'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç/dahil
- 3- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

11.07.2019

Tarih ve İmza

Adı Soyadı: Ebru KUBAT

Öğrenci No: 801420001

Anabilim Dalı: Eğitim Bilimleri

Programı: Eğitim Programları ve Öğretim

Statüsü: Y.Lisans Doktora

Danışman
(Adı, Soyad, Tarih)

11.07.2019

* Turnitin programına Uludağ Üniversitesi Kütüphane web sayfasından ulaşılabilir.

Doç. Dr. Filiz GÜLTEKİN

YÖNERGEYE UYGUNLUK ONAYI

“Köy Enstitüleri”nden Mezun Öğrencilerin Enstitülerin Eğitim Programlarıyla İlgili Görüşleri : Bursa Örneği” isimli yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesine uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi hazırlayan

Ebru KUBAT

Danışman

Prof. Dr. Feyyat GÖKÇE

Eğitim Bilimleri ABD Başkanı

Jale ELDELİKLİOĞLU

T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı'nda 801420001 numaralı Ebru KUBAT'ın hazırladığı "Köy Enstitüleri'nden Mezun Öğrencilerin Enstitülerin Eğitim Programlarıyla İlgili Görüşleri: Bursa Örneği" isimli yüksek lisans çalışması ile ilgili 08/07/2019 günü 12.00-13.00 saatleri arasında yapılmış, sorular sorulardan cevaplar sonunda adayın tezinin (başarılı/başarısız) olduğuna (oybirliği/oyçokluğu) ile karar verilmiştir.

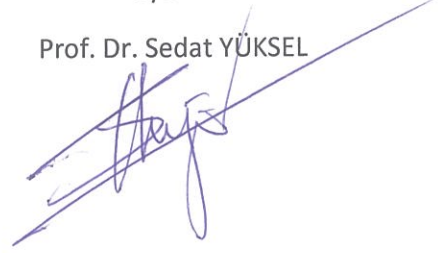
Üye (Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu Başkanı)

Prof. Dr. Feyyat GÖKÇE

Üye

Prof. Dr. Sedat YÜKSEL

Üye

Prof. Dr. Ali ERSOY

Önsöz

Değişen ve gelişen dünyaya ayak uydurmamızda eğitim kurumları çok önemli bir yere sahiptir. Öğretmenlik yaşamımda milli eğitimin ‘okulun yaşamın kendisi olma’ yönünde evrimleşme çabasına tanık olmam, benzer bir fikirle ortaya çıkan ve kapanmasının üzerinden yıllar geçmesine karşın hem Türkiye’de hem birçok ülkede örnek olarak gösterilen Köy Enstitüleri üzerine çalışma yapmama sebep olmuştur. Çalışmalarım boyunca kitaplardan çok şey öğrenmiş olsam da en çok bilgiyi evlerini gezerek, yüz yüze görüşüp konuşup, sohbet etme fırsatı bulduğum elleri öpülesi Enstitü mezunlarından edindim. İtiraf etmeliyim ki tez çalışmamın en keyifli kısmı burasıydı. Kendimi gerçekten şanslı hissediyorum; ne mutlu bana ki böyle kıymetli insanlarla tanışma fırsatı buldum.

Tez konumun belirlenmesinde bana yardımcı olan ve çalışmalarımın bilgilerini ve deneyimlerini esirgemeyen danışmanım Prof. Dr. Feyyat GÖKÇE’ye, ders döneminden de tanıdığım enstitülerin programlarıyla ilgili doğru kaynaklara yönlendirerek yardımcı olan Prof. Dr. Sedat YÜKSEL’e, tezimin her parçasına tek tek dokunan; titiz çalışmasından dolayı hayranlık ve saygı duyduğum Prof. Dr. Ali ERSOY’a, enstitü mezunlarına ulaşmamda ve evlerini bulmamda bana yardımcı olan emekli öğretmen Yunus TEMİZ’e, beni yüreklendiren, destek olan ailem ve en yakın arkadaşlarım Eylem KÜÇÜKALTUN ve Öznur KESKİN’e, tez yazma döneminde birbirimize destek olduğumuz sınıf arkadaşlarım Taha ALTINSOY ve Zehra KÖSEOĞLU’na, her aradığımda çok iyi ilgilenip sorularımı sabırla cevaplayan üniversite öğrenci işleri çalışanı Filiz Demirci’ye teşekkürü bir borç bilirim.

Özet

Yazar : Ebru KUBAT

Üniversite : Uludağ Üniversitesi

Ana Bilim Dalı : Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Bilim Dalı : Eğitim Programları ve Öğretim

Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi

Sayfa Sayısı : XIII+110

Mezuniyet Tarihi :

Tez : Köy Enstitülerinden Mezun Öğrencilerin Enstitülerin Eğitim Programlarıyla İlgili Görüşleri: Bursa Örneği

Danışmanı : Prof. Dr. Feyyat GÖKÇE

KÖY ENSTİTÜLERİNDEN MEZUN ÖĞRENCİLERİN ENSTİTÜLERİN EĞİTİM PROGRAMLARIYLA İLGİLİ GÖRÜŞLERİ: BURSA ÖRNEĞİ

Bu çalışmanın amacı Köy Enstitülerinde uygulanan eğitim programlarının öğrenciler üzerindeki bilişsel, duyuşsal, psikomotor etkilerini incelemek ve buradan mezun öğrencilerin programla ilgili görüşlerini açığa çıkarmaktır.

Araştırmada Köy Enstitülerinin kuruluşundan kapatılışına kadar olan süreç incelenmiştir. Bu kurumlarda uygulanan eğitim programlarıyla öğrencilere hangi bilgi, beceri ve anlayışların kazandırılması hedeflendiği araştırılmış ve burada okuyan öğrencilerin programla

ilgili görüşlerine başvurmak için Bursa'da yaşayan Köy Enstitü mezunu öğretmenlerle görüşülmüştür.

Araştırma sonucunda programın hedef ve içeriğiyle ilgili bilgi çoğunlukla literatürden elde edilirken, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme-değerlendirme ile ilgili bilgi hem görüşmecilerden hem de ilgili yayınlardan edinilmiştir. Enstitülerle uygulanan programlarla kalıcı öğrenmelerin sağlandığı, öğrendiklerini yaşama yansıtabilen, sorunlara çözüm üretebilen bireyler yetiştirildiği görülmüştür. Burada okuyan öğrencilerin Köy Enstitülerinin eğitim programlarıyla ilgili görüşleri olumludur.

Anahtar Sözcükler: Köy Enstitüleri eğitim programları, Köy Enstitüleri mezunları, görüşme

Abstract

Author : Ebru KUBAT

University : Uludag University

Field : Educational Sciences

Branch : Curriculum and Instruction

Degree Awarded: Master

Page Number: XIII+110

Degree Date:

Thesis : Views of Graduate Students From Village Institutes Related to Institute

Training Programs : The Case of Bursa

Supervisor : Prof. Dr. Feyyat GÖKÇE

VIEWS OF GRADUATE STUDENTS FROM VILLAGE INSTITUTES RELATED TO INSTITUTE TRAINING PROGRAMS: THE CASE OF BURSA

The aim of this study is to examine the cognitive, affective and psychomotor effects of the educational programs implemented in the Village Institutes and to reveal the opinions of the students graduated from the program.

In this research, the process from establishment to closure of Village Institutes is examined. The educational programs implemented in these institutions have been investigated which knowledge, skills and understandings are aimed to be gained to the students and interviews

have been held with the teachers of the Village Institute graduates living in Bursa in order to apply their opinions about the program.

As a result of the research, information about the objectives and content of the program is mostly obtained from the literature, while information about learning-teaching process and assessment-evaluation is obtained from both the interviewees and related publications. It has been observed that permanent learning is provided by the programs implemented with the institutes, and individuals who can reflect what they have learned to life and produce solutions to problems are raised. The opinions of the students studying here about the educational programs of the Village Institutes are positive.

Key words: Village Institutes training programs, graduates of Village Institutes, interview

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖNSÖZ.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR	xiii
I. BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Alt Problemler.....	2
1.3. Araştırmanın Amacı.....	2
1.4. Araştırmanın Önemi.....	3
II. BÖLÜM: TÜRKİYE’DE KÖY ENSTİTÜSÜ UYGULAMASI.....	4
2.1. Kuruluş Amacı.....	4
2.1.1. Cumhuriyet Döneminde Türkiye’nin Sosyal, Ekonomik ve Siyasi Durumu... 5	
2.1.2. Eğitim Kurusu.....	9
2.1.3. Köy Enstitülerinin Kuruluşu.....	15
2.1.4. Enstitü Yerlerinin ve Arazisinin Seçimi.....	19

2.1.5. Öğrencilerin Seçimi.....	21
2.2. Köy Enstitülerinde Uygulanan Eğitim Programı.....	23
2.2.1. Eğitim Felsefesi.....	23
2.2.2. Köy Enstitüleri Eğitim Programlarının Nitelikleri.....	27
2.3. Ders Uygulamaları.....	34
III. BÖLÜM: İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR.....	46
3.1 İlgili Kitaplar.....	46
3.2. İlgili Tezler.....	48
3.3 İlgili Makaleler.....	50
IV. BÖLÜM: YÖNTEM.....	51
4.1. Araştırma Deseni.....	51
4.1.1. Nitel Araştırma.....	51
4.2. Veri Kaynakları ve Katılımcılar.....	52
4.2.1. Dokümanlar.....	52
4.2.2. Katılımcılar.....	52
4.3. Veri Toplama Aracının Hazırlanması.....	53
4.3.1. Dokümanlardan Verilerin Elde Edilmesi.....	53
4.3.2. Görüşme Formu İle Verilerin Toplanması.....	55
4.4. Verilerin Analizi ve Yorum	59

V. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM.....	63
5.1. Uygulanan Eğitim Programıyla Öğrencilere Kazandırılması İstenen Bilgi, Beceri ve Anlayışlar.....	63
5.2. Enstitülerde Uygulanan Eğitim Programının Özellikleri ve Ders Saatlerinin Sınıflara Göre Dağılımı	77
5.3. Ölçme ve Değerlendirme.....	90
5.4. Enstitülerde Öğrenim Görmüş Mezunların Enstitü Eğitim Programlarıyla İlgili Görüşleri.....	93
VI. BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER.....	97
6.1. Sonuç.....	97
6.2. Öneriler.....	100
6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	100
6.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	101
KAYNAKÇA.....	102
EKLER.....	109
EK-1. Bursa’da Yaşayan Köy Enstitüsü Mezunlarına Yöneltilen Anket Soruları.....	109
ÖZGEÇMİŞ.....	110

Tablolar Listesi

Tablo	Sayfa
1. Köy Eğitmeni Yetiştirme Kurslarının Kültür Dersleri Çizelgesi ve Müfredat Programı Taslağı.....	10
2. Köy Eğitmeni Yetiştirme Kursları Ziraat Dersleri Müfredat Programı Taslağı.....	11
3. Köy Enstitüleri Öğretim Programında Yer Alan Dersler ve Süreleri.....	29
4. Beş Yılda Okutulacak Kültür Dersleri ve Bu Derslere Ayrılacak Zamanlar.....	31
5. Genel Bilgi Dersleri.....	33
6. Tarım Ders ve Uygulamaları.....	34
7. Sanat Dersleri ve Atölye Çalışmaları.....	34
8. Kızlar İçin Sanat Derslerinin Sınıflara Göre Dağılışı.....	39
9. Tarım Derslerinin Sınıflara Göre Dağıtımını ve Haftalık Ders Saatleri Çizelgesi.....	43
10. Teknik Derslerin Ve Çalışmaların Yıllara Göre Haftalık Saat Sayısı.....	45
11. Görüşmeciler ve Okudukları Enstitü Adı ve Öğrencilik Yılları.....	62
12. Araştırmada Açığa Çıkan Temalar, Alt Temalar, Kodlar.....	66
13. Ders Saatlerinin Sınıflara Göre Haftalık Dağılımını.....	86

Kısaltmalar

KEÇEV : Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı

BÖLÜM I

Giriş

1.1 Problem Durumu

Bu çalışmada 1940-1954 yılları arasında Türkiye’de hayata geçirilen, ülkedeki toplam nüfusun büyük bir kısmını oluşturan, köylü nüfusu aydınlatma hedefiyle yola çıkılan, Köy Enstitülerinde uygulanan programların, o dönem köy enstitülerinde okuyan öğrencilerin bilişsel, psikomotor ve duyuşsal gelişimlerine yansımaları araştırılmıştır.

20. yüzyılın başlarında Ulusal Bağımsızlık ve Kurtuluş Savaşı ile Osmanlı İmparatorluğu’nun yıkılıp cumhuriyetin kurulması ve cumhuriyet sonrası çağdaş ideolojiye yakışır şekilde ilerlemesine yardım eden yerli bir eğitim ve kalkınma seferberliği olan Köy Enstitüleri iki önemli mücadele örneğidir (Türkoğlu, 2013). Bu anlamda Köy Enstitüleri cumhuriyetin hedeflerinin toplum tarafından kabul görmesi için oluşturulan kurumlar olduğunu söyleyebiliriz. Kuruluş amacı olarak böylesine önemli bir hedefi olan bir kurumun eğitim programı da doğal olarak muadillerinden farklı olmuş ve yeni bir toplum inşa etmek üzere kurgulanmıştır. 1935 yılında çoğunluğu köylerde yaşayan ve okuma yazma bilmeyen bir toplumu yeni kurulan cumhuriyetin hedefleri doğrultusunda modern dünyaya uyumlu hale getirmenin zorluğu yeni bir eğitim programını hayata geçirmeyi gerekli kılıyordu. Bu zorluğa karşı hayata geçirilen Köy Enstitüleri projesi günümüzde hala birçok kişi tarafından eğitimde yaşanan sorunlara çözüm olarak gösterilmektedir. Bu araştırmanın bu programın özelliklerine dönemin öğrencileri açısından yaklaşmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Cumhuriyetin kurulmasından sonra ülkenin hedefi uygarlığı yakalamak, çağa ayak uydurmaktır. Bu sebeple “çağdaş Türkiye” planı hazırlanmakta, ekonomik, sosyal, siyasal ve

kültürel alanda yapılacak atılımlar gündeme alınmaktadır (Tükoğlu, 2013). Eğitim, toplumsal alana, hem ekonomik hem kültürel hem de sosyal açıdan etki ettiğinden yeni bir toplum inşasında önemli bir sosyal kurumdur. Köy Enstitüleri, dönemin toplumsal dinamiklerini göz ardı etmeden ama aynı zamanda çağın gereklerine uyum sağlayan kurumlar olarak planlanmıştır ve bu kurumlardan toplumun hedeflenen dönüşümüne katkı sağlaması beklenmiştir. Bu araştırma Köy Enstitüsü eğitim-öğretiminden geçen öğrencilerle görüşülerek gerçekleştirildiğinden Köy Enstitülerinin bireyler üzerindeki etkilerine yoğunlaşsa da ortaya çıkacak verilerin bu kurumların hedeflenen yeni toplum inşasına ne gibi katkıları olduğunun görülmesine katkı sunması beklenmektedir.

Araştırmada Köy Enstitüsü'nde uygulanan programlarla neler amaçlanmış ve bu kurumlardan mezun olan öğrencilerin programla ilgili görüşleri nelerdir sorularına yanıt aranmıştır.

1.2 Alt Problemler

- 1) Köy Enstitülerinde uygulanan eğitim programıyla öğrencilere kazandırılması istenen bilgi, beceri ve anlayışlar nelerdir?
- 2) Uygulanan eğitim programının özellikleri nelerdir ve ders saatlerinin sınıflara göre dağılımı nasıldır?
- 3) Köy Enstitülerinde ölçme değerlendirme nasıl yapılmaktadır?
- 4) Köy Enstitülerinde öğrenim görmüş öğretmenlerin enstitü eğitim programlarıyla ilgili görüşleri nelerdir?

1.3 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı 17 Nisan 1940 tarihinde 3803 sayılı 'Köy Enstitüleri Kanunu ile köy ilkokullarına öğretmen yetiştirmek üzere şehirlerden uzak, tarım işlerine elverişli geniş arazisi bulunan köylerde, tren yollarına yakın 21 bölgede kurulan ve 27 Ocak 1954 tarihinde

6234 sayılı ‘Köy Enstitüleri ile Öğretmen Okullarının Birleştirilmesi Hakkında Kanun’la resmen kapatılan Köy Enstitülerinde uygulanan eğitim programlarının öğrencileri üzerindeki bilişsel, duyuşsal, psikomotor kazanımlarını ve enstitü mezunlarının görüşlerini ortaya çıkarmaktır.

1.4 Araştırmanın Önemi

Hayatta olan enstitü mezunlarının hayli azalmış olması ve sonraki yıllarda bu mezunlara ulaşmanın daha da imkansızlaşması çalışmanın önemini artırmaktadır. Yeni bir eğitim kurumu olan Köy Enstitülerinde kullanılan eğitim programı, çağın ve yeni kurulan ülkenin şartları göz önünde bulundurularak hazırlanmış özgün bir programdır. Araştırma o döneme tanık olan Köy Enstitüsü mezunlarıyla yapılan görüşmelerde onların fikirlerine başvurularak programın hedefleri, eğitim-öğretim uygulamaları ve hedeflerin gerçekleşme düzeyi hakkında birincil kaynaklardan bilgi edinilmesi bakımından önemlidir.

BÖLÜM II

Türkiye’de Köy Enstitüleri Uygulaması

Bu bölümde Köy Enstitülerin kurulduğu dönemde Türkiye’deki eğitim olanakları, Enstitülerin kuruluş amaçları, eğitim programı ve ders uygulamalarına yer verilmiştir.

2.1 Kuruluş Amacı

Cumhuriyetin kurulmasından sonra eğitim olanaklarını yaygınlaştırma hedefi doğrultusunda birçok çalışma yapılmış, yerli ve yabancı uzmanların fikirleri alınmış, toplantılar düzenlenmiş, neler yapılabileceği kurultaylarda tartışılmıştır. Bu süreçte şunun farkına varılmıştır ki; halkın sadece okuma yazma öğrenmesini değil, çağdaşlaşmasını sağlayacak ve ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir eğitim programı planlanmalıdır. Halkın çoğunluğu köydedir ve bu sebeple köylünün sosyal ve ekonomik durumu göz önünde bulundurularak bilgilerini işe dönük kullanabileceği bir planı gerekli kılmaktadır. Yetiştirecekleri bireyler düşünülerek köy yaşamının bilgi ve becerilerine hâkim olmasını sağlayarak donanımlı yetişmesi için işe ilk önce öğretmenlerin eğitimiyle başlanması düşünülmüştür.

Eğitim sisteminin okul, öğretim programı, öğretmen ve öğrenci olmak üzere dört önemli unsuru bulunmakta ve bunlarla eğitim şekillenmektedir. Eğitimin toplumaştırıcı işlevinde eğitimi oluşturan sistemler ve kurumlar çoğu zaman siyasi oluşumlardan ve mekanizmalardan etkilenmiştir. Yeni ülkenin kuruluşu ve Cumhuriyetin ilanı eğitim sisteminde de değişikliklerin yapılmasını gerekli kılmıştır. Bu dönemde eğitim çağdaşlaşma ve sosyalleşme aracı olarak görülmüştür (Yılmaz, 2013). Yeni kurulan ülkenin ihtiyaç duyduğu çağdaş bireyleri yetiştirme çabası alışlagelmiş okul ve eğitim kavramından farklı özelliklere sahip olan Köy Enstitüleri gibi bir kurumun kurulmasını sağlamıştır.

Köy Enstitülerinin kuruluş amaçları;

- Köyde yaşayanlar ile şehirde yaşayanlar arasındaki ekonomik ve kültürel dengeyi sağlamak,
- Eğitim olanaklarını yaygınlaştırmak,
- Köye öğretmen yetiştirmek,
- Köy halkına modern tarım tekniklerini öğretmek, uygulanmasını sağlamak,
- Köy yaşamının bilgi ve becerilerine hakim, bilgilerini işe dönük olarak kullanabilen bireyler yetiştirmek,
- Eğitimin mali yükünü hafifletmektir.

Eğitim ve toplum birbirini etkileyen kavramlardır. Cumhuriyet döneminde toplumsal değişimi sağlayan eğitim kurumlarından olan Köy Enstitüleri de dönemin sosyal, ekonomik ve siyasi durumundan etkilenmiş ve ona göre şekillenmiştir.

2.1.1 Cumhuriyet döneminde Türkiye'nin sosyal, ekonomik ve siyasi durumu.

Cumhuriyetin ilanıyla birlikte yeni kurulan ülkede çağdaşlaşma üzerine önemli adımlar atılarak ekonomik, siyasal, kültürel ve toplumsal değişim hareketi başlamıştır. Eğitimde yapılacak yeniliklerin, yeni kurulan Türkiye'de toplumsal değişimi sağlamanın en önemli adımlarından biri olduğu düşünülerek bu yönde çalışmalar yapılmıştır. Ekonomik ve kültürel yönden düşük bir toplumun hızlı değişimini sağlamak eğitim-öğretim sisteminin, öğretmen eğitiminin, okulların ve okullarda uygulanan programların üzerine çalışmayı zorunlu kılmıştır. Bu süreçte eğitim kongreleri düzenlenmiş, eğitim sorunları tartışılarak 'nasıl bir birey yetiştirmeliyiz?' sorusuna yanıtlar aranmıştır.

1921 yılında Mustafa Kemal'in gözetimi altında bir eğitim kongresi toplanmış ve Türkiye'nin eğitim sorunları tartışılmıştır (Gezer, 2014). Yeni hükümet henüz kurulmuşken halkın eğitimi çok önemsenmiş ve eğitimle ilgili önemli adımlar atılmaya başlanmıştır.

17 Şubat 1923'te İzmir'de toplanan İktisat Kurultayı'nda verilecek eğitimle ticaret, tarım ve tekniğe hakim bireyler yetiştirilmesinin hedeflendiği ifade edilmiştir. Meclisin açılışında da "eğitimi, ekonomik yaşamda başarı sağlayacak, işe dayalı ve üretici bir cihaz haline getirmek gerektiği"ni vurgulamıştır. Bugünkü Eğitim Şurası'nın yerini tutan "heyet-i ilmiye" daha cumhuriyet ilan edilmeden 15 Temmuz - 15 Ağustos tarihleri arasında ivedi olarak toplanarak bir ay çalışmıştır. Bu toplantıya çeşitli görüş ve kesimlerden düşün ve eğitim adamları katılmıştır (Türkoğlu, 2013). Eğitimin yeniden şekillendirilmesi sürecinde mevcut durum analiz edilerek ihtiyaç duyulan eğitimin ne olduğu üzerine çalışmalar yapılmıştır.

Yeni kurulan ülkede yaklaşık 40 bin köy bulunmaktadır ve bunun 8 bininin nüfusu 400 üzerindedir. Kalan otuz iki bininin de on altı bininin nüfusu 150-400 arasındadır. 16 binin nüfusu ise 150'den azdır. Köy temel alındığında erkeklerde okuryazar oranı %17,3 iken, bu oran kadınlarda %4,2'dir. Doğu Anadolu köylerinde ise %1'dir (Gezer, 2014). TÜİK'in resmi sitesinde yayınlanan (İstatistik Göstergeler 1923-2011) verilerine göre 1927 sayımında 13.648.270 toplam nüfusun 3.305.879'su il ve ilçe merkezlerinde yaşarken, 10.342.391'i belde ve köylerde yaşamaktadır. 1935 sayımına bakıldığında ise 16 158 018 toplam nüfusunun 3 802 642'si il ve ilçede, 12 355 376'sı köylerde olduğu görülmektedir. Yine TÜİK verilerininin yaş ve okuma yazma oranlarına baktığımızda; 1935 sayımında, 6 ve daha yukarı yaştaki nüfus 12.862.754'dir. Bunlardan 2.475.649'si okuryazardır, 10.387.105 ise okuryazar değildir. Yine aynı yılın sayımlarına göre 15 ve daha yukarıdaki yaştaki nüfus 9 494 857'dir. Bunlardan 1 775 690'ı okuryazardır ve 7 719 167'si ise okuryazar değildir. Yani

okuma yazma bilenler bu nüfusun % 18,70'ini oluştururken, bilmeyenler % 81,30'unu oluşturmaktadır.

İmparatorluğun yıkılışı ile Türkiye'de eğitim birliğini sağlamak ve eğitimi laikleştirmekle ilgili yasalar çıkarılmış ve ilköğretim ve öğretmen yetiştirme sorunlarının üzerine çalışılmıştır. Genel ve parasız ilköğretim Anayasal bir hak ve görev olarak kabul edilmiştir. İlkokul öğretmenlerinin medrese öğrenimleri ve mesleksi bilgisizlikleri nedeniyle yetersiz oldukları görülmektedir (Kirby, 2012). Bu durum Milli Eğitim Bakanlığını hem ilköğretim eğitimi hem de öğretmen yetiştirmeyle köklü değişiklikler yapmak zorunda bırakmıştır.

Dönemin önemli çalışmalarından biri de "Türk Milli Eğitiminin 10 yıllık Gelişmesi"ni amaçlayan, "Maarif Teşkilatı Hakkında Layiha"dır. Sonradan yasalaşan 43 maddelik bu tasarıda yer alan ilginç saptamalardan bir bölümü şöyledir (Türkoğlu, 2013):

- Okul ile hayat arasındaki Çin Seddi'nin kaldırılması,
- Tarımsal çevrelerde çiftçilik okulları kurulması,
- Öğretmen yetiştirme ve okulların hayata bağlanması,
- Halkın ekonomik ve kültürel düzeyinin yükseltilmesi,
- Ülkenin gerçek iş okuluna gereksinimi olduğu,
- Öğretmen-halk işbirliği kurulması,
- Eğitim sisteminde kökten bir reform yapılması,
- Kızların eğitime el atılması,
- Doğa ile çocuk arasında kara kitap bulunduğu,
- Üretici eğitime yer ve önem vermek gerektiği,
- Okul yaşamının çevrenin gereksinimine göre düzenlenmesi,
- Politeknik eğitime gereksinim olduğu ve
- Kız ve erkek çocuklara birlikte eğitim verme zorunluluğudur.

Bu tespitler eğitimcileri ve hükümeti, o dönemde öğretmen okulları programlarının ve bu okullarda görev yapan öğretmenlerin cumhuriyetin yeni kuşağını yetiştirmede yetersiz kaldığı gerçeğiyle yüzleştirmiştir.

Cumhuriyetin kurulmasından sonra fırsat eşitliği ilkesiyle toplumun her kesimine eğitim ortamı sağlamak, halkın önemli bir kısmını oluşturan ve ekonomik yönden ülkeyi canlandıracak olan köylüyü çağdaş bilgi ve becerilerle donatmak, böyle bir eğitim ortamında görev alacak öğretmenlerin sahip olması beklenen özellikleri belirleyerek ülkenin ekonomik gerçekleri de öz önünde bulundurularak nasıl bir eğitim ortamı hazırlanması gerektiği sorularına yanıt aranmıştır.

Okulsuz, yolsuz ve susuz yoksunluklar içinde kalan bu büyük kitlenin okuryazarlığa ulaştırılmamış olmasından büyük bir üzüntü duyan Atatürk yeni bir atılımla çok yakından tanıdığı Saffet Arıkan'ı Haziran 1935 yılında 21. bakan olarak bu göreve atadı. Bakan Arıkan ise kısa bir süre sonra İlköğretim Genel Müdürlüğü'ne İsmail Hakkı Tonguç'u atadı. Tonguç'un atanmasından iki gün sonra, Bakan Arıkan bir ilkeğitim ve öğretim komisyonu topladı ve bu komisyonla 5.08.1935 - 21.09.1935 tarihleri arasında çalışmalarını sürdürdü. Milli Eğitim Müdürleri, müfettişleri, eğitimcilerden oluşan komisyon 22.09.1935'te çalışmalarını tamamladı. Raporun yazılması için de beş kişilik bir komisyon oluşturuldu. Rapora son şekil verilmeden taslak üzerinde İsmail Hakkı Tonguç'un el yazısıyla yaptığı şu düzelti dikkat çekicidir: "Yapılacak işleri bugünkü parasal koşullar dışında düşünmek ve ona göre öneriler yapmak" (Gezer, 2014). Yeni bir ülkenin kurulmasından yaklaşık 15 yıl geçmesine karşın halkın önemli bir çoğunluğunu oluşturan kısmına yani köylerde yaşayan kız ve erkek çocuklarına hala istenen bir eğitim ortamı yaratılamamıştır. Mustafa Kemal Atatürk'ün bu konudaki duyarlılığı ve İsmail Hakkı Tonguç'un çalışmaları devleti ilköğretim

seferberliğine yönlendirmiştir. Okul yaşamının, parasal koşullar göz önünde bulundurarak çevrenin gereksinimlerine göre düzenlenmesi düşünülmüştür.

İsmail Hakkı Tonguç'un yabancı eğitimcilerden görüş aldığını ve en çok etilendiği kişilerin de Pestalozzi, Kerschensteiner ve Dewey olduğunu söyleyen Engin Tonguç bu eğitimciler sayesinde uygar ülkelerin eğitim bilimleri sorunlarını anlamak ve tanıma fırsatını bulduğunu ifade etmiştir. "Bu eğitimciler endüstri toplumunun gereklerine uygun kişilerin yetiştirilmesi üzerine durmaktadırlar. Böylece demokratik eğitim, eğitimde özgür düşün ve tartışma ortamı, yönetime katılma, iş eğitimi, meslek eğitimi, pratik amaçlı eğitim, iş yapma ve yeteneğinin kazandırılmasını amaç alan eğitim gibi çok kısa ve ana çizgileriyle özetlenebilecek sorunlarla uğraşmışlardır." (Tonguç, 1970).

İlköğretimi yaygınlaştırmanın ve Cumhuriyetin çağdaş insanını yetiştirmenin öğretmen eğitilmesinden geçtiğini düşünen İsmail Hakkı Tonguç Türkiye gerçeklerini göz önünde bulundurarak çalışmalarını yürütmüştür. Kirby'nin ifade ettiğine göre; İsmail Hakkı Tonguç, genel müdür olarak incelemelerini yapıp, ilköğretimle ilgili raporu kısa sürede hazırlamıştır. Bakan Arıkan'ın 1935 sonlarında başbakana sunduğu bilimsel bir bakışla hazırlanan bu muhtırada istatistiklerle Türkiye'nin eğitim gerçeği ve çözüm önerileri gözler önüne serilmiştir. Eğitimin nicelik ve nitelik sorunlarını ve parasal kaynağını birbirinden ayırmadan, birini ötekenden daha önemli görmeden ele alan ve çözüm gösteren bu muhtıra eğitim sorununun çözümü için yeni ipuçları göstermektedir (Kirby, 2014).

Bu muhtıra dikkate alınarak toplumun şartları da göz önünde bulundurularak ihtiyaç duyulan eğitimciyi yetiştirmek amacıyla eğitim kursu fikri ortaya atılmıştır.

2.1.2 Eğitim kursu. Cumhuriyetin kurulduğu yıllarda Türkiye'de 40.000 köyün 16.000'inde nüfus 150'den azdır. Bu köylerde ilköğretim çağındaki çocuk sayısı 18 civarındır ve bazı küçük köylerde ise bu sayı 8-10'a kadar da düşmektedir. Yeterli sayıda öğretmen

yetiştirilmesi için hemen harekete geçilse dahi öğretmen yetiştirme süresi olan 5-6 yıl sonra ancak köyde göreve başlayabilir. Büyük köylerin okullaşması doğal olarak öne alınacağından bu küçük köyler uzun süre okulsuz kalmakla karşı karşıyadır (Aydın, 1996). Eğitimdeki bu sorun acil tedbir almayı ve çözüm üretmeyi zorunlu kılmıştır. Köy okullarında öğretmenlik yapacak bireylerin hem kısa sürede yetiştirilmesi hem de okuma yazmayı öğretecek nitelikte olmasının yanında köy işlerinden anlayan ve köylülere önder olacak nitelikte olması hedeflenmiştir.

Köye mal edilmek istenilen yeni öğretmen tipi, alışılmış neviden bir öğretmen değildir. Orduda iyi hizmet görerek onbaşı veya çavuş olmuş becerikli ve bu işe istekli okur-yazar köylüler kurslara tabi tutularak köylerinde öğretmenlik yapabilecek bir seviyeye getirileceklerdir. Klasik yollarda yürümekle köylüyü bilgisizlikten süratle kurtarmanın ve ilköğretime kavuşturmanın mümkün olmayacağı tecrübelerle iyice anlaşılmıştır. Ziraat işlerine elverişli arazisi bulunan çiftlik veya okullarda açılacak kurslarda yetiştirilecek bu yeni tip öğretmenleri ile köyün bünyesine uygun "Hayat ve iş okulu" kurulacaktır. İlk kurs Eskişehir-Çifteler bucağının merkezi olan Mahmudiye köyünde açıldı, tecrübeler yapıldı. Bu eğitim kursu, orada yetişen köy öğretmenlerine de eğitim denildi (Tonguç, 1998). Eğitim kursu programı hazırlanırken eğitimcilerin hem köylüye okuma yazma öğretmesi hem de öğrenciye ve köylüye tarım işlerinde yol gösterici olmasına dikkat edilmiştir. Programın taslağı kültür dersleri Tablo 1'de, ziraat dersleri Tablo 2'de gösterilmiştir (Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı [KEÇEV], 2004):

Tablo 1

Köy Eğitmeni Yetiştirme Kurslarının Kültür Dersleri Çizelgesi ve Müfredat Programı Taslağı

DERSLER

- 1) Türkçe (Okuma, İmla, Tahrir)
 - 2) Aritmetik ve geometri
 - 3) Yurt ve Yaşama Bilgisi Atölye Dersleri
 - 4) Eğitim Bilgisi (Köy eğitimi, çocuk bilgisi, öğretim metodu, ders tatbikatı)
-

(Açıklama)

1) Derslere ayrılan saatler, talebenin yetişme ihtiyacına göre yukarıdaki hadler dahilinde azaltılıp çoğaltılabilir. Bir başlık altında toplanan derslere ayrılacak zaman, eğitmen namzetlerinin durumlarına göre eğitim şefleri tarafından saptanır.

2) Her sabah 10 - 20 dakika jimnastik yaptırılacaktır.

3) Müzik için ayrıca saat ayrılmamıştır. Okulun radyo ve gramafon plakları ile boş zamanlarda, ders aralarında, iş içinde ve fırsat buldukça müzik dinletilecek ve bazı şarkılar öğretilecektir.

4) Atölye derslerine bir kurs müddeti içinde 15 gün ayrılır. Bunun bir haftası ağaç işlerine, diğer haftası da maden işlerine tahsis olunur. Dersler bu bir hafta içinde her gün devamlı bir şekilde gösterilir. Bu müddet zarfında işlerin tekniği öğretilir. Talebe öğrendiklerini diğer derslerde fırsat düştükçe tatbik eder.

5) İnşaat olan kurslarda talebeye, inşaatta çalıştırılmak suretiyle inşaat dersi de gösterilir.

Tablo 2

*Köy Eğitmeni Yetiştirme Kursları Ziraat Dersleri Müfredat Programı Taslağı***DERSLER**

- 1) Tarla Ziraati
- 2) Bahçe Ziraati
- 3) Hayvan Yetiştiriciliği: Zootekni
- 4) Ziraat San'atleri

Tarla Ziraati Müfredatı: Toprağın tarifi, ziraatte gördüğü vazifeler, toprağın neveleri, hava ve suyun toprak ve bitki için ehemmiyeti, toprağın işlenmesi, işlenme tarzları ve işlemede kullanılan aletler, gübre, gübreleme ve gübrelilikler münavebe ve ehemmiyeti, tohumluk ehemmiyeti, eneme, kalburlama, ilaçlama, tımar ve bakım, biçim ve vasılataları ve birbirleriyle mukayesesi, harman ve vasılataları ve birbirleriyle mukayesesi.

Bahçe Ziraatı Ders Müfredatı: Sebzenin insanlara lüzumu, sebze bahçeleri nerelerde yapılabilir, sebze bahçeleri nasıl hazırlanır, yaprağı yenen sebzeler, meyvesi yenen sebzeler, kökü yenen sebzeler. Meyvenin insana lüzumu, meyvenin köylü kazancı bakımından ehemmiyeti, meyve bahçeleri nerelerde yapılabilir, meyve bahçesinin toprağı nasıl hazırlanır, fidan çukurları nasıl ve ne vakit açılır, fidanlar nasıl dikilir, toprak ve havanın vaziyetine göre dikilecek çeşitlerin seçilmesi, meyve bahçelerinde bakım işleri, ağaçların karışık dikilmesinin lüzumu, muhtelif meyve ağaçlarının hususiyetleri. Türkiye'de bağcılığın ehemmiyeti, köylü hayatında bağın lüzumu, bağ nasıl ve nerelerde yapılır, bağ ilaçlanması, en mühim bağ hastalıkları ve önlenmesi, üzümün toplanması tarzı ve zamanı.

Hayvan Yetiştiriciliği Müfredatı: Çiftlik hayvanlarının ehemmiyeti ve köylü hayatı bakımından bunların lüzumu, hayvan yetiştirilmesi yolları, hayvanlarda olgunluk, hayvanları

çiftleştirme, bunun zamanı ve usulleri, damızlık seçimi, hayvanların yiyecekleri, verilme tarzları ve miktarları.

Ziraat San'atleri Müfredatı: Sütün köylü hayatındaki ehemmiyeti, hayvanların süt verimi, süt sağımı, sütün süzülmesi, bozulmadan saklanması, sütün tereyağını çıkarmak, yağın bozulmadan saklanması, sütü mayalamak ve peynire çevirmek. Üzümden yapılan şıra, şarap, sirke, pekmez. Konservacilik, muhtelif sebzelerin kurutularak, tuzlu mahlul ve meyvelerin kurutularak şekerli mahlullerle saklanması, marmelat ve şurup yapmak (KEÇEV, 2004).

Tarıma elverişli tarlaları olan köylerde açılmaya başlanan eğitim kurslarına askerliği erbaş olarak yapan, okur-yazar, sağlıklı, bedensel özü bulunmayan, köylü gençler alınmıştır. Köy eğitimleri eğitim öğretimden başka, örnek tarım çalışmaları yapmak, okulda işlik açıp çalıştırmakla görevlendirilmiştir (Sara, 2013). Eğitim kurslarında eğitim alarak göreve başlayanların başarılı olmaları eğitim kursları sayısının artırma kararı alınmasını sağlamıştır.

Alınan olumlu sonuca bakarak Milli Eğitim ve Tarım Bakanlıkları kursların çoğaltılmasına karar verilip yasal olarak örgütlemeyi uygun görerek yasa hazırlığına girişmiştir. 11 Haziran 1937'de TBMM'de onaylanan ve 24 Haziran 1937'de 3639 sayılı resmi gazetede yayınlanan 3238 sayılı "Köy Eğitimleri Yasası" özetle şunları içermektedir:

- Nüfusları öğretmen göndermeye elverişli olmayan köylerin öğretim ve eğitim işlerini görmek, tarım işlerinde öncülük etmek için köy eğitimleri görevlendirilir.
- Köy eğitimleri, Milli Eğitim ve Tarım Bakanlıkları tarafından, tarım işleri yaptırılmaya elverişli okul ya da çiftliklerde açılan kurslarda yetiştirilir. Gideri bu bakanlıklar bütçesinden ödenir.
- Milli Eğitim Bakanlığınca seçilecek ilköğretim müfettişleri ve ilkokul öğretmenleri bu kurslarda görev alırken izinli sayılarak hakları olan aylık ve makam ücretlerini tam olarak alacaklardır.

- Eğitimci atanmış köylerden gereği kadarı bir bölge sayılarak, kurslarda çalışan öğretmenlerden seçilenler bu bölgelere gezici başöğretmen olarak atanır. Bunlar eğitimci ve öğretmenlere görevi başında yardımcı olurlar, hizmet içi eğitim verirler.
- Köy eğitimcilerine Milli Eğitim Bakanlığınca onaylanan kadrolara uygun olarak, illerdeki bakanlığa yardım ödeneğinden ücret ödenir.
- Tarım Bakanlığı parasız tohum, damızlık hayvan, fidan, tarım araçları verir.
- Köy eğitimcilerinin kurslara alınmaları, yetiştirme biçimleri köydeki görevleri, işlerinin denetlenmesi, izlenmesi iki bakanlıkça birlikte kararlaştırılır.

Zorunlu ve parasız ilköğretim çağındaki çocuklardan, şehir ve kasabalarda oturanların % 61'i ilk ve ortaokullara köydekilerin de ancak % 19'u üç ve beş sınıflı ilkokullara devam edebilmektedir. Şehir ve köylerdeki bu farkı en aza indirmek için hükümetçe tedbirler alınmaya başlanmıştır. 3238 sayılı kanuna göre kurslarda yetiştirilen 7000 eğitimci, öğretmen gönderilmesine imkân bulunmayan küçük köylere gönderilmiştir (Saydam, 1943).

Bundan sonra eğitimci kurslarının sayıları yıldan yıla çoğaltılmış ve eğitimciler memleketin her tarafına yayılmaya başlamışlardır. Tonguç'un (1998) ifade ettiğine göre eğitimcilerin buldukları 8-10 köyden bir bölge teşkil edilerek onların başlarına öğretmen okulu mezunu gezici öğretmen verilmiştir. Bu öğretmen, idaresine verilen eğitimcileri devamlı olarak iş başında iken de yetiştirmek vazifesiyle mükelleftir. 1946-1947 ders yılı başına kadar bu kurslarda 8675 köy eğitimcisi yetiştirildi. Bunlar köylerde 7090 okul açtılar; bu okullara 210863 öğrenci devam etmektedir. 1933-1934 ders yılında bütün köy okullarında bulunan öğrencilerin sayısı 313169'dur.

Türkiye'deki köylerin eğitim sorunlarını çözmek hedefiyle eğitimci kurslarında yetiştirilen eğitimcilerin başarısı daha kapsamlı eğitim uygulamalarını içeren bir eğitim kurumu kurma fikrini ortaya çıkarmıştır. Bu yeni eğitim kurumu Köy Enstitüleridir.

2.1.3 Köy Enstitülerinin kuruluşu. Eğitim kurslarından elde edilen sonuçlar ve ortaya çıkan olumlu tepkiler Milli Eğitim Bakanlığı'nı, bütün köy öğretmenlerini aynı ilkeler etrafında yetiştirmeye yöneltmiştir. Böylelikle eğitim kurslarını devamlı eğitim kurumları haline dönüştürmek isteyen Bakanlık, çalışmalarını hızlandırmıştır. Eğitim alanında yapılacak olan bu reform hareketinin amacı sadece köy öğretmeni yetiştirmek değil aynı zamanda eğitim yoluyla köyün kalkınmasını sağlamak, köye liderlik edecek ve insanları yetiştirecek bir ortam yaratmaktır (Ay, 2016). Bu gaye eğitimde sürekliliği sağlamaya ve öğretmenleri daha sistemli bir eğitim ortamında yetiştirmeye yöneltmiştir.

Küçük köylerin sorunu eğitimciler ile çözüme bağlanmıştır ama büyük köyler için öğretmen gerekmektedir. Bu sebeple kısa sürede, köye uygun çok sayıda öğretmen yetiştirilmelidir. Kent öğretmen okullarında yetişenler okurken kent yaşamına yabancılaşmaktadır. Bu durumu düzeltmek için öğretmen yetiştirilecek kurumlar kentlerden uzak yerlerdeki köy yakınlarında kurulması düşünülmüştür. Düşünülen öğretim programlarının tarım kısmının uygulamalı olarak yapılabilmesi, tarım çalışmalarının üretime dönük olması kurumların geniş arazili yerlerde kurulmasına sebep olmuştur (Aydın, 1996).

Köy öğretmenlerinin de eğitimciler gibi, dahası onlardan daha da yeterli tarım bilgilerine sahip olmalarına, genel bilgileriyle mesleki düzeylerinin üstün olmasına ve her yönden köye yararlı insan donanımında yetiştirilmesine çalışılacaktır. Bu özellikleri taşıyan öğretmenleri ve bunların yanında köye gerekli diğer iş elemanlarını yetiştirmeye hazırlanırken köylerin genel durumlarını, yerleşim koşulları içinde buldukları doğanın özelliklerini, insanların yapmakta oldukları işleri ve bu işleri yapmak için kullandıkları tekniği göz önünde tutmak gereklidir. Bunun için köye öğretmen yetiştirme için şu ilkelere uyulur (Cimi,1995):

1. Köyden çocuk almak,
2. Alınan bu çocukları köy yaşamına hâkim ve iyi bir çiftçi olacak şekilde donanımlı halde yetiştirmek,
3. Bu çocuklara öğretmenlik mesleği bilgisinin yanında birlikte köyde geçerli demircilik, yapıcılık, dülgerlik, kooperatifçilik, kız öğrenciye çocuk bakımı, dikiş, ev yönetimi, tarım sanatları, hastaya bakmak vb. işleri de öğretmek,
4. Yeteri başarıyı gösteren çocukları yüksek öğrenime yönlendirmek,
5. Öğretmen olamayacakları da başarılı oldukları işlerden biriyle uğraşmak üzere köye dönmesini sağlamak,
6. Öğretmen olabilecekleri köy yaşamına uyum sağlayacak ve o çevre içinde daha gelişmiş ve verimli yaşam yaratma gücünü kazanacak şekilde hazırlamak.

28.12.1938'de Saffet Arıkan Kültür Bakanlığı'ndan ayrılmıştır. Yerine Hasan Ali Yücel tayin olmuştur. Hasan Ali Yücel de hemen eğitimle ilgili çalışmalarına başlamıştır. Eğitim kurslarından ve köy öğretmen okullarından olumlu sonuçlar alınca, köylerin eğitim sorunu çözmek ve yaygınlaştırmak, 10-15 yıl içinde bunu sağlayacak sayıda eğitimci ve öğretmen yetiştirmek hedefiyle çalışılmaya başlanmıştır. Her yıl yetiştirilecek eğitimci ve öğretmen sayısına göre bina, vesait, yetiştirici eleman ve para bakımlarından alınması gereken tedbirlerin neler olacağı hesap edilerek bir ana plan hazırlanmıştır. Bunu gerçekleştirmek üzere ilgililerce yepyeni esaslara göre bir de kanun tasarısı meydana getirilerek yasa çıkarılmıştır. Çıkarılan yasa 17 Nisan 1940 tarih ve 3803 sayılı "Köy Enstitüleri Yasası"dır (Tonguç, 1998).

Kurulacak bu yeni eğitim kurumlarında köy öğretmenin yanında köye yarayışlı farklı elemanlar da yetiştirileceğinden 17 Nisan 1940'ta TBMM'de onaylanan "3803 Sayılı Köy Enstitüleri Yasası"nda bu kurumlara Köy Enstitüsü' adını vermenin uygun düşeceği ifade

edilmiştir. 17 Nisan 1940'ta kabul edilen ve 22 Nisan 1940 tarihli 4491 sayılı resmi gazetede yayınlanan yasada şu ifadeler yer almaktadır:

Madde 1: Köy öğretmeni, köye yarayan diğer meslek grubunu yetiştirilmek üzere ziraat işlerine elverişli toprağı bulunan yerlerde, Maarif Vekilliğince "Köy Enstitüleri" açılır.

Madde 2: Bu Enstitülerin aylıklı muallim ve memurlarının ücretleri Maarif Vekilliğince ödenir.

Madde 3: Enstitülere, tam devreli köy ilkokulunu bitirmiş, sağlıklı ve yetenekli köylü çocukları seçilerek alınır. Öğrenim süresi en az beş yıl olur. Öğretmen olmayacağı kanısına varılan öğrenciler başka mesleklere ayrılır, bunların öğrenim süresi bakanlıkça saptanır.

Madde 4: Öğrenciler, sağlık nedeni dışında bir nedenle kurumdan ayrılırlarsa, kaldıkları sürenin bedeli kendinden ya da kefilinden alınır.

Madde 5: Bu kurumlarda öğrenimlerini bitirerek öğretmen olanlar, 20 yıl çalışmak zorundadır. Ayrılanlar devlet kurumlarına ve memurluğuna alınmazlar.

Madde 6: Köy Enstitü çıkışlı öğretmenler atandıkları köylerin her türlü eğitim öğretim işlerini görürler. Örnek bağ-bahçe, atölye gibi tesisler kurarak köylüye önderlik ederler, bunlardan yararlanmalarına yardımcı olurlar.

Madde 7: Öğretmenler, ayda 20 lira aylıkla Maarif Vekilliğince atanır. Başarı gösterenlerin aylığı 6. öğretim yılında 30; 15. yılında 40 liraya çıkarılır. Aylıklar üç ayda bir peşin olarak Maarif Vekilliği bütçesinden ödenir.

Madde 8: Köy Enstitülerinden mezun öğretmenler hastalanınca 788 sayılı yasa uyarınca aylıklarını alırlar.

Madde 9: Enstitü çıkışlılar askerliklerini asteğmen olarak yapar. Bu süreye kadar geçen askerlik hizmetinde ücretlerinin üçte ikisini alırlar.

Madde 10: Köy Enstitülerinden mezun olanlara, göreve başladıklarında özel donatım bedeli olarak 60 lira verilir.

Madde 11: Öğretmenlere üretim için ve öğrencilerin uygulama yapacağı araçlar, tohum, çiftlik, fidan, vb. araç-gereçler okul demirbaşına geçirilerek, devletçe verilir.

Madde 12: Köy Öğretmeninin atandığı okula, köy sınır içinde ve tarım işlerine yarayacak topraklardan, köy kanununa göre satın alınarak öğretmen ve ailesinin geçimine, okul öğrencilerinin uygulama derslerine yetecek kadar toprak verilir. Köyde devlet toprağı varsa bu amaçla okula devredilir.

Madde 13: Köy öğretmenlerinin okul namına meydana getirdikleri her türlü işletmelerdeki kuraklık, sel, yangın, hastalık vb. nedenlerle ortaya çıkacak zarar işletmenin yeniden kurulması amacıyla, Maarif Vekilliğı bütçesinden yardım edilir.

Madde 14: İşletmedeki her türlü eşya, hayvan vb. okulun malıdır, işletmeden elde edilecek ürün öğretmenin olur.

Madde 15: Köy öğretmenlerinin işleri, gezici başöğretmenler ve ilköğretim müfettişlerince kovuşturulup, denetlenir ve yardımcı olunur.

Madde 16: Köy Okulu ve öğretmen evi Maarif Vekilliğince verilecek planlara göre, köy yasasına dayanılarak, bölge ilköğretim müfettişi ve gezici başöğretmen denetiminde köy kurulunca yapılır. Öğretmen atanacak köylere durum üç yıl önceden bildirilir. Okul ve öğretmen evi, öğretmen işe başlamadan önce bitmiş olur. Köy okulunun onarımı vb. gideri köy kurulunca karşılanır.

Kanun maddelerinden anlaşılacağı üzere Köy Enstitülerinin kuruluş amacı köye öğretmen yanı sıra yarayışlı meslek elemanı yetiştirmektir. Enstitülere tam zamanlı olarak köy okulunu bitirmiş köy çocukları alınmaktadır. Buradan mezun olacak öğrencilerden, görev yapacakları köylerde çevrenin şartlarını daha iyi bir hale getirebilme, yeni bir şeylere üretebilme becerisine sahip olmaları ve köylülere liderlik yapmaları beklenmektedir.

Bütün memleket 21 bölgeye ayrılarak enstitüler kurulmaya başlanmıştır. Kurulma aşamasında kimi enstitülerin yapıcılık ekiplerinden olan öğrenciler diğer enstitülerin kurulmasına yardım etmiş ve böylece Edirne'den Kars'a, Diyarbakır'dan Aydın'a, Trabzon'dan Antalya'ya, Malatya'dan Kastamonu'ya kadar uzanan bölgelerin içindeki en ıssız köylerde, her biri bin yatılı olacak genişlikte 20 enstitü kurulmuştur. 1945-1946 ders yılında buralara 16400 öğretmen adayı alınmış bulunmaktadır. Köy eğitmeni yetiştirme kursları da bu enstitülerde açılmıştır. 4459 sayılı kanuna göre bazı enstitülerde köy sağlık memuru yetiştirmek üzere sağlık kolları da açılmaya başlanmıştır (Tonguç, 1998).

Özgün bir eğitim kurumu olan Köy Enstitüleri diğer eğitim kurumlarından farklı olarak geniş arazilere kurulmuştur. Araziler seçilirken hem ulaşımın kolay olması hem de eğitim programı hedeflerinin gerçekleşmesi için uygun ortamların yaratılmasına dikkat edilmiştir.

2.1.4 Enstitü yerlerinin ve arazisinin seçimi. Enstitülerin kurulacağı araziler seçilirken belli özelliklere sahip olması göz önünde bulundurulmuştur. Merkezi konumda ve tarıma uygun olmasına dikkat edilmiştir. Amaç tarım çalışmalarını merkezileştirmektir (Kirby, 2012). Bu seçim Enstitülerin kurulduğu yerlere yakın çevre illerdeki insanlarla iletişim içinde olmayı sağlayacaktır.

Yer seçiminde belirleyici ölçülerden biri, bu kurumların kentlerin dışında, anayollara yakın bir köy kenarında kurulmasıdır. Daha önce eğitmen kurslarının yerlerini seçerken benzer ölçüler kullanılmıştır. İzmir Kızılcıllu, Eskişehir Çifteler, Kastamonu Gölköy, Edirne

Karaağaç kurslarında kurulmuş olan köy öğretmen okulları hemen Enstitüye devredilmiştir. Küçük köylere öğretmen yetiştirilinceye kadar, eğitim kursları Enstitülere bağlı olarak sürecek, gereksinim duyan yeni Enstitüler, kendine bağlı eğitim kursu açabilecektir (Türkoğlu, 2013).

Önce Köy Öğretmen Okulu olarak kurulup daha sonra 1940'ta Köy Enstitüsüne dönüştürülen kurumlar şunlardır:

Eskişehir-Çifteler (1937)

İzmir-Kızılcıllu (1937)

Edirne-Kepirtepe (1938)

Kastamonu-Gölköy (1938)

1940'ta ilk defa Köy Enstitüsü olarak kurulanlar ise;

Adana-Düziçi

Antalya-Aksu

Malatya-Akçadağ

Isparta-Gönen

Adapazarı-Arifiye

Balıkesir-Savaştepe

Trabzon-Beşikdüzü

Kayseri-Pazarören

Kars-Cilavuz

Samsun-Ladik

1940'tan sonra kurulan Köy Enstitüleri ise;

Ankara-Hasanoğlan (1941)

Konya-İvriz (1941)

Diyarbakır-Dicle (1944)

Erzurum-Pulur (1942)

Sivas-Yıldızeli (1941)

Aydın-Ortaklar (1944)

Van-Erciş (1948)

Enstitülerin kurulacağı araziler belirlendikten sonra sıra öğrenci seçimine gelmiştir. Klasik eğitim kurumlarından farklı olan bu kurumlara öğrenci seçimi yapılırken yetiştirmek istediği insan profili göz önünde bulundurulmuştur. Amaç hem köy insanını eğitmek hem de sonrasında eğittiği insanları köye öğretmen olarak kazandırmak olduğu için öğrenciler köylerden seçilmiştir.

2.1.5 Öğrencilerin seçimi. Köy Enstitülerine ilk dönemlerde öğrenci bulmak çok zordur. Bunun nedenlerinden biri köydeki ailenin yaşam koşulları iyi de olsa kötü de olsa elindeki işgücünü kendinden uzaklaştırmaya yanaşmamasıdır. Özellikle kız öğrenci bulmak daha zordur. O dönemde anne babanın gözünden uzak bir yere gidip okuduğu pek görülmemektedir. Köy Enstitülerine öğrenci sağlamada ilköğretim müdürlerinden de yararlanılmıştır. Müdürler enstitülerde bir hafta konuk edilmiştir ve enstitünün işleyişini yakından görüp bölgelerine dönünce de öğrenci bulmada daha bir çaba göstermişlerdir (Cimi, 1995). Hem diğer eğitim kurumlarından farklı bir sisteme sahip olması hem de yatılı olması

köy halkının, çocuklarını bu kurumlara göndermede başta endişelenmesine sebep olsa da müdürlerin çabaları ile bu sorun kısmen aşılmıştır.

Seçimde öğrencinin sağlıklı, yetenekli olması gibi ölçüler yer almaktadır, özellikle beden ve ruh sağlığının yerinde olmasına özen gösterilmesi istenmektedir. Öğrenci alma koşulları içinde, köylü olmak ve köy ilkokuldan diploma almak başta gelmektedir. Her Enstitü öğrencilerini kendi kesimine giren illerin köylerinden böyle seçmiştir. Öğrenci seçmenin ilk yıllarda tam uygulanamadığı bilinmektedir. Özellikle köy ilkokulundan mezun kız öğrencilerin sayısı çok az olduğu için köylü olup kasabada okumuş ya da yoksul kasabalı kızlardan alınanlar da olmuştur. Birçok öğrenci doğrudan Enstitüye başvurmuş, kimi yerde Enstitü öğrenci arayıp bulmuştur. Kız ya da erkek öğrenci olarak kadro dolmamışsa, öğretmen ve yöneticiler müfettiş ve gezici başöğretmenler köylere dağılarak, öğrenci bulup seçmiştir. İlk yıldan sonra öğrenci akını artmış, buna gerek kalmamıştır (Türkoğlu, 2013).

Enstitülere öğrenci seçmede yetenekli olmalarının yanında ruh ve beden sağlığına da dikkat edilmesindeki sebep öğrencilerin köyü değiştirebilme potansiyeline sahip olması beklentisidir. Enstitülerde mezun olacak öğrencilerin aldıkları eğitim sayesinde gidecekleri köylerde kültürel birikimiyle örnek olarak köyü ve toplumu çağdaş toplum düzeyine ulaştırmak, köylünün ekonomik uğraşıyla ilgili doğru bilgilere sahip olarak ekonomik hayatının gelişmesini sağlamaktır. Engin Tonguç'un bununla ilgili aktardıkları şöyledir: Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu İzahnamesine göre; köy enstitüleri müdürlükleri, köy okullarında yetiştirilecek öğrenci ve köylü halkın geleneğini, işini, ekonomik hayatını iyice tanıyarak onların hayatlarının gelişmesine elverişli öğretim ve eğitim ortamları bulacaklardır. Köylünün çiftçilik yapmak, köy iktisadında bulunmak ve köy topluluğuna mensup olmak bakımından tek başına çaresiz kalmalarını önleyecek şekilde imeceleşmesine, yardımlaşmasına, birlikte çalışmasına uygun eğitim ve öğretim esasları bulmak enstitülerde çalışanların en önemli işleri arasında yer alacaktır. Köy okullarının öğretimi, eğitimi ve her

türlü tatbikatı, köy iş hayatına, anaların babaların birlikte çalıştıkları çiftlik hayatına, çocukların da bu hayatı severek katılmalarını temine yaramalıdır. Bu enstitülerin bütün teşkilatı, kendi kesimlerindeki köylerde iş yarattıkça ve bunları tahakkuk ettirdikçe hakiki görevini bulmuş sayılacaktır. Bu anlayışa göre köy enstitüleri, kendi tarlalarının, tatbikat bölgelerinin hududu içinde kalmamalı ve mutlak surette kesimlerinin en uzak köyünde dahi tesir edici durumda olabilmelidirler. Enstitü idareleri her işi günlük, haftalık, mevsimlik, yıllık planlara bağlayarak ilgilileri bu planlara göre çalıştırmaya alıştırmalıdır (Tonguç, 1970).

Eğitimin toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik düzeyini etkileme gücünün farkındalığıyla kurulan Köy Enstitüleri gerek arazi seçiminde gerek öğrenci seçiminde yeni kurulan ülkenin ihtiyaçlarına uygun olarak inşa edilmiştir. Aynı hassaiyet kurumun eğitim programları oluşturulurken de gösterilmiştir. Bu sebeple uygulanan eğitim programının eğitim felsefesi, nitelikleri ve ders uygulamaları incelenecektir.

2.2 Köy Enstitülerinde Uygulanan Eğitim Programı

2.2.1 Eğitim felsefesi. Eğitim felsefesi eğitimin hedeflerini, içeriğini, dersleri ve saatlerini, derslerde uygulanacak yöntem ve teknikleri etkilemekte, bunların topluma ve toplumun değerlerine uygun olmasını sağlamaktadır.

Profesör John Dewey'in Türkiye ziyaretinde ülkenin ve köylerin durumunu gözlemledikten sonra hazırladığı raporda; Türkiye'nin toplumsal amaçlarına hizmet edecek bir milli eğitim planı düzenlemek ve uygulamak için gelecek 8-12 yıl içinde oluşturulacak eğitsel çabaların ilkeleriyle çizgilerini gösterecek genel bir programa ihtiyaç olduğunu yazmış ve hazırlanacak olan eğitim-öğretim programının ihtiyaca yönelik şekillendirilmesini gerektiğini şöyle ifade etmiştir: "Temel ilke şudur ki, okul sisteminin her parçası, yani her tür okul, aslında bir birlik ve bir bütünlük oluşturmalıdır. İlkokulların ders programı, ülkenin çeşitli bölgelerinde bölgesel zorunluluklara ve gereksinimlere uyacak biçimde

değiştirilmelidir. Böyle olmazsa, derslerle öğrencinin yaşamı arasında bir bağ kurulmaz ve dersler, ne çocukların pratik gereksinimlerine uyar, ne de onların ilgi ve dikkatlerini çekecek bir biçim alabilir. Kentlerde ve gelişmiş köylerde elden geldiğince hızla bütünleyici okullar açmalıdır. Bu okulların programları bölge koşullarına göre ya tarımsal ya da endüstriyel, pratik bir nitelikte olmalıdır. İkinci derecedeki (lise) okullar elverişli ve uzmanlık sahibi gençlerin girmesini sağlayacak geniş önlemler almakla birlikte, önce çocukların doğrudan doğruya yaşamsal gereksinimlerine uyacak programlar ve öğretim yöntemlerini içermelidir. ‘‘ (Günyol, 1987).

Köy eğitimi köyün sahip olduğu şartlar göz önünde bulundurulduğunda farklı bir eğitim ortamını gerekli kılmaktadır. Okuma, yazma ve hayat bilgisi gibi klasik bilgilerin verilmesi; nüfusun az, pazarlardan uzak ve ulaşımın zor olduğu köylerde, hem köylünün üretimini artırarak gelir düzeyini hem de sağlık problemlerine çözümler bulmasını sağlayarak yaşam standartlarını yükseltme amacına aracı olması gerekmektedir (Tonguç, 1997). Bu sebeple yetiştirilecek öğretmenlerin hem geleneksel olan eğitim öğretimi sağlaması hem de köyün ve çevrenin şartlarını bilerek tarım işleini de başarabilecek donanımda olması hedeflenmiştir. Eğitim-öğretim sistemi planlanırken köy gerçeklerinin göz önünde bulundurulması realist felsefenin ve klasik bilgilerin öğretilmesi de idealist felsefenin göstergesidir.

Köy Enstitüleri, sınıflar, ırklar ve etnik kökenlerin yarattığı farkları çok yönlü ve niteliği yüksek bir eğitimle azaltmayı hedeflemektedir. Tarım ve teknik bilgi ve becerilerine, işlerine, üretime, demokratik yaşam biçimine ulusal ve evrensel kültüre, bilimsel temele dayanan yeni düzenlemenin, bireyin sağlıklı gelişimi ve mesleksi yetiştirmeye, kalkınmakta olan Türkiye'nin yeni insan gücünü hazırlamaya yöneldiğini uygulama sonuçları göstermektedir. Gerek Enstitülerde yaratılan ekonomik ve teknolojik düzey, gerekse köylerde başlayan canlanma bunun kanıtıdır (Türkoğlu, 2013). Bireyin yeteneklerini geliştirmeye yardımcı olan

ve toplumun beklentilerini karşılayan bu eğitim sisteminde pragmatik eğitim felsefesinin hakim olduğu söylenebilir.

Köy Enstitüleri yaklaşımı ile değişime köyden başlanması tercih edilmiştir. Ülke genelinde tüm kırsal kesimlerdeki halkın okur yazar olması, temel becerileri kazanıp daha etkin üretici olması düşünülmüştür. Daha iyi üretim yapılabilmesi ve daha verimli çalışabilmek için iş içinde eğitim anlayışı işe koşulmuştur. İş ve eğitim bütünleşmesi ile iş eğitimi kavramı ön plana çıkmıştır. Köy Enstitülerinden yetişen öğretmenlerin, iş eğitimi uygulamaları sonucunda yaparak yaşayarak öğrendiklerini köylülere öğretmeleri ve onlara örnek olmaları hedeflenmiştir (Demirel, 2016).

Köy Enstitüleri'nde verilen eğitimin özellikleri bu kurumları klasik okullardan farklı kılmaktadır. Ders kitaplarıyla işlenen derslerin yanında iş içinde eğitimle yaparak, yaşayarak ve üretmek öğrenmesini sağlamak ve hatta bu süreçte öğrencileri takip ederek işbaşında izlenip bu sayede de deneyimsiz olan genç öğretmenin karşılaştığı zorluklar giderilerek iş akımı sağlanmıştır. Enstitülerde kitap okumaya da çok önem verilmiştir. Ayrıca öğrencilerin yönetime katılması özellikle üzerinde durulan ve uygulanan ilkelerdendir (Baykurt, 2016). Öğrencinin yönetime katılabilmesi demokratik bir okul ortamı yaratılmasını gösterirken, okulda kazandıkları deneyimler sayesinde okul dışı yaşamlarında da karşılaştıkları sorunlara çözüm üretebilen, değişen dünya ve topluma ayak uydurabilen bireyler yetiştirilmesi hedeflenmiştir. Bu pragmatist eğitim felsefesine işaret etmektedir.

Köy Enstitüleri'nin ilk ve en önemli amacı köy gerçeklerine uygun öğretmen, sağlık memuru yetiştirmektir. Köyler için yetiştirilecek öğretmen adaylarının köy çocuklarından seçilmesinin nedeni, köy kökenli öğretmenlerin köy gerçeklerini bilmeleri, köye daha kolay uyum sağlayacakları, köyün ve köylünün sorunlarını daha kolay çözebilecekleri içindir. Köy Enstitüleri'nin kırsal alanlarda, köyde kurulmalarının nedenleri köy gerçeğinden kopmamak,

yakındaki köyün sorunlarını çözerek örnek deneyimler yapabilmek, kırsal alanlardaki devletin malı olan arsaları, tarlaları değerlendirmektir (Saral, 2013).

Köy enstitülerinin öğrencileri öğrencilik hayatlarının her anında üretim-egitim birlikteliğini sağlamaya yönelik uzmanlık bilgisi edinirken aynı zamanda sanat ve felsefe ile de yoğun biçimde ilgilenip entelektüel düzeylerini geliştirmektedirler. Batı klasiklerini okumuş, okuduklarını tartışmış, bunları halka ulaştıracakları günün coşkusuyla yetişmişlerdir. Bilgiyle aydınlanan bireyler olarak sezgisel ve duygusal yönlerini geliştirmiş, hayata daha esnek bakmasını öğrenmişlerdir. Sanatın bireyi yüceltici yönü, felsefi, sosyolojik, psikolojik, estetik, teknik boyutlarıyla tanışarak, daha nitelikli insan olmuşlardır (Uz, 2016). Enstitülerde bireylerin entelektüel birikimlerinin yanında sosyal gelişimlerinin önemsendiği, her bireyin farklı yeteneklerinin olduğu ve bunu açığa çıkaracak ortamların yaratıldığı görülmektedir.

Köy Enstitüleri uygulaması ülkeye adanmışlık, bilgi ve kültür aktarmacılığı işlevleriyle idealist felsefesinin tipik bir örneğidir. Enstitüler Cumhuriyetçi ideoloji ile yeni ideallerin aktarıldığı okullardır. Klasiklerin okutulması, egemen ideolojiye uygun insan yetiştirilmesi ve bireyin idealize edilmesi, Enstitülerde "göreceli" daimcilik felsefesinin yansımaları olarak yorumlanabilir. Var olan koşullarda ülke gereksinimlerine yanıt vermesi bakımından realist yapılar olarak değerlendirilebilir. Savaş, yoksulluk gibi çağının tüm olumsuzluklarına karşın eğitimde demokratik model olma özelliği göstermesi, işe dönük, uygulamalı eğitim, eleştiri – öz eleştiri toplantıları Enstitülerin pragmatik ve ilerlemeci niteliğini gösterir (Erkılıç, 2013).

Entelektüel birikimlerinin yanında yaşadıkları çevrenin imkan ve şartlarına hakim, karşılaştıkları sorunlara çözüm üretebilen bireyler yetiştirme felsefesiyle hazırlanan Köy Enstitü programları iş içinde ve yaparak yaşayarak öğrenmeyi merkezine almıştır. Yetiştirdiği insanların sanatsal yönünün de gelişmesini önemseyen bu kurumlarda uygulanan eğitim programı da klasik eğitim programlarından farklıdır.

2.2.2 Köy Enstitüleri eğitim programlarının nitelikleri. Enstitüler kurulduğunda diğer okullardaki gibi standart bir öğretim programı bulunmamaktadır. Enstitüleri kurmaya giden müdürlere 3803 sayılı yasadaki maddeler rehberlik etmiştir. Özsoy'un (1996) bununla ilgili aktardıkları şöyledir: Köy Enstitülerinin kurulduğu yılda, hazırlanmış bir eğitim programı yoktur. Köy Enstitüleriyle ilgili yasa çıktığında dört köy öğretmen okulunda eğitim yapılmaktadır. Bunlar Köy Enstitüsüne dönüştürülmüştür. Yeni Köy Enstitülerinin açılması için çalışılmaktadır. Program olmadığı için enstitülere 4 maddeden oluşan bir genelge gönderilmiştir. Bu genelgenin program ve uygulama açısından kendine özgü, zamanın koşullarını dikkate alan özellikleri vardır. Bunlar arasında Enstitü arazisinin ağaçlandırılması, bataklık kurutulması, yol yapımı, toprak işleme, bitki ve hayvanların zararlılardan korunması; öğrencilere bisiklet, motosiklet kullanma, yüzme, ata binme, sandal, yelken kullanma, dağa tırmanma, bir müzik aleti çalma, ulusal oyunları oynama, radyo ve gramafondan müzik dinleme gibi beceri ve alışkanlıkların kazandırılması; kitaplık, müze kurulması, müsamere ve eğlentilerin düzenlenmesi vb. hususlar yer almaktadır.

İlk zamanlarda uygulanan öğretim programı, uygulayanların da kabul ettiği gibi, yürürlükteki öğretim programlarının bir karışımıdır. 1943 yılına gelindiğinde, müdürlerin çoğunluğu, programlardaki ikililiğin ayırdına varmaya başlamışlardır. Artık geleneksel anlamı ile bir öğretim programı peşinde değillerdir. Ama bunu bir yana bırakacak kadar da olgunlaşmamışlardır. Bunun yerine deneyimlerini değiş tokuş etmelerini sağlayacak ve hep birlikte yönecekleri bir erek ve yol aramaya başlamışlardır (Kirby, 2012). Uygulanacak eğitim programının Enstitülerin eğitim felsefesiyle uyuşacak bir program olması gerektiği farkına varılmış ve bu yönde çalışmalar yürütülmüştür.

İki yıl uygulamadan sonra Tonguç'un, Enstitü müdürleriyle, Talim Terbiye Kurulu'ndan uzmanlarla toplanarak; önceki denemeleri, enstitülerden gelen raporların sonuçlarını, kendi

görüş ve gözlemlerini bir araya getirerek ulaştığı bireşimle, ‘‘Köy Enstitüleri Programı Taslağı’’na son şekli verilmiştir. Talim Terbiye Kurulu’nun 4 Haziran 1943 gün ve 75 sayılı kararıyla olduğu gibi onaylanan taslak program, ‘‘Köy Enstitüleri Öğretim Programı’’ adı altında Bakan Yücel’in onayıyla yayımlandı; hemen Enstitülere gönderilmiştir (Türkoğlu, 2013).

Beş yıllık öğrenim süresinin 114 haftası kültür derslerine 58 haftası ziraat derslerine ve çalışmalarına, 58 haftası teknik derslere ve çalışmalarına ayrılmıştır. Köy Enstitüleri öğretim programında yer alan dersler ve süreleri Tablo 3’de gösterilmiştir (KEÇEV, 2004):

Tablo 3

Köy Enstitüleri Öğretim Programında Yer Alan Dersler ve Süreleri

DERSLER	HAFTA
Kültür Dersleri	114
Ziraat Dersleri ve Çalışmaları	58
Teknik Dersler ve Çalışmalar	58
Beş Yıllık Sürekli Tatiller	30
Toplam	260

Köy Enstitülerinin haftalık, aylık, mevsimlik çalışma planları her enstitünün yöresel özelliklerine, işlerinin durumuna, öğrencilerin düzeyine ve sayısına, öğretmenlerin özelliklerine iş araçlarının çeşitliliğine, iş alanlarının genişliğine hayvanların cins ve sayılarına göre düzenlerler.

Enstitülerin haftalık çalışma programı, yarım gün esasına göre düzenlendiğinde, bütün sınıfların yarısı öğleden önce veya sonra kültür derslerine, geri kalan sınıfların yarısı tarım çalışmalarına, diğer yarısı da teknik çalışmalarına devam edecek şekilde düzenlenmiştir. Bütün gün esasına göre düzenlendiğinde, bütün sınıfların yarısı bütün gün kültür derslerine,

geri kalan sınıfların yarısı bütün gün tarım çalışmalarına, diğer yarısı da bütün gün teknik çalışmalara ayrılmıştır. Hafta esasına göre düzenlendiğinde ise, bütün sınıfların yarısı bütün hafta kültür derslerine, geri kalan sınıfların yarısı bütün hafta tarım çalışmalarına, diğer yarısı da bütün hafta teknik çalışmalara devam edecek şekilde düzenlenmiştir. Bu program sürekli olarak uygulanmamış, sadece ihtiyaç duyulduğunda, bu programın uygulanması gerektiği zamanlarda ders yılı içinde üç aydan çok sürmeyecek şekilde bu programdan yararlanılmıştır. Acele yapılması gereken bina, yol, köprü, su arkı açılması; belli bir süre içinde bitirilmesi zorunlu ekim, orak, harman gibi olağanüstü önemli işler çıktığı zamanlarda, gerektiği sayıda öğrenci ve öğretmen tarafından bütün gün, bütün hafta veya birkaç hafta süresince bu işler yapılmıştır. Bu gibi çalışmalara katılan öğrencinin o süre zarfında devam edemediği dersler daha sonra telafi edilmiştir (KEÇEV, 2004).

Ders saatleri 45 dakikalık, günlük 8 ders saati olarak uygulanmıştır.

Tabloda gösterilen ders dağılımları incelendiğinde çalışma zamanının yarısı kültür derslerine diğer yarısı ise tarım ve teknik derslerin ayrıldığı görülmektedir. Programda kültür derslerine önemli bir yer ayrıldığı açıktır. Yıllık sürekli izin ise 1.5 aydır. Köy Enstitülerinde yoğun bir çalışma temposu söz konusudur.

Programın yarısının kültür ve öğretmenlik, yarısının tarım ve teknik ağırlıklı derslere ayrılması, teoriyle pratiğin yan yana olduğunu göstermektedir. Gereksiz bilgi ve ayrıntı yerine gerekli konulara yer verilmesi, programın hayatilik yönüne vurgu yapmaktadır (Akar, 2011). Eylemle bilgiyi, teoriyle pratiği bir araya getiren bir eğitim programı hazırlanmıştır.

Enstitülerde beş yıllık eğitim süresinde ders sayılarının sabit kalması şartı ile zamanlamada esneklik verilmiştir. Çalışmalar öne ya da sona alınabilmektedir. Enstitülerde beş yıl içinde her sınıfta okutulacak kültür dersleri ve bu derslere ayrılacak haftalık saat sayısını gösteren çizelge Tablo 4'te verilmiştir (KEÇEV, 2004):

Tablo 4

Beş Yılda Okutulacak Kültür Dersleri ve Bu Derslere Ayrılacak Zamanlar

DERSLER	1.Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	5.Sınıf	Beş yılda okutulacak ders saati sayısı
Türkçe	4	3	3	3	3	736
Tarih	2	2	1	1	1	322
Coğrafya	2	2	1	1	-	276
Yurttaşlık Bilgisi	-	1	1	-	-	92
Matematik	4	2	2	3	2	598
Fizik	-	2	2	1	1	276
Kimya	-	-	2	2	-	184
Tabiat ve Okul Sağlığı Bilgisi	2	2	2	1	1	368
Yabancı Dil	2	2	2	2	1	414
El Yazısı	2	-	-	-	-	92
Resim-İş	1	1	1	1	1	230
Beden Eğitimi ve Ulusal Oyunlar	1	1	1	1	-	184
Müzik	2	2	2	2	2	460
Askerlik	-	2	2	2	2	368
Ev İdaresi ve Çocuk	-	-	-	-	1	46
Baıkımı						
Öğretmenlik Bilgisi	-	-	-	2	6	368
Zirai İşletme	-	-	-	-	1	46
Ekonomisi, Kooperatif						
Toplam	22	22	22	22	22	5060

Enstitü programıyla yetişen öğrenci okulla yaşam arasında bocalamaz. Okulda yapılanlar gerçek sorunları çözümlenmeye yöneliktir. Öğrencinin kendi yaşamını da iyileştirerek tamamlar ve değiştirir. Eğitimin amacı da budur. Örneğin, Enstitülerde boş tarlalar üzerinde

kısa sürede kurulan yeni düzen, öğrenci emeğiyle ortaya çıkan bağ-bahçe ve yapılar, araçlar, gereçler, atölyeler, her yıl değişen, ilerleyen yararlı çalışmalar böyle bir etkinliğin ürünleridir. Programın değişmeyen yanı, kendi ekonomik ve toplumsal gerçeklerimize dayalı ve çağdaş ilkeleriyle çakışan sağlam temelleridir (Türkoğlu, 2013). Okulu yaşamın kendisi olarak gören Enstitülerde uygulanan eğitim programını nicelik ve nitelik yönünden süregelen okul programlarından farklı olduğu görülmektedir.

Köy Enstitüleri eğitim programı hazırlanırken burada eğitim alan bireylerin tam donanımlı yetişmeleri ve böylece etrafındaki insanları, köyü, toplumu da değiştirebilme gücüne sahip olmaları göz önünde bulundurulmuştur. Okuldan ayrıldıktan sonra yaşamında karşılaştığı sorunlara çözüm bulabilmeleri, yeni şeyler üretebilmeleri, kendi ayakları üzerinde durabilmeleri beklenmektedir. İsmail Hakkı Tonguç'un (1997) konuyla ilgili aktardıkları şöyledir: 'Köy Enstitüsü öğrencileri kendi kendilerine çalışarak yetişmeli, türlü alışkanlıkları kazanmalıdır. İnsanın kendi kendine yetişmesi eğitimin temelini oluşturur. Eğitim böyle sağlam bir temel dayanmazsa çocukta karakter yaratılmaz. Köy Enstitülerinin eğitim ve öğretimle ilgili tüm çalışmalarının esaslı amacı, çocukta karakter teşkil etmek olmalıdır. Köy Enstitü öğrencileri, bu kurumu bitirerek köylere dağılınca sürekli olarak kendi kendilerini yetiştirmeyecek olurlarsa, buldukları çevrelerin içinde pek çabuk eriyip giderler. Bu nedenden dolayı Enstitülerde çabuk unutulacak bilgilerden uzak tutmalı; onlara kalıcı bilgileri kazanma yolu göstermeli, onlar he zaman, her yerde kendilerine gereken bilgileri bulup alabilecek karakterde yetiştirilmelidir.'

Talim ve Terbiye Kurulunun kararıyla 30 Ekim 1947 tarihinde yeniden düzenlenmiş Köy Enstitüleri öğretim programı yayınlandı. Köy Enstitülerinde okutulacak genel bilgi dersleri Tablo 5'te, tarım ders ve uygulamaları Tablo 6'da, sanat dersleri ve atölye çalışmaları Tablo 7'de gösterilmiştir (KEÇEV, 2004):

Tablo 5

Genel Bilgi Dersleri

GENEL BİLGİ DERSLERİ	
1) Türkçe	10) Okul Sağlık Bilgisi
2) Öğretmenlik Bilgisi	11) El Yazısı
3) Tarih	12) Resim-İş
4) Coğrafya	13) Beden Eğitimi ve Ulusal Oyunlar
5) Yurttaşlık Bilgisi	14) Müzik
6) Matematik	15) Askerlik
7) Fizik	16) Ev İdaresi ve Çocuk Bakımı,
8) Kimya	Kooperatifçilik ve Kooperatif Sayışımı
9) Tabiat Bilgisi	

Tablo 6

Tarım Ders ve Uygulamaları

TARIM DERS VE UYGULAMALARI	
1) Tarla Tarımı	4) Tarım İşletme Ekonomisi
2) Bahçe Tarımı	5) Pratik Çalışmalar
3) Zootekni	

Tablo 7

Sanat Dersleri ve Atölye Çalışmaları

SANAT DERSLERİ VE ATÖLYE ÇALIŞMALARI	
A. Erkekler İçin	B. Kızlar İçin
Her Sınıfta:	• Çamaşır
• Demircilik (motorculuk ve meslek resmi)	• Nakış
• Dülgerlik (teknoloji ve atölye)	• Biçki-dikiş
• Yapı ve Duvarcılık (teknoloji ve atölye)	• Ev İdaresi
• Pratik Elektrik	• Yemek Pişirme
	• Çocuk Bakımı
	• Dokumacılık

Köy Enstitülerinin 1943 programı 18 dersten oluşmaktadır. Kültür dersleri 22, ziraat 11 ve tarım dersleri 11 saat olmak üzere haftada 44 ders saatinden oluşmaktadır. Kültür derslerinin Matematik, Türkçe ağırlıklı olduğu ve eğitimbilim (pedagoji) dersinin öğretmenlik bilgisi adı altında 8 saat verildiği ve yetersiz olduğu görülmektedir. Enstitünün 1947 programında ise ders türünün 27 olduğu ve bir önceki programa göre çeşitlendiği ve zenginleştiği, eğitimbilim (pedagoji) derslerinin çeşidi ve sayısının arttığı görülmektedir. Yabancı dil eğitimi isteğe bağlı hale getirilmiştir. Sanat dersleri sınıflarda haftada 7-9 saat, tarım uygulamalarını 7-10 saat olarak uygulanmaktadır (Güleryüz, 2012).

1947 programına göre Köy Enstitülerinin günlük çalışma ve dinlenme süreleri şöyledir:

- Her gün öğleden önce 45'er dakikalık 4 ders veya iş saati, öğleden sonra da yine 45'er dakikalık 4 ders veya iş saati,
- Her gün 2 saatlik etüt, 45 dakikalık serbest okuma zamanı,
- 8 veya 8,5 saatlik uyku zamanı,

- Her sabah 30 dakikalık yoklama, müzik, ulusal oyunlar veya spor zamanı ayrılacaktır.

Bu süreler enstitünün bulunduğu yerin şartlarına ve imkanlarına göre günün saatleri içerisinde uygulanacaktır. 45 dakikalık serbest okuma saatlerini, enstitü idareleri, lüzum görürlerse, sürekli olmamak şartıyla, etüt saati olarak kullanabilirler (KEÇEV, 2004).

Enstitülerde uygulanan eğitim programının içeriğinin zengin olduğu görülmektedir. Bireylerin hem genel kültür dersleriyle hem de tarım dersleriyle entelektüel ve çağa ayak uyduran, teknolojik ve tarımsal gelişmeleri bilen ve bunları uygulayan örnek bireyler olmaları beklenmiştir. Ayrıca sanat dersleriyle de farklı yetenekleri ortaya çıkaran ve gelişmesi için destekleyen bir özelliğe sahiptir. Toplumsal ve ekonomik temellerinin sağlam olması fırsat eşitsizliğini ortadan kaldırmayı hedeflediğini göstermektedir. Diğer programlardan farklı olarak süreklilik ve esneklik ilkesini taşıdığı görülmektedir. Genel hatları ifade edilen programında daha iyi anlaşılması için derslerin ayrı ayrı incelenmesi uygun görülmektedir.

2.3 Ders Uygulamaları

Türkçe öğretiminin amacı, öğrencilerin anlama ve anlatma yeteneğini geliştirmektir. Bu derste her türlü bilgiyi en iyi anlama ve anlatma yolları üzerinde durulmaktadır. Öğrenci, enstitüyü bitirirken yaşına ve anlayış seviyesine uygun bir metnin özünü, sözlerini, değerini anlayabiliyorsa; kuvvet ve düşüncelerini imla, şive ve dilbilgisi yanlışı yapmaksızın yazıyla veya sözle açık ve tam olarak anlatabiliyorsa; okuma, yazma ve konuşmada rastlayacağı zorlukları kendi kendine yenmenin yollarını öğrenmişse; gündelik hayatında okumayı ve yazmayı zevkli bir alışkanlık haline getirmişse, Türkçe eğitimi amacına ulaşmıştır (KEÇEV, 2004).

Fizik-Kimya derslerinde amaç; öğrencilere günlük hayatta karşılaştıkları fiziksel ve kimyasal olayları, gözlem ve deneylere dayanarak incelemek suretiyle fizik ve kimyanın

temel bilgi ve ilkelerini kazandırmak; öğrencileri, olayların bilimsel esaslarını araştırabilecek ve bunları deneylerle inceleyebilecek metot, yeti ve anlayışına ulaştırmak; öğrencilere, hayat ve iş alanlarında her gün karşılaşılan madde ve aletlerin niteliklerini ve görevlerini iyice tanıtmak, onlardan enerji kaynağı ve iş vasıtası olarak en verimli şekilde faydalanma yönlerini öğretmektir. Bu amaçları gerçekleştirmek için de konuların işlenmesinde mümkün olduğunda bütün deneyler yapılır ve öğrencileri aktif hale getirerek bütün deneyler öğrenciler tarafından yapılır (KEÇEV, 2004).

Fen ve doğa bilimi dersleri diğer derslerle de ilişki kurularak işlenmektedir. Klasik bir laboratuvar çalışmasında diğer derslerle ilişki kurarak ve bunu öğrencinin anlamasını, anlamlandırmasını sağlamak kolay olmazdı. Ama enstitülerde çok çeşitli iş alanları olduğundan ve kuramsal dersler iş içinde görüldüğünden öğrenciler bu ilgiyi öğretmenin yönetmesine bile gerek kalmadan bulabiliyordu (Türkoğlu, 2013).

Tabiat derslerinde amaç çocuğu kendisinin ve bir ferdi olduğu tabiat varlıklarının doğuşları, yapıları, yaşayışları ile ilgilendirerek tabiatla insan arasındaki münasebeti ve varlıkların birbiriyle ve ortamlarla olan ilgileri, bu faktörlerin tabii varlık üzerine olan etkisi hakkında toplu bir fikir ve bilgi sahibiyapmaya çalışmaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için de öğrencilere tabiata ait konular üzerinde mümkün olduğu kadar çok incelemeler, gözlemler, deneyler yaptırılır (KEÇEV, 2004).

Köy Enstitülerinde sanat eğitime büyük önem verilmiştir. Sanatın her dalında (müzik, tiyatro, halk oyunları, resim iş, şiir yazma ve okuma, yazın kitaplarını okuyup özetleme, güzel ve etkili konuşma, el işleri, yontuculuk, çeşitli spor etkinlikleri...) daha ilk yıllardan başlayarak özenle ve ısrarla teşvik edilmiştir. Her öğrencinin yeteneği ve ilgi alanı dikkatle izlenip, gelişmeleri sağlanmıştır. Bazı öğrenciler müzik dalında gelişip, mandolin, bağlama, akordeon, keman sonradan piyano çalma becerileri kazanmışlardır. Özellikle halk türkülerini,

okul şarkılarını çalıp söyleme, halktan derlemeler yapma, onları notaya alma, topluca çalıp söyleyip tüm yurda yayma etkinliğine ulaşmıştır. Kimi öğrenciler zeybek, halay, horon gibi halk oyunlarını ustalıkla oynama ve öğretme düzeyine gelmiştir. O öğrencilerin yönetiminde tüm Enstitü öğrencileri sekiz yüz kişilik, bin kişilik kümeler halinde görkemli gösteriler yaptı. Bu öğrenciler tiyatro sanatında gelişti. Yerli yabancı ünlü yazarların oyunlarını, o yılların ortamında izleyen herkesi şaşırtacak düzeyde sahneye koyup oynadılar (Aydın, 1996).

Köy Enstitülerinde müzik dersleriyle amaçlanan çocuğun kulağını, ses organlarını, ritm duygusunu ve zevkini geliştirmek; öğrencilere, ilkokulda yer verebilecek şarkı ve türkülerle oyun havalarını çabuk kavrama, söyleme, çalma ve yazma yeteneğini kazandırmak; öğrenciyi neşeli, enerjik ve müzik kültürünü yapabilecek bir öğretmen yetiştirmektir. Müzik derslerinin çeşitli etkinlikler halinde yürütülmesini sağlamak için; piyano, akordeon, keman, mandolin, bağlama, ses merdivenleri gibi türlü alet ve araçlardan faydalanılır. Enstitülerde müzik öğretimi ve eğitimi, çocuğun ruhsal ve organik özelliklerine göre yapılır (KEÇEV, 2004).

Müzik derslerinin hedeflerinden biri bilinen halk müziklerinin okullarda daha teknik bilgilerle öğretilip seslendirilmesidir. Yüksek Köy Enstitüsü'nün güzel sanatlar bölümü de bu hedefleri destekler ortamların oluşmasını sağlamıştır. Alanında başarılı müzik öğretmenleri, yetenekli öğrencilerin ve sanatçıların olduğu bu kurumlarda akademik çalışmalar yapılmıştır. Enstitülerde mandolin çalma zorunluluğu vardır. Bunun yanında isteğe göre keman, saz, piyano gibi enstrümanlar da öğretilmiştir. Bu enstrümanlarla orkestra ve bandolar oluşturulmuş ve bunlar milli bayramlarda törenlere katılmıştır (Türkoğlu, 2013).

Yurttaşlık Bilgisi dersleriyle hedeflenenler; öğrencilere ulusal devletin kuruluş şeklini, hükümet organının görevlerini, vatandaşla devlet, devletle vatandaş arasındaki karşılıklı ödevlerin niteliğini artırıcı bilgiler kazandırmaktır Bu bilgileri elde etmiş olan öğrenciye; aile, okul, köy ve şehir hayatının türlü alanlarında gerekli gözlem ve incelemeleri yaptırmak

suretiyle vatandaşlık haklarını, ödevlerini ve sorumluluğunu öğretmek, öğrenciyi bu haklardan faydalanabilecek, ödevleri eksik bir şekilde yapabilecek, sorumlulukları duyabilecek duruma getirmektir (KEÇEV, 2004).

Öğrencileri dersliğe kapatarak kuramsal yurttaşlık bilgileri ezberletme yerine, enstitüde çeşitli amaçlarla yapılan çalışmalarda onları görevlendirip etkin duruma getirerek topluma ve kendilerine yararlı yurttaşlar olarak yetiştirmek gerekmektedir. Böylece yurttaşlık bilgilerini iş içinde iş aracılığıyla yaşam içinde kazanmaları sağlanabilmiştir. Tarih dersleri de çevreden başlayarak yakın yurt gezilerine çıkılarak, kazılara katılarak etkin biçimde yapılmaktadır. Öğrencileri yakın çevredeki tarihsel eser ve olaylarla ilgilendirip onları inceletmeye özendirerek, tarih bilinci ve kavrayışı kazandırmak, ulusal tarih ve insanlığın ileri atılımları, önemli savaşları, devrimleri, reform hareketlerini, bunların nedenlerini, ereklerini, koşullarını inceleterek; toplumların tarih içindeki yerini, “kendi toplumlarının öteki toplumlar içindeki yerini” kavrayarak bugüne sağlıklı bakmaları hedeflenmiştir (Türkoğlu, 2013).

Kızlar için sanat derslerinin sınıflara göre dağılışı Tablo 8’de gösterilmiştir (KEÇEV, 2004):

Tablo 8

Kızlar İçin Sanat Derslerinin Sınıflara Göre Dağılışı

DERSLER	1.Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	5.Sınıf
Çamaşır	2	2	2	2	1
Nakış	2	1	1	1	1
Biçki-Dikiş	3	2	3	2	2
Ev İdaresi	2	2	2	(2)	2
Yemek Pişirme	-	-	-	(-)	2
Çocuk Bakımı	-	-	-	1	1
Dokumacılık	3	3	3	2	2
TOPLAM	12	10	11	10	11

Not: Dördüncü ve beşinci sınıflarda görülen birer fazla saat ; ‘‘Ev idaresi ve Çocuk Bakımı’’ dersine, genel kültür dersleri arasında, bu sınıflara verilen birer saatin buraya eklenmesinden ileri gelmiştir.

Çamaşır derslerinin amacı öğrenciye, kendisine ve ailesine lüzumlu olan erkek-kadın ve çocuk çamaşırlarını biçme, dikme tekniği öğretilmesidir. Kumaş, biçim ve gartinür; köy bünyesine uygun ve ekonomik olarak seçilecek bilhassa mahalli kumaşlardan faydalanılması; çamaşır dersinde dikilen dikişler, nakış derslerinde öğretilen nakışlarla süslenmesi, okulun yıllık ihtiyacı olan dikişlerin, öğrenciler tarafından yapılmasına önem verilmesi hedeflenmektedir. Nakış derslerinin başlıca amacı ise öğrenciye elbise, çamaşır ve diğer ev eşyasını zevkli bir şekilde süslemeyi öğretmektir. Ev idaresi dersiyle hedeflenen yarının ana ve babasına; ailesinin sağlığını korumak, parasını idareli kullanmak usullerini öğretmen ve ailesinin refah ve saadetini sağlamak için lüzumlu olan bilgi ve maharetleri vermektir. Çocuk Bakımı dersleriyle öğrencilere küçük çocuğun özellikleri, çocuk bakımı usulleri öğretilen ve onlardaki çocuk sevgisi ve çocuğa karşı saygı kuvvetlenecektir (KEÇEV, 2004).

Güne öğrenci, öğretmen ve yöneticilerle dans edilerek başlanan enstitülerde hem müzik eşliğinde ortak bir ritm tutularak sanatsal bir coşku yaratılmış hem de toplu olarak her gün spor yapılması sağlanmıştır. Ruhsal ve bedensel sağlığa önem verilen bu kurumlarda Beden Eğitimi derslerinde uygulanacak öğretim programı ile şunlar hedeflenmiştir (KEÇEV, 2004):

- Öğrencilerin vücutlarını sistemli ve ahenkli hareketlerle geliştirmek
- Tek tek ve toplu olarak yapılacak hareketlerle, çeşitli spor oyunlarıyla ve milli oyunlarla, öğrencilerin vücutlarına atletik bir çeviklik kazandırmak
- Gençlerin dayanma güçlerini, disiplin ve ödevseverlik duygularını geliştirmek; spor sevgisini ve sporu, onların hayatları boyunca sürüp giderek bir alışkanlık haline getirmek

- Öğrencilerin yaşadıkları ve yaşayacakları çevrenin iklim zorluklarını yenebilecek yetenek ve alışkanlık kazandırmak
- Öğrencilerin vücut organlarında görülen bozuklukları düzeltmek için gerekli tedbirleri almak amacı güdülmektedir.

Enstitülerde yaratılmak istenen, giderek köylere yayılması düşünülen kültürel ortamın önemli öğelerinden biri de tiyatrodur. Çalışmalar çevreye açıktır. Yapıcı ekipler, gittikleri yerlere kendi yörelerinden örnekler götürüp, orada gördükleri bir oyunu dönüşte arkadaşlarına oynayabilmektedirler. Yalnız enstitüden enstitüye değil, staj için, okul yapımı için köylere gidenlerce öteki etkinliklerle birlikte tiyatro da yapılmış, köylülere unutulmaz anlar yaşatılmıştır (Türkoğlu, 2013). Enstitülerdeki sanat etkinlikleriyle çağdaş toplum yaratma hedefi desteklenmiştir.

Köy Enstitülerinde cumartesi günleri hem kişilerin başkalarınca giz olan yeteneklerinin ortaya çıkmasını sağlayan ve diğerleri için de haftanın yorgunluğunun atıldığı tiyatro gösterimlerinin olduğu eğlence günü hem de haftanın değerlendirilmesinin yapıldığı eleştiri günüdür (Cimi, 1995). Eleştiri günleri ile demokratik kavramlar uygulanarak ve yaşatılarak öğretilmeye çalışılmıştır. Okulun yaşamın kendisi olma fikrinin bu alanda da uygulamaya döküldüğü görülmektedir.

Öğrencilerin öğretmen olmadan önce öğretmenlik alanıyla ilgili kazanması gerek bilgi ve becerileri ‘öğretmenlik bilgisi’ derslerinde öğrenmektedirler. Öğretmenlik Bilgisi dersleriyle; (KEÇEV, 2004)

- Öğrencilere, ruhbilim, eğitim, toplumbilim konularında öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği ana bilgileri kazandırmak
- Öğrencileri, bu bilgileri köy okullarında ve köy topluluğu içinde başarı ile uygulayabilecek ve kendiliğinden araştırmalarda bulunabilecek bir erginliğe ulaştırmak

- Türk köyünün kalkınmasında köy enstitü mezunlarına düşen ödevi; inanarak ve heyecanla başarmaları için onlara gerekli bilgi ve ülküleri kazandırmak hedeflenmektedir.

Öğretmenlik bilgisi derslerinin başka bir etkinliği de uygulama (staj) çalışmalarıdır. Tüm ders ve çalışmaların sonucunda, her öğrencinin öğretmenlik uygulama çalışmaları ve staj görmesi başlamaktadır. Çalışmalar Enstitü içinde bulunan ‘‘Uygulama Okulu’’nda başlamaktadır. Yapılan düzenlemeye göre her öğrenci orada belli bir süre çalışarak öğretmenlik bilgisi öğretmenin rehberliğinde uygulamalar yapmaktadır. Daha sonra en az yirmi günlük ‘‘köy okulunda uygulama’’ başlamaktadır. Uygulama köyleri önceden saptanmaktadır (Türkoğlu, 2013). Staj çalışması öğrencilere öğretmenlik bilgisi derslerinde öğrendiklerini gerçek durum ortamında gözleme, pekiştirme imkanı sağlarken aynı zamanda öğretmenliğe başlamadan önce de gidecekleri yörede gerçek incelemeler ve uygulamalar yaparak deneyimleme fırsatı sunmaktadır.

Eğitmen kurslarında ve köy öğretmen okullarında denenen tarımsal eğitim Köy Enstitüleri Yasasında’ köylere gidecek elemanların ilköğretimle birlikte tarım bilgisi ve becerisi verilecek nitelikte yetiştirilmesi’ şeklinde netleştirilmiştir. Beş yıllık Köy Enstitüleri Öğretim Programı’nın dörtte biri, ‘tarım dersi ve çalışmaları’na ayrılmaktadır.

Köy Enstitüleri Eğitim Programlarında gösterilen beş yıl içinde her sınıfın öğrencilerine gösterilecek tarım dersi ve çalışmaları ile bunlara ayrılacak haftalık saat sayısı Tablo 9’da gösterilmiştir (KEÇEV, 2004):

Tablo 9

Tarım Derslerinin Sınıflara Göre Dağıtımı ve Haftalık Ders Saatleri Çizelgesi:

DERSLER	1.Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	5.Sınıf
Genel Meyvecilik	-	2	-	-	-
Özel Meyvecilik	-	-	2	1	-
Bağcılık	-	2	2	-	-
Sebzecilik	-	1	2	-	-
Çiçekçilik-Ağaççılık	2	-	-	-	-
Genel Tarla Tarımı	-	1	2	-	-
Özel Tarla Tarımı	-	-	-	3	3
Tarım Aletleri	-	3	-	1	-
Genel Zootečni	-	-	2	-	-
Özel Zootečni	-	-	-	2	1
Arıcılık	1	-	-	-	-
İpek Böcekçiliği	1	-	-	-	-
Kümes Hayvancılığı	1	-	-	-	-
Hayvan Hastalıkları	-	-	-	-	1
Hayvansal Mad. Teknolojisi	-	1	1	-	-
Bitkisel Maddeler Teknolojisi	-	-	-	2	2
Tarım İşletme Ekonomisi	-	-	-	-	3
Çeşitli Tarım Kollarında	7	-	-	-	-
Pratik Çalışmalar					
Genel Toplam	12	10	11	9	10

Tarım dersleriyle hedeflenenler;

- Köy öğretmenlerinin teknik bilgilerini kılgın ve kuramsal yönlerden kuvvetlendirmek,
- Tabiat bilgisi, kimya fizik derslerine ait bilgilerini uygulama alanında geliştirmek,
- Kendi maddi ihtiyaçlarını sağlayacak ve köyüne örnek ve önder tarım bilgisinin temelini kazandırmaktır (KEÇEV, 2004).

Her Enstitü, tarım dersi ve çalışmalarını bölgenin iklimine, coğrafyasına, vb. özelliklerine göre düzenlemiştir. Yalnız geleneksel ürünleri değil, toprağı eğiterek, iklim koşullarına karşı önlem alarak, temel gereksinimlerden olan tahıl, sebze ve meyvelerin vb. tarım ürünlerinin verimini artırmak ve her yere yayılmasını sağlamak amaçlanmıştır (Türkoğlu, 2013)

Enstitü mezunu Nadir Gezer, Canlandırılacak Köy Yolunda kitabında tarım ders ve uygulamalarıyla ilgili şu ifadeleri kullanmıştır (2014): Sebze ve meyve bahçeleri de değişik bir cümbüşüyle kucaklaşmıştır. Trenler geliş ve geçişlerinde yolcular pencerelerden enstitünün güzelliklerini izler, öğrencileri selamlardı! Bu denli bin bir çiçek, sebze ve meyve renkleriyle kucaklaşmış o güzelim görünüm öğrencilerin yetişmesini de çok etkilerdi. Ulusal oyunlar, halk türküleri, spor, yapılar ve birbirine eklenen nice güzel renk yaşamı da güzelleştirir, öğrencilerin yaşama sevinçle bakmalarını sağlardı. Bu nedenle de Tonguç Baba'nın özlemine çektiği öğretmenler, sağlık memurları güçlü birer eleman olarak yaşama atılırlardı.

Teknik derslerle verilen eğitimle öğrencilere çeşitli araç ve gereçleri tanımaları, bunları kullanarak yeni ürünler meydana getirmeleri hedeflenmektedir. Köy Eğitim Programında; Köy Enstitüleri, demirci ve marangoz yetiştiren birer sanat okulu olmayıp, genel ve mesleki bilgisi kuvvetli, elleri her türlü işlere yatkın köy öğretmenleri yetiştirmek istendiği ifade edilmiştir. Teknik derslerin ve çalışmaların yıllara göre haftalık saat sayısı Tablo 10'da gösterilmiştir (KEÇEV, 2004):

Tablo 10

Teknik Derslerin Ve Çalışmaların Yıllara Göre Haftalık Saat Sayısı

Ders Grupları	2.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	5.Sınıf
1. Demircilik				
a) Sıcak ve soğuk demircilik	8	8	6	6
b) Nalbantlık	-	-	3	2
c) Motorculuk	3	3	2	2
d) Motor ve makine kullanma*	-	-	-	-
Toplam	11	11	11	11
2. Dülgerlik				
a) Dülgerlik	6	6	7	7
b) Marangozluk	3	3	2	2
c) Duvarcılık	2	2	2	2
Toplam	11	11	11	11
3. Yapıcılık				
a) Yapıcılık	6	6	7	7
b) Betonculuk	3	3	2	2
c) Dülgerlik	2	2	2	2
Toplam	11	11	11	11

* Bu ders, 1.sınıfta kız ve erkek öğrencilere ortak ve zorunludur.

Bedensel, zihinsel ve kültürel çalışmaların aynı önemde yer aldığı Köy Enstitülerinde, öğrenci başarısı tek yönlü klasik sınavlarla değerlendirilememiştir. Bunun yerine onların iş içinde, üretim alanlarında, yönetim örgütünde, kurumsal derslerde, kültürel etkinliklerde gösterdikleri olumlu çaba ve sonuçları “kül halinde” saptanarak değerlendirilmiştir. Bunun

için başta kümebaşı öğretmen, işlikbaşı, yapı, sanatbaşı, tarımbaşı, kültür dersleri öğretmenleri vb elemanların çalışmalar içindeki gözlemlerine önem verilmiştir (Türkoğlu, 2013). Çağa ayak uydurabilen, yeni bir ürün yaratabilen, karşılaştığı sorunlara çözüm üretebilen, teknolojik gelişmelere hakim ve bilgi, kültür yönünden donanımlı bireylerin yetiştirilmesi hedeflenmiştir. Bu hedefler doğrultusunda da enstitülerde ölçme ve değerlendirme kimi derslerde klasik sınavlarla yapılırken kimi derslerde de öğrendiklerini yaşamına ne kadar yansıtılabildiğini görmek için uygulamalı olarak yapılmıştır.

Bu programda “gözlem”, “deney”, “araştırma”, “inceleme” ve “tartışma” gibi öğrenme yöntem ve tekniklerine geniş bir yer verilmiştir. 1943 programı sorgulamaya, mantık yürütme becerilerine önem vermiştir ve ezbercilikten uzaktır. 1943 yılından 1947’ye kadar uygulanan bu program, sonraki yıllarda değişikliğe uğrasa da köy enstitüleri programının özünü oluşturmuştur. 1947’de yeniden yapılandırılan program öğretmenlik mesleği için gerekli olan “Genel Ruhbilim, Çocukluk ve Gençlik Ruhbilimi, Eğitimbilim, Genel Öğretim Yöntemi, Özel Öğretim Yöntemi ve Uygulama, Toplumbilim, Eğitim Tarihi ve Teşkilat gibi dersler ilave edilmiştir. Böylece yeni programla birlikte köy enstitülerinde kültür ve meslek derslerine doğru bir yönelme olmuştur (Uygun, 2007).

Enstitüler önceden hazırlanmış çalışma programları ve ders çizelgelerinin uygulandığı klasik okullardan farklı kurumlardır. Her enstitü kendi sosyal ve coğrafi koşullarına uygun olarak, kendine özgü programlar yapabilmektedir. Var olan (Köy Enstitüleri Çalışma Programı Taslağı) ise yol gösterici nitelikte olup esnek hükümler taşımaktadır. Doğanın ortasında kurulu bu kurumlarda, doğa yasalarının etkisinin büyük olması sebebiyle önceden hazırlanmış katı hükümler taşıyan programların uygulanmamaktadır. Örneğin Akçadağ Köy Enstitüsünde ekili olan iki bin dekarlık tarlalarda buğdayın olgunlaşması, biçilmesi, harmanı gibi işlerde doğaya uymak zorunluluğu vardır. Tarlada buğday çürürken dersliklerde öğretim yapmak doğru olmayacağından, dersler önceden saptanmış zamanlamaya göre yürütülemez.

İşte bu nedenlerle her köy enstitüsü her alanda olduğu gibi ölçme ve değerlendirme alanında da serbest bırakılmıştır. Akçadağ Köy Enstitüsünde ölçme, sınıf geçme, değerlendirme, sınavlar gibi işlerde eski, klasik değerlendirme yöntemlerinden kurtulmaya çalışılmıştır (Tekben, 1980). Genel çerçevesi belli olan bu programlarda hedef davranışlar için ayrılan sürelerin uygulanma zamanlarında esneklik tanınmıştır; okulun sahip olduğu çevresel faktörlere göre şekillendirebilme imkânı sunulmuştur.

Köy Enstitüleri'nde Cumhuriyetin gerektirdiği değerlere uygun insan tipi yetiştirilmiştir. Demokratik ortamların yaratıldığı bu kurumlarda öğrenci, öğretmen ve yöneticinin fikirlerini özgürce ifade edip tartışabilmektedir. Eğitim durumları öğrencilerin etkin olacağı şekilde biçimlenmiştir. Üretimin ön planda tutulduğu demokratik işleyişli eğitim anlayışının hâkim olduğu uygulamalar bu kurumları geleneksel kalıplardan ayırmaktadır (Tunç, 2009). Demokratik ortamlarında yaratıldığı bu çağdaş eğitim kurumlarında öğrenciler eğitim-öğretim sürecinde etkin olarak yer almıştır. Birçok şeyi yaparak yaşayarak; okul yaşamından sonra karşılaşması muhtemel olan gerçek yaşam durumlarını öncesinde deneyimleyerek öğrenmişlerdir. Bu durum uygulanan ölçme değerlendirmeyi de klasik ölçme değerlendirmeden farklı olmasını zorunlu kılmıştır. Özetle Köy Enstitülerinde çevresel şartları bilen, çağın gerektirdiklerine uyum sağlayabilen, okuyan, düşünen, tartışan bireyler yetiştirilmesi amaçlanmıştır. Eğitim programlarının hedefleri, eğitim-öğretim süreci, ölçme ve değerlendirmesi de buna göre şekillenmiştir.

BÖLÜM III

İlgili Yayın ve Araştırmalar

Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte eğitimde atılan adımların en önemlisi köye öğretmen yetiştirmeye ilgili olmuştur. Bu dönemde Köy Muallim Mektepleri, Köy Eğitim Kursları, Köy Öğretmen Okulları ve Köy Enstitüleri isimleriyle kurumlar açılmıştır. Bu kurumlarla ilgili birçok kitap ve makale yazılmış, akademik çalışmalar yapılmıştır. Bu dönemle ilgili yapılan çalışmaların özellikle Köy Enstitüleri üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Enstitülerle ilgili incelenen kitapların yazarlarının büyük bir kısmını o dönemde enstitüde okumuş öğretmenlerin yazdığı, o dönemle ilgili deneyim ve anılarının paylaştığı görülmektedir. Yüksek lisans tezlerinin her birinde enstitülerinin farklı boyutları üzerine çalışılmış ve çoğu tek bir enstitü incelenerek ele alınmıştır. Çalışmamızda Köy Enstitülerin eğitim programlarının öğrencileri üzerindeki bilişsel, duyuşsal, psikomotor etkilerini anlamaya çalıştığımızdan ilgili yayın ve araştırmaları incelerken çalışmamıza daha iyi katkı sunması için Cumhuriyet dönemi ülkenin sosyal, ekonomik durumu, bu dönemde eğitimle ilgili yapılan çalışmalar, İsmail Hakkı Tonguç'un fikirleri, eğitim felsefesi, yabancı uzmanların raporları, enstitülerde uygulanan eğitim programlarında yer alan dersler ve amaçları, mezunların görüşleriyle ilgili olanlar üzerine yoğunlaşmıştır.

3.1. İlgili Kitaplar

Tonguç (1970), "Devrim Açısından Köy Enstitüleri ve Tonguç" isimli kitabında İsmail Hakkı Tonguç'un kişiliği, toplumsal ve siyasal düşüncelerinden bahsetmiş, sistem olarak köy enstitülerini anlatmıştır.

Cimi (1995), ‘‘Tonguç Baba, lkeyi Kucaklayan Adam’’ isimli kitabında İsmail Hakkı Tonguç’un yaşamından, grdėđ eğitimlerden, çalışmalarından, eğitim felsefesinden, Köy Enstitülerine katkılarında bahsetmiştir.

Türkoğlu (2013), ‘‘Tonguç ve Enstitüleri’’ kitabında İsmail Hakkı Tonguç’un eğitime bakış açısından, Cumhuriyet’in kurulduğu yıllarda Türkiye’deki eğitimden, Köy Enstitülerinin kuruluş ve işleyiş sürecinden, uygulanan eğitim programının felsefesinden, programın boyutlarından, öğretmenlik bilgisi ders uygulamalarından ve enstitülerin kapatılışından bahsetmiştir.

Tonguç (1997), ‘‘Köyde Eğitim’’ isimli kitabında cumhuriyet döneminde köylerin tabiat ve tabiat olayları bakımında, toplumsal hayat ve olaylar bakımında, ziraat işleri ve ekonomik hayat bakımında, hayat anlayışları bakımında köylerin durumunu incelemiş, köy okulunun ve köy eğitiminin niteliği, ana ilkeleri hakkında bilgi vermiştir.

Gezer (2014), ‘‘Canlandırılacak Köy Yolunda Soyu Tükenen Kuşak’’ isimli kitabında Cumhuriyet döneminde eğitim sistemimizdeki yabancı uzmanların raporlarına yer vermiş ve köy enstitülerinin çalışma düzeni hakkında bilgi vermiştir.

Dündar (2014), ‘‘Köy Enstitüleri’’ isimli kitabında enstitü mezunları ile yapılan görüşmeler yer almaktadır. Mezunlarla yapılan görüşmelerle birinci kaynaktan veriler elde edilmiş, anıları ve enstitüleri nasıl algıladıkları belge ve fotoğraflarla yansıtmıştır.

Köy Enstitüleri ve ağdaş Eğitim Vakfının yayınladığı ‘‘Köy Enstitüleri Programları’’ kitabında 1936-1953 arasında enstitülerde uygulanan eğitim programları ele alınmış, derslerin hedefleriyle birlikte haftalık ve yıllık dağılım çizelgeleri verilmiştir.

3.2 İlgili Tezler

Kalyoncuoğlu (2002), ‘‘Cumhuriyet Dönemi Eğitiminde Hasan Ali Yücel ve Köy Enstitüleri’’ adındaki yüksek lisans tezinde yeni Türkiye’deki eğitime ilişkin değişimleri, Hasan Ali Yücel’in Köy Enstitülerinin kurulumuna olan katkılarını incelemiştir. Bu kurumlar aracılığıyla Hasan Ali Yücel’in toplumun aydınlanmasında önemli bir katkı sağladığını ifade etmiştir.

Kalaycı (2008), ‘‘Bir ogretmen Yetiştirme Modeli Olarak Köy Enstitülerinin Etkileri: Eskişehir-ifteler Örneği’’ isimli yüksek lisans tezinde enstitülerinin kuruluşu, işleyişi hakkında genel bilgi verdikten sonra özelde ifteler Köy Enstitusu’nu incelemiş, bu enstitunun programları, idari yapısı, döner sermayesi ve kurulduğu çevreye kazandırdıkları hakkında bilgi vermiştir. ifteler Köy Enstitusunda yetiştirilen ogrencilere ogretmenlik bilgisi derslerinin verilmesinin yanı sıra tarım, hayvancılık, bağ bahçe derslerinin de verildiğini bu sayede de kurumların sınırlı bir bütçeye rağmen kendi ihtiyaçlarını karşılayabilen kurumlar olduğu ve köylere modern tarımdan anlayan köye onculuk edecek ogretmenlerin yetiştirildiği sonucunu çıkarmıştır.

Aykanat (2008), ‘‘Köy Enstitüleri ve oklu Zeka İlişkisi’’ adlı tezinde Köy Enstitülerindeki eğitim-ogretim etkinlikleri incelenmiş ve enstitü mezunlarının sözel/dilsel, müziksel/ritmik, bedensel/kinestetik, matematiksel/mantıksal, görsel/uzamsal, kişilerarası/sosyal, kişisel/ozedonuk zeka boyutuna yönelik tutumları araştırılmıştır. Araştırmasında Enstitülerin eğitim programında ‘oklu Zeka Kuramı’ ifadesi geçmese de adı geçen bütün zeka boyutlarını destekler uygulamalar olduğu sonucuna varmıştır.

Yücer (2010), ‘‘Cumhuriyet Dönemi’nde Köye ogretmen Yetiştiren Kurumlar ve Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi’’ adlı yüksek lisans tezinde köy ogretmeni yetiştiren

okullar olan Köy Muallim Mektepleri, Köy Öğretmen Okulları, Köy Enstitüleri'nin tarihsel gelişimleri, teşkilat ve idari yapıları incelemiştir.

Temel (2010), "1940-1946 Döneminde Köy Enstitülerindeki Eğitim-Öğretim Uygulamaları ve Tarih Eğitimi" adlı yüksek lisans tezinde enstitülerin kuruluşuna yol açan sebepler, enstitülerdeki eğitim uygulamaları ve bu uygulamaların tarih eğitimine yansımaları üzerine araştırma ve çalışmalar yapmıştır. Temelinde iş eğitimi uygulaması olduğunu söyleyen Temel bu kurumlarda verilen eğitimin gerçek yaşama dönük olduğu ve işe yararlılık fikrinin özümsemiş olduğunu belirtmiştir. On beş günde bir yapılan eğlence günlerinde çaldıkları müzik aleti ile yaptıkları dinleti ve sergiledikleri halk oyunları gösterilerinin öğrencilerin müzik ve beden eğitimi derslerine ilgilerinin artmasına katkı sağladığını ifade etmiştir. Mezunlarda oluşan Atatürk sevgisinin de bu kurumlarda verilen tarih eğitimi ile ilişkilendirmiştir.

Akar (2011), "Türkiye'deki Köy Enstitülerinin Toplumsal Değişimdeki Yeri" isimli yüksek lisans tezinde Köy Enstitüleri'nin, öğretmen yetiştirme amacının yanı sıra Türk toplumunun sosyal ve kültürel yönlerden kalkındırılıp ne tür bir toplumsal değişime neden olduğu üzerine çalışılmıştır.

Eser (2011), "Köy Enstitülerinde Bir Öncü: Özgün Arşivi Işığında Göl Köy Enstitüsü" isimli doktora tezinde Göl Köy Enstitüsü üzerine araştırma yaparak, bu enstitünün kuruluşundan kapanışına kadar işleyişi, faaliyetleri ve buradaki sosyal ve kültürel yaşamı incelemiştir. Göl Köy Enstitüsü'ndeki sosyal ve kültürel uygulamaların diğer Köy Enstitülerle aynı olduğunu, toplumsal değişimde önemli bir rolü olduğunu ifade etmiştir. Enstitülerle ilgili yapılmış diğer araştırmalardan farklı olarak; bu enstitüde müdürlük yapan Ali Doğan Toran'ın sert ve disiplinli yapısının bu dönemde okumuş ve zaten içine kapanık olan köylü çocukların dışarı dönük olarak yetişmesini engellediği çıkarımında bulunmuştur.

Karaismailoğlu (2013), ‘‘Türk Eğitim Sisteminde Yeni Bir Eğitim Modeli Olarak Köy Enstitüleri ve Savaştepe rneği’’ adlı yüksek lisans tezinde köy enstitülerinin kuruluş dönemindeki gelişmelerle ilgili genel bilgi verdikten sonra Savaştepe Köy Enstitüsünün yeri, kuruluşu, işleyişi, enstitünün ğrenci profili, seçimi, sınıflar bazında okutulan dersleri incelemiştir. Bedensel, zihinsel ve kültürel faaliyetlere aynı derecede önem verildiğini ifade eden Karaismailoğlu burada verilen eğitimin ğrenci merkezli, laik ve demokratik olduğunu ve yeni kurulan ülkenin milli değerlerinin yerleştirilmesine dönük olduğunu söylemiştir.

Akdoğan (2016), ‘‘Köy Enstitülerinde Eğitim Anlayışı ve Tarih ve Yurttaşlık Bilgisi ğretimi’’ adlı doktora tezinde bu eğitim kurumlarının kuruluş sebepleri, eğitim sistemi ve özellikle Tarih ve Yurttaşlık Bilgisi derslerinin nasıl düzenlendiği üzerine araştırma ve çalışmalar yapmıştır. Enstitülerde bu ders için özellikle hazırlanmış bir kitabın okutulmadığını, derslerde insan hakları ve sorumluluklarına odaklanıldığını ve demokrasi kavramının yaşantılarla benimsetildiğini ifade etmiştir.

3.3. İlgili Makaleler

Tunç (2009), ‘‘Köy Enstitülerinde Sanat Eğitimi ve Dönemin Yöneticilerinin Sanata Yaklaşımları’’ makalesinde Köy Enstitülerinde güzel sanatlara verilen önem ve dönemin devlet yöneticilerinin bu okullara ve dolayısıyla sanata yaklaşımlarını örneklerle açıklamıştır. Toplumsal yaşama sanat ve kültür alanında önemli katkılar sunduğunu ifade etmiştir.

Erkılıç (2013), ‘‘Eğitim Felsefeleri Açısından Köy Enstitüleri’’ isimli makalesinde köy enstitüleri ğretim programları ve kurumsal yönetim açısından eğitim felsefeleri bağlamında tartışmıştır. Enstitülerin yönetim ve eğitim programlarının tek bir felsefeye dayandırılmayacağını söyleyen Erkılıç bu kurumlarda ilerlemeci, yeniden oluşturmacı, pragmatist, damici ve esasici felsefeleri niteliklerinin görüldüğünü ifade etmiştir.

BÖLÜM IV

Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın deseni, veri kaynakları ve seçimi, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması konularına yer verilmiştir. Araştırmada enstitülerden mezun olan Bursa'daki öğretmenlere ulaşarak birincil kaynaklardan bilgi toplanması hedeflenmiştir. Bu enstitülerden mezun olanların, uygulanan öğretim programlarıyla ilgili fikirlerini öğrenmek için Köy Enstitülerinden mezun öğretmenlerin görüşlerine başvurulmuştur.

4.1 Araştırma Deseni

Bu araştırma temel nitel araştırma olarak desenlenmiştir. Enstitülerle ilgili yayınlar incelenerek Enstitülerde uygulanan eğitim programı hakkında bilgi edinilmiştir. Literatür taramasından sonra Köy Enstitülerinde öğrenim görmüş öğrencilerin Enstitülerde uygulanan eğitim programlarıyla ilgili görüşlerini açığa çıkarmak için Bursa ilindeki yaşayan mezunlarla görüşülmüştür.

4.1.1 Nitel araştırma. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların, doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Köy Enstitülerinde uygulanan programların öğrencilere etkilerini istatistiksel anlamda araştırabilmemiz için gereken sayıda köy enstitüsü mezununa ulaşmanın imkânsızlığının yanında ortaya koyduğumuz sorunsalın araştırılmasında nitel araştırma, daha fazla olanağı içerisinde barındırmaktadır. Bizim araştırmamızda da geçmişte uygulanan bir program incelendiği için Köy Enstitülerini dönemin öğrencilerinden bakış açılarından görmek önemlidir. Bu yüzden nitel araştırma konumuz için en işlevsel yöntemdir. Nitel araştırmada en yaygın olarak kullanılan veri toplama yöntemlerinden olan görüşme tekniği kullanılmıştır.

Görüşmede yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanmamızın nedeni, yapılandırılmış soru formunun katılımcıları araştırmak istediğimiz konuyla ilgili sınırlama ihtimalinden kaçınmaktır. Araştırmak istediğimiz konunun dağılması ve Köy Enstitülerinin çok fazla değişkeni olmasından kaynaklanan nedenlerle yapılandırılmamış soru formu kullanmayı da uygun bulmadık. Araştırmamızın belli bir sorunsalı olması dolayısıyla görüşme esnasında konunun dağılmasına gerek olmadığı bir gerçek olsa da katılımcının araştırmaya katkı sunma ihtimalini göz ardı edemeyeceğimiz için yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmamız için en işlevli görüşme formu olarak değerlendirilmiştir.

4.2 Veri Kaynakları ve Katılımcılar

Bu araştırmanın veri kaynaklarını Enstitülerle ilgili yazılmış dokümanlar ve Bursa'da yaşayan Köy Enstitü mezunları oluşturmaktadır.

4.2.1 Dokümanlar. Araştırmayla ilgili dokümanlara ulaşırken amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışmasına olanak vermektedir. Ölçüt örnekleme yönteminde temel anlayış önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Köy Enstitüleriyle ilgili yazılmış birçok kitap, makale ve tez bulunmaktadır. İlgili bu yayın ve araştırmaların her biri kurumların tarihi, eğitim durumu, sosyolojik ya da siyasi gibi farklı boyutlarıyla ilgilidir. Araştırmamızda Köy Enstitülerinde uygulanan eğitim programlarının hedefleri, uygulamaları, öğrencilerin bilişsel, psikomotor ve duyuşsal gelişimlerine yansımaları araştırılmak istendiğinden, içeriğinde bu alanlarla ilgili bilgi barındıran kitaplara ulaşmaya çalışılmıştır.

3.2.2 Katılımcılar. Bursa'da yaşayan Köy Enstitüsü mezunları araştırmanın veri kaynaklarını oluşturmaktadır. Örneklem olarak amaçlı örnekleme yöntemlerinden kartopu

örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Kartopu örnekleme seçilmesinin nedeni Köy Enstitüsü mezunlarına ulaşma olanaklarının kısıtlılığının yanı sıra araştırılan konuya dair veri toplamada bu örnekleme tipinin diğerlerinden daha uygun olduğunu düşünülmesidir.

Kartopu örnekleme yaklaşımı araştırmacının problemine ilişkin olarak zengin bilgi kaynağı olabilecek birey veya durumların saptanmasında özellikle etkilidir. Süreç çok basit bir soruyla başlar: ‘‘Bu konuda en çok bilgi sahibi kimler olabilir? Bu konuyla ilgili olarak kim veya kimlerle görüşmemi önerirsiniz?’’. Süreç ilerledikçe elde edilen isimler veya durumlar tıpkı bir kartopu gibi büyüyerek devam edecektir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

En geniş temsil kabiliyetine sahip örnekleme bulmak kartopu örnekleme yöntemine başvurmayı zorunlu kılmıştır. Bulduğumuz ilk görüşmecinin bizi diğer köy enstitüsü mezunlarına yönlendirmesiyle birlikte toplamda dokuz köy enstitüsü mezunuyla görüşme imkânı bulunmuştur. Görüşmecilerden beşi erkek dördü kadındır. Görüşmecilerin soru formundaki sorulara verdikleri yanıtların bir noktadan sonra ortaklaşması örneklemin evreni temsil kabiliyetine ulaştığı sonucuna varmamıza yol açmıştır.

4.3 Veri Toplama Aracının Hazırlanması

Çalışmanın kavramsal çerçevesini oluşturmak için enstitülerle ilgili yazılmış kitaplar, tezler incelenmiş, enstitü mezunlarının yer aldığı belgeler izlenmiştir. Bu çalışmalardan sonra Bursa ilinde yaşayan Köy Enstitü mezunlarıyla görüşmede kullanılmak üzere 12 soruluk yarı yapılandırılmış görüşme sorusu hazırlanmıştır.

4.3.1 Dokümanlardan verilerin elde edilmesi. Verilerin toplanması sürecine doküman incelemesi yapılarak başlanmıştır. İnternet üzerinden tarama yapılmış, köy enstitüleri ile ilgili sitelerde (Köy Enstitülerini Araştırma ve Geliştirme Derneği, Köy Enstitüleri Çağdaş Eğitim Vakfı vs.) yayınlanan yazı ve makaleler incelenmiş, kaynakçalarında gösterilen kitap isimleri not alınmıştır. Ayrıca bu sitelerde enstitülerle ilgili yazılmış kitapların listesi de çalışmaya ışık

tutmuştur. ‘Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi’nde yayınlanan yüksek lisans ve doktora tezleri incelenmiş, burada kaynakça bölümlerinde gösterilen kaynaklar literatür taramasında yol göstermiştir.

Can Yayınlarının çıkardığı Belgesel Kitaplar dizisinden, Can Dündar’ın yazdığı Köy Enstitüleri kitabı okunmuş ve kitapla birlikte verilen DVD’den Köy Enstitüleri belgeseli izlenmiştir. Ayrıca yönetmeni Tarık Akan olan ‘Köy Enstitüleri Bir Meçhul Öğretmen’ belgeseli de izlenmiştir. Türkiye İş Bankası yayınlarının çıkardığı Pakize Türkoğlu’nun 677 sayfalık Tonguç ve Enstitüleri kitabı baştan sona okunmuş ve çalışmaya yön verecek olan önemli görülen yerlerin altları çizilmiştir. Tarihçi Kitabevi’nin yayınladığı Fay Kirby’nin Türkiye’de Köy Enstitüleri kitabı aynı özenle incelenmiştir. Bu kitap 1960 yılında Columbia Üniversitesinin Teachers College tarafından kabul edilen doktora tezinin düzenlenip kitap haline getirilmiş halidir. Yapılan bu çalışmalar enstitülerle ilgili bilgi sahibi olmamı ve konuya hakim olmamı sağlamış, bundan sonraki süreçte çalışmamı hangi başlıklar etrafında yürüteceğim konusunda yön vermiştir. Uygulanacak görüşme formu sorularını oluşturmamda yardımcı olmuş ve görüşmeler esnasında görüşmecilerin konuyu dağıtmalarına engel olmamı sağlayarak cevaplanmasını istediğim sorulara yönlendirmemi kolaylaştırmıştır. Tez yazma sürecinde yukarıda adı geçen kitaplar dışında kitaplığıma kazandırdığım Canan Yücel Eronat’ın Köy Enstitüleri Dünyasından Hasan Ali Yücel’e Mektuplar ve Mahmut Saral’ın Köy Enstitüleri Uyuyan Devlin Uyanışı kitapları da incelenmiştir.

Görüşmeler için gidilen her evden en az 2-3 kitapla dönülmüştür. Bu kitapların kimileri enstitü mezunlarının kendi yazdığı kitaplar, kimileri ise kendi kitaplıklarından hediye olarak verilen enstitülerle ilgili eski kitaplardır. Nadir Gezer’in Canlandırılacak Köy Yolunda, 17 Nisan 1940’ın Duyarlılığıyla, Lemanser Sükan’ın Memleket Yollarında görüşmecilerin kendi kitaplarıdır. Mehmet Cimi’nin Tonguç Baba kitabı da görüşmeler sırasında kitaplığa kazandırılan kitaplardandır.

Çalışmalar sırasında Uludağ Üniversitesi kütüphanesinden de yararlanılmıştır. Buradan hem enstitülerle ilgili hem de program geliştirme, araştırma yöntemleri gibi alanla ilgili kitaplara ulaşmada yararlanılmıştır. Yine bu süreçte tez danışmanım Prof. Dr. Feyyat Gökçe'nin verdiği John Dewey'in Raporları ve 1943 basım Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu ve Müzakereleri-Maarif İşleriyle İlgili Kanunlar kitapları incelenmiştir.

Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı'nın yayınlamış olduğu "Köy Enstitüsü Programları (1936-1953)" kitabına ulaşmak için vakıfla iletişime geçilmiştir. Vakıf bu kitabı kargoya ile ulaştırmıştır.

4.3.2 Görüşme formu ile verilerin toplanması. Bursa'daki Köy Enstitü mezunlarına ulaşmak için bir öğretmen aracılığıyla tanıştırılan emekli bir öğretmenden yardım alınmıştır. Mezunlarla yapılacak görüşmelerin randevusunu kendisi ayarlamıştır. Görüşmeler katılımcıların izni alınarak ses kaydına alınmıştır. Kimi görüşmelerde ses kaydına ek olarak video çekimi yapılmıştır. Enstitülere ilgi duyup bu alanda çalışan yeni nesil bir öğretmenle karşılaşmış olmak görüşmecileri çok mutlu etmiştir. Bu sebepten hem araştırmacıyı iyi ağırlama çabaları hem de sorulan sorular karşısında enstitü mezunlarının çocukluk-gençlik anılarını hatırlayıp duygulanmaları sebebiyle konu sürekli dağılmıştır. Her görüşme 4-5 saat sürmüştür.

Bu araştırmada görüşmelerin tamamı görüşmecilerin evlerinde gerçekleştirilmiştir. Bütün görüşmecilerin modern sayılabilecek ve merkezi konumda bulunan apartman dairelerinde oturdukları gözlemlenmiştir. Görüşme yapılan evli ve köy enstitüsü mezunu çiftlerden ikisi Yıldırım İlçesi'nde bulunan Temenyeri Senti'nde diğeri yine aynı ilçeye bağlı Mesken Senti'nde oturmaktadır. Diğer görüşmecilerden biri Nilüfer'e bağlı İhsaniye Mahallesi'nde diğeri aynı ilçeye bağlı Ataevler Mahallesinde oturmaktadır. Son görüşmeci de Osmangazi İlçesi'ne bağlı Heykel Senti'nde oturmaktadır. Kısaca tüm görüşmeciler hayatlarını kent

merkezlerine yakın yerlerde sürdürmektedir. Gidilen evlerde yaşayan görüşmecilerin tamamının ileri yaşlarına rağmen hayatlarını çocuklarıyla ayrı, bağımsız olarak sürdürmekte oldukları görülmüştür. Bu durum görüşmecilerin ileri yaşlarına rağmen bakıma muhtaç olmadıklarını ve sorularımıza sağlıklı cevaplar verme ihtimallerini güçlendirdiği için araştırmamız açısından olumlu olmuştur.

Görüşmeler esnasında tüm görüşmecilerin evlerinin modern görünümlü mobilyalarla döşeli olduğu gözlemlenmiştir. Görüşme yapılan evlerin tamamında geniş kitaplıklar olduğu hatta bir görüşmecinin evinin bir odasını tamamen kitaplık olarak kullandığı görülmüştür. Bunun yanında dikkat çeken bir diğer ortak nokta da bütün görüşmecilerin evlerinde çeşitli türlerde ev bitkileri yetiştirdiklerinin gözlemlenmiş olmasıdır.

Aynı zamanda köy enstitüsü mezunlarının özellikle çocuklarıyla bir geniş aile şeklinde yaşama talepleri olmayışı, okulların amacı olan modern bireyler yetiştirme hedefine uygun bireyler olarak yetiştikleri izlenimini yaratmıştır.

Tüm görüşmeciler görüşmelerde batılı tarzda kıyafetler giymeyi tercih etmişlerdir. Görüşmecilerin konuşmalarında herhangi bir aksaklık gözlenmemiş, şive kullanmadıkları belirlenmiştir. Hiçbir görüşmeci görüşme boyunca herhangi bir soruda çekimser davranmamış sorulan her soruya ayrıntılı cevaplar vermişlerdir.

Tüm bu yapılan gözlemler bize araştırmamızla ilgili önemli veriler sağlamaktadır. Yapılan gözlemler Köy Enstitüsü mezunlarının hayatlarını çağdaş kentli bireyler olarak sürdürmeyi tercih ettiklerini göstermektedir. Bu da Köy Enstitüleri'nden eğitim alan görüşmecilerin kurumun en önemli amaçlarından olan çağdaş bireyler yetiştirme hedefine uygun yaşadıklarını göstermektedir. Hem yaptığımız gözlemlerdeki ortak noktaların fazlalığı hem de görüşmecilerin beyanları Köy Enstitülerinin öğrencileri üzerinde hayat boyu etki yapan kurumlar olmayı başardıklarını ortaya koymuştur. Bu durum bu kurumların öğrenciler

üzerinde bilişsel, duyuşsal ve psikomotor etkileri olduğu hipotezimizi güçlendirmektedir. Görüşmecilerin tamamının Türkçeyi iyi kullanabilmeleri, kendilerini ifade etmekte zorluk çekmemeleri, yaşadıkları çevre ve ülke hakkında bilgi sahibi olmaları ve gazete ve televizyon gibi iletişim araçları ile ülke gündemini, dünyadaki değişimleri takip etmekte istekli oluşları, evlerindeki büyük kitaplıklar ve okuma alışkanlıklarının devam etmesi, evlerinde yetiştirdikleri saksı bitkileri, doğayı tanımaları, canlı-cansız varlıklar ile ilgili bilgi birikimleri, yaşadıkları odadaki koltuk takımları, masa, sehpa gibi mobilyaların üzerindeki kendi ördükleri danteller, kendilerine ve torunlarına diktikleri gömlek, etek gibi kıyafetler, onardıkları ev eşyaları örnekleri enstitü programının kazandırdığı bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanları örnekler niteliktedir.

Araştırmada görüşülen Köy Enstitüsü mezunlarının hangi yıllar arasında hangi enstitülerde okudukları ile ilgili bilgiler Tablo 11’de verilmiştir:

Tablo 11

Görüşmeciler ve Okudukları Enstitü Adı ve Öğrencilik Yılları

N.H.	Kars Cılavuz Köy Enstitüsünde 1942-1948 yılları arasında okumuştur.
Ş.A.	1945 yılında başladığı Kastamonu Gököy Köy Enstitüsü’den 1949-1950 eğitim öğretim yılı sonunda mezun olmuştur.
B.A.	5.sınıfa kadar köyünde okumuş, 1945 yılında Kastamonu Gököy Köy Enstitüsü hazırlık sınıfına gitmiştir. Enstitüde 5 yıl okumuştur. Demokrat partinin iktidarda olduğu dönemde kızlarla erkekleri ayırmaları sebebiyle 1950’de Kızılçullu’ya gitmiş ve 1951’de Kızılçullu Köy Enstitüsü’nden mezun olmuştur.

N.G.	1947 yılında Arifiye Köy Enstitüsü'ne yazılmış ve buradan mezun olmuştur. Okuldan pekiyi derecesiyle mezun olan N.G. Gazi Eğitim Enstitüsü'ne ilk seferde okumaya hak kazanmıştır.
M.H.	Kars Cılavuz Köy Enstitüsüne 1946-1947 yılında başlamış 1950-1951'de mezun olmuştur.
M.A.E.	Köy okulundan 1945-1946 yılında mezun olmuştur. 1932 doğumlu olan M.A.E. daha önce mezun olamamasını 2. Dünya Savaşında köylerinde bulunan asker alayı sebebiyle okullarının revire dönüştürülmesi ve eğitimlerine ara verilmesi durumunda kalmaları şeklinde açıklamıştır. İlkokulu bitirir bitirmez, 1946'da Arifiye Köy Enstitüsü'ne gitmiş ve 1951'de mezun olmuştur.
Z.B.	1947-1948 yılında Kars Cılavuz Köy Enstitüsü'ne girmiş ve buradan 1952'de mezun olmuştur.
A.G.	Üç farklı enstitüde okumuştur. İlk önce Arifiye Köy Enstitüsüne gitmiştir. Daha sonra okullarda kız ve erkekleri ayırmalarından dolayı Kızılçullu Köy Enstitüsüne gönderilmiştir. Kızılçullu'da 1950-1952 yıllarında okumuştur. O yıllarda gerçekleşen Kore Savaşı sebebiyle buradaki okulun Nato karargâhına dönüştürülmesi sebebiyle öğrencileri Trabzon'daki Beşikdüzü Köy Enstitüsü'ne aktarılmıştır. Burada beş yıl okumuştur.
L.S.	1948 yılında Arifiye Köy Enstitüsüne gitmiştir. 2 yıl okuduktan sonra Demokrat Parti döneminde köy enstitülerinin karma durumunun ortadan kalkması ve kız öğrencilerin ayrılması sebebiyle 2 yıl İzmir Kızılçullu Köy Enstitüsü'nde okumuş ve daha sonra Trabzon Beşikdüzü Köy Enstitüsü'ne gönderilmiştir. 1954 yılında buradan mezun olmuştur.

4.4 Verilerin Analizi ve Yorum

Araştırmanın analizinde tematik analizden yararlanılmıştır. Tematik analizde Tablo 12’de ifade edildiği gibi Köy Enstitülerinde uygulanan eğitim programında öğrencilere kazandırılması istenen bilgi, beceri ve anlayışlar, eğitim-öğretim uygulamaları, ölçme ve değerlendirme temalarıyla veriler irdelenmiş ve enstitülerde eğitim görmüş mezunların enstitü eğitim programıyla ilgili görüşleriyle de karşılaştırmalı olarak tartışılmıştır.

Katılımcılarla yapılan görüşmeler ses kaydına alınarak daha sonra tek tek dinlenmiş, bütün konuşmalar yazıya dökülerek bilgisayar dosyası şeklinde hazırlanmıştır. Konuşmalarda yer alan cümleler kelime kelime tekrar okunarak anahtar kavramlar kodlanmış ve bu kodlar not edilmiştir. Kodlardan yola çıkılarak da verileri genel çerçevede açıklayabilen temalar bulunmuştur. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için araştırma yöntemi ve araştırma boyunca içinden geçilen süreç ayrıntılı biçimde betimlenmiştir. Verilere nasıl ulaşıldığı ve verilerin yorumlanışında dikkat edilen hususlar açıklanmıştır. Bulgular ve yorum kısmında bulunan çıkarımların bireysel görüşlerden çok verilere dayandırılmasına özen gösterilmiştir. Bütün araştırma sürecinde toplanan ses kaydı, görüşme notu, doküman gibi veriler ayrıntılı biçimde tanımlanmıştır. Nitel araştırma yöntemi kullanılan araştırmaların doğası gereği ortaya çıkması beklenen araştırmacının bireysel algıları, dünya görüşü ve önyargılarının araştırmaya olan etkisi; araştırmanın veriler, görüşme notları ve literatürün belirleyiciliğinde iletilmesiyle en aza indirgenmeye çalışılmıştır.

Çalışmayla ilgili oluşturulan kodlar ve temalar tablo 12’deki gibidir:

Tablo 12

Araştırmada Açığa Çıkan Temalar, Alt Temalar, Kodlar

Temalar ve Alt Temalar	Kodlar
<p>1) Uygulanan Eğitim Programıyla Öğrencilere Kazandırılması İstenen Bilgi, Beceri Ve Anlayışlar</p> <p>1.a.) Genel Kültür dersleriyle öğrenciye kazandırılmak istenen hedefler</p>	
<p>1.a.1.) Eleştirel düşünebilme</p>	<p>1.a.1.1.) Eleştiri günü, cumartesi günü, haftanın değerlendirmesi, eksik ya da yanlış uygulama, irdeleme, haftanın raporu, kritik yapma, hataları dile getirme</p>
<p>1.a.2.) Okuma alışkanlığı kazanabilme</p>	<p>1.a.2.1.) Dünya klasikleri, kitap, kütüphane, kitap okuma alışkanlığı</p>
<p>1.a.3.) Öğrendiklerini yaşama aktarabilme</p>	<p>1.a.3.1.) Sorun, çözüm üretme, ihtiyaca dönük</p>
<p>1.a.4.) Sanatsal etkinliklerde rol alabilme</p>	<p>1.a.4.1.) Tiyatro, müzik, enstrüman, yetenek, marangozluk, demircilik</p>

1.b.) Tarım ve atölye dersleriyle öğrenciye kazandırılmak istenen hedefler **1.b.1.1.)**Deneyerek, yaparak yaşayarak, ezber, keşfetmek, kalıcı öğrenme

1.b.1.) Yapararak yaşayarak öğrenme

1.b.2.1.) El ele vermek, yardım etmek, ekip

1.b.2) İşbirliğine dayalı öğrenme

2) Köy Enstitüleri Eğitim- Öğretim

Uygulamaları

2.a.) Genel Kültür ve sanat derslerine ayrılan zaman **2.a.1.)** Yılda/haftada/günde ders saati, teorik, uygulama

2.b.) Tarım ve Atölye derslerine ayrılan zaman **2.b.1.)** Yılda/haftada/günde ders saati, teorik, uygulama

2.b.1.) Psikomotor davranışları geliştirme **2.b.1.1.)** Spor, tarla, ekmek, dikmek, inşa etmek

2.b.2) Bireysel farklılıkları önemseme **2.b.2.1.)**Yeteneğe göre, farklı atölyeler, tiyatro gösterimi

2.c.) Öğretmenlik deneyimini önemseme **2.c.1.)** Staj uygulaması, uygulama okulu, tecrübe, gözlemlene,

3) Ölçme ve Değerlendirme

3.a.) Genel Kültür derslerinin değerlendirilmesi

3.a.1.) Klasik sınav, uygulama, ölçme, değerlendirme, yazılı sınav

3.b.) Tarım ve atölye derslerinin değerlendirilmesi

3.b.1.) Yapılan süre boyunca izleme

4) Enstitüde öğrenim görmüş

mezunların enstitü eğitim programıyla ilgili görüşleri

4.a.) Öğretmen-Öğrenci iletişimi

4.a.1.) İletişim, sınıf ortamı, güven, hoşgörü, şefkat

4.b.) Mezunların Motivasyonu

4.b.1.) Hazırbulunuşluk, istekli oluş

BÖLÜM V

Bulgular ve Yorum

Çalışmanın bu bölümünde doküman inceleme ve görüşme ile elde edilen veriler Tablo 12’de gösterilen temalara uygun olarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

5.1 Uygulanan Eğitim Programıyla Öğrencilere Kazandırılması İstenen Bilgi, Beceri Ve Anlayışlar

Köy Enstitüleri eğitim programının genel yetenek ve genel kültür dersleriyle bireylere dinleme, izleme, okuma ve anlama ile ilgili becerilerini, kaynaklara başvurarak içinde yaşadıkları köyü, yurdu, toplumu, doğayı, dünyayı daha iyi tanımaları ve bildiklerini yaşamlarında kullanabilmeleri hedeflenmiştir. Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı’nın yayınladığı Köy Enstitüsü Programları isimli yayında yer alan derslerin hedefleri şu şekilde ifade edilmiştir (KEÇEV, 2004):

- Türkçe dersinin hedefi öğrencilerin anlama ve anlatma yeteneğini geliştirmek, duygu ve düşüncelerini imla, şive ve dilbilgisi yanlışı yapmaksızın yazı veya sözle doğru ifade edebilmesini sağlamaktır.
- Öğretmenlik bilgisi dersleriyle ruhbilim, eğitim, toplumbilim konularında mesleğinin gerektirdiği ana bilgileri kazandırmak ve bunları gidecekleri köylerde ve okullarda uygulayarak öğrendiklerini yaşama aktarmayı sağlamaktır.
- Tarih derslerinin hedefi bireyleri milli tarihini bilen, tarihsel olaylardaki sebep ve sonuçları öğrenerek toplulukların yapılarını kavrayabilecekleri duruma getirmektir.
- Coğrafya dersleriyle insan ve doğa çerçevesinde coğrafi sorgulama becerisi kazandırmak, bireyin yakın çevresinden hareketle yaşadığı ülke ve dünya hakkında bilgi

sahibi olmasını sağlamak, buldukları çevrenin şartlarını daha iyi bir hayat için elverişli bir hale getirme yeteneği kazandırmak hedeflenmektedir.

- Yurttaşlık bilgisi dersleriyle bireye aile, köy ve şehir hayatının farklı alanlarında gözlemler yapmasını sağlayarak vatandaşlık görev ve sorumluluklarını öğretmek ve bunu yaşamında kullanmasını sağlamaktır.

- Matematik dersleriyle hedeflenen matematik yoluyla zihin yeteneklerini geliştirmek, mantık disiplini altında düşünme yeteneği kazandırmak, cisimlerin niteliklerini ve bu niteliklere bağlı olarak kanunları anlayabilecek duruma getirmek, matematiksel kavramları ve sistemleri anlayıp günlük hayatta ve diğer alanlarda kullanabilmesini sağlamaktır.

- Fizik ve kimya dersleriyle günlük hayatta karşılaştıkları fiziksel ve kimyasal olayların bilimsel durumlarını araştırıp bunları deneylerle incelemek ve fizik ve kimyanın temel bilgi ve ilkelerini kazandırmak hedeflenmektedir.

- Tabiat dersleriyle hedeflenen çocuğa doğada birebir gözlem yaptırarak doğayı tanıması, doğadaki canlı ve cansız varlıkları hakkında doğru bilgi edinmesini sağlamaktır.

- Resim iş dersleriyle öğrencilerin duygu ve düşüncelerini görsel dil aracılığıyla ifade etmesini sağlaması, estetik duyarlılık kazandırmak ve yaratıcı bir düşünme yapısına sahip olmasını sağlamak, baktığını gören, algılayan, düşünen ve bir takım yargılarda bulunabilen, kişilik sahibi olması hedeflenmiştir.

- Beden eğitimi derslerinin hedefleri öğrencilerin yaşadıkları ve yaşayacakları iklim zorluklarını yenebilecek yetenek ve alışkanlıklar kazandırmak, tek tek ve toplu olarak yapılacak hareketlerle, çeşitli spor oyunları ve milli oyunlarla öğrencilerin vücutlarına atletik bir çeviklik kazandırmaktır.

- Müzik dersleriyle çocuğun kulağını ritm duygusunu geliştirmek, neşeli, enerjik ve müzik kültürünü yapabilecek bir öğretmen olarak yetiştirmek hedeflenmektedir.

- Yabancı dil dersleriyle yabancı dilde yazılmış kitap ve makaleleri anlayabilecekleri bir temel kazanmaları hedeflenmektedir.

- Tarım dersleriyle hedeflenen kendi maddi ihtiyaçlarını sağlayan, köylülere tarım bilgisiyle örnek ve önder olabileceği bir temel kazandırmaktır.

- Sanat dersleri ve atölye çalışmalarının hedefi ise, teorik ve uygulamaları derslerle sanatla ilgili araç gereçleri tanıyıp, bunarlı kullanıp, yeni eserler, ürünler ortaya koymaları ve bu eserlerin bireylerin ve toplumların hayatlarındaki önemini fark etmelerini sağlamaktır.

Köy Enstitülerinde uygulanan eğitim programıyla öğrendiklerini hayata yansıtabilen bireylerin yetişmesi hedeflenmiştir. Öğrencilerin yapacaklarını sebep ve sonuçlarını düşünerek hareket etmesi, karşılaştığı sorunlara çözüm üretmek için farklı yöntemler kullanması, olaylara farklı bakış açılarıyla yaklaşması beklenmektedir. Böyle bir öğrenme ortamında yetişen enstitü öğrencilerin yaşamında ihtiyaç duyduğu şeyleri üretebilen, sorunlarından üstesinden gelebilen bireyler olduğunu ifade eden Temiz'in (2001) aktardıkları şöyledir: *“Köy Enstitüleri eğitim programıyla yetişen öğrenci okulla yaşam arasında bocalamaz. Okulda yapılanlar gerçek sorunları çözümlenmeye yöneliktir. Öğrencinin kendi yaşamını da iyileştirerek tamamlar ve değiştirir. Eğitimin amacı da budur. Örneğin, Enstitülerde boş tarlalar üzerinde kısa sürede kurulan yeni düzen, öğrenci emeğiyle ortaya çıkan bağ-bahçe ve yapılar, araçlar, gereçler, atölyeler, her yıl değişen, ilerleyen yararlı çalışmalar böyle bir etkinliğin ürünleridir.*

Türkoğlu (2013) ise enstitülerde uygulanacak eğitimle ilgili İsmail Hakkı Tonguç'un iş öğretiminde aklını kullanan, düşüncelerini bilime dayandıran bireyler yetiştirmeyi hedeflediğini ifade etmiştir: *“Tonguç'a göre, bir mesleği öğrenmek artık çıraklığı ya da babadan oğla aktarımı değil, daha örgütlü ve okulda yürütülecek çalışmaları gerektirmektedir. Artık makine ve motordan sonra, el becerileri değil, beyin ile el kol arasındaki iletişim hızlanacak, fizik yasalarını, eşyanın doğasını iyi bilmek gerekeceğinden meslekler el yordamıyla değil, bilinçle ve bilimin yardımıyla öğrenilecektir.”*

Aydoğan (2006), enstitülerde verilen eğitimle bireye okulda öğrendiklerini yaşamına aktarabilme becerisi kazandırmayı hedeflediğini Köy Eğitim Sistemi isimli kitabında şu cümlelerle ifade etmiştir: *“Bütün derslerde öğrencilere hayatta kullanabilecekleri bilgileri vermek amacı güdüdür. Yakada taşınan rozet gibi süs olmaktan ileri geçemeyen bilgilerle onların kafalarını bozmak yoluna sapılmaz. Öğrendiklerini iş hayatı içinde gerçekleştirebilecek yetkide yetiştirilirler.”*

Görüşmecilerden ř.A. okuldaki eğitim öğretim faaliyetlerinin yaşamdan kopuk olmadığını, akla ve mantığa uyduğunu, ihtiyaca dönük olduğunu şu sözleriyle ifade etmiştir: *“Köy Enstitüleri dünya çapında çok önemli bir kuruluştu. Enstitülerde verilen eğitim akla ve mantığa dayanıyordu. El ve zihin faaliyetini birleştiren bir özelliğe sahipti. Buradaki verilen eğitimdeki bütün bilgiler ihtiyaca dönüktü, her şey işe yarar düzeydeydi.”*

Katılımcılardan Öğretmen A.G.’nin *“Enstitüden mezun olanlar o kadar birikimlilerdi ki köydeki herkes her sorununu ona sorardı. Onu hem öğretmen hem doktor hem veteriner hem çiçekçi hem tarımcı olarak görürdük. Bizi bilgiyle donatan, bütün ihtiyaçlarımızı karşılayabilen insanlardı. Sınıfımızla ilgili sorunu çözmesine şöyle bir örnek verebilirim; ilkokuldayken sınıfımızdaki tahtanın rengi solmuş, yıpranmıştı. Öğretmenimiz ertesi gün okula gelirken soba kurumu ve yumurta getirmemizi istedi. Kurum ile yumurtanın beyazını karıştırıp boya yaptı ve tahtayı bununla boyayıp yeniledi.”* ifadesi enstitülerdeki eğitim uygulamalarıyla, bireyin yaşamında karşılaştığı sorunlara çözüm bulma hedefinin gerçekleştiğini destekler niteliktedir. Köy Enstitüsü mezunu olan Öğretmen A.G.’nin öğretmeninin öğrencilerle birlikte gerçekleştirdiği etkinlikle sınıf ortamında karşılaştığı soruna çözüm üretebilmiş, özgün bir ürün koyabilmiştir.

Enstitülerde verilen eğitim bireysel farklılıkları ön plana çıkaran, bireylerin kendilerini tanımalarını, farklı yeteneklerini farkına varmalarını sağlayan bir özelliğe sahiptir. Programda yer alan genel kültür ve genel yetenek dersleri öğrencilerin sözel, matematiksel zekâlarını geliştirirken, resim atölyelerinde aldıkları resim dersleriyle görsel zekâlarını, aldıkları müzik eğitimiyle ritmik zekâlarını, her sabah yaptıkları sporla ve beden eğitimi dersleriyle bedensel

zekâlarını, tarım derslerinde toprakla birebir uğraşmaları ve bitki yetiştirmeleriyle doğa zekâlarını, işbirliği içinde yardımlaşarak çalışmalarını, hafta sonları yapılan müzik ve tiyatro gösterimlerine hep birlikte katılmalarıyla sosyal zekâlarını geliştirmiştir.

Sabahları ders başlamadan önce toplu halde müzik eşliğinde yapılan sabah sporuyla ilgili Türkoğlu'nun (2013) aktardıkları şöyledir: *“ Kız ve erkek öğrencilerin, yönetici ve öğretmenlerin toplu olarak aynı koşullarda yaşadığı bu kurumlarda, sabahın erken saatlerinde, müzik eşliğinde başlayan bu bedensel kıvraklaşmayla, yüzlerce insanın ortak bir ritimle havalanarak yarattıkları sanatsal coşkunun, onların davranış ve düşüncelerinde yüce izler bırakacağı doğaldı. Köy Enstitülerinin ulusal oyunları, işten üretime, teknikten bilgiye koşturan gençliğin yaşamını derinden etkileyip zenginleştiren bir güzellik rüzgârı gibiydi. Hareketli ve coşkulu bir yaşamı olan enstitülerde, gerek ulusal oyunlar ve jimnastik, gerekse spor ve sportif oyunların düzenli olarak ve programın sınırlarını aşan bir yoğunluk içinde uygulandığı görülür. Spor kuruluşları ve kimi spor araçları öğrencilere yapılabildiği ve enstitü alanı geniş olduğu için, her enstitüde istenilen sayıda voleybol sahası, pingpong masası, kızak vb. araçların yapılması sorun olmuyordu. Atletizm, kros vb. sporlar her enstitüde olağandı. Kentli öğrencilerle yapılan yarışmalarda enstitülü yarışçıların çoğunlukla kazanması onları şaşırtıyor ya da kızdırıyordu.”*

Enstitülerde müzik eğitime de çok önem verilmiştir. Ritmik zekanın geliştirilmesine yönelik her öğrencinin bir enstrüman çalması sağlanmıştır. Katılımcılardan Öğretmen Z.B. *“Herkes yeteneğini ortaya koyuyordu. Her birimiz bir mutlaka enstrüman çalardı. Ben mandolin çalardım.”* sözleriyle bunu desteklemektedir.

Öğretmen Ş.A. enstitülerde bireylerin farklı zeka türlerinin geliştirilmesine, yeteneklerini açığa çıkarabilecek eğitim ortamlarının hazırlanmasına önem verildiğini bu amaçla da alanında uzman öğretmenlerin bulunduğunu ifade etmiştir. *“Müzik dersinde Paris'te müzik pedagojisi eğitimi almış Şeref Çayiroğlu isimli bir öğretmenimiz vardı. Müzik kabiliyetim zayıftı benim. Diğer derslerde çok başarılıydım ama müzik dersinde değildi. Bir çalgı aleti çalamazdım. O*

konuda yeteneksizdim. Ama herhangi bir çalgı aleti çalan çok arkadaşım vardı. Ben marangozluğa ve demirciliğe gittim sanat derslerinden. Yeteneğimize ilgimize göre katılıyorduk bu derslere.”

Enstitülerde, öğrenciler istekleri ve yetenekleri doğrultusunda tiyatro oyunlarında görev almakta ve bu oyunlar hafta sonları okulun öğrencileri ve öğretmenlerine sunulmaktadır. Topluluk önünde oyun sergilemeleri, öğrencilerin özgüvenlerini artırmakta ve kişilik gelişimlerini olumlu yönde etkilemektedir. Bununla birlikte bu uygulama öğrencilerin kendilerini daha iyi ifade edebilmelerini ve dışa dönük olmalarını sağlamakta, sosyal/bireylerarası zekâsını geliştirmektedir. Ayrıca izlemeye gelenler için de farklı sınıf düzeyindeki öğrencilerin birbirleriyle tanışma, kaynaşma, iletişim içinde olma imkânı sağlayarak yine kişilerarası zeka gelişimini olumlu yönde etkilemektedir. Mezunların bununla ilgili aktardıkları şöyledir:

Öğretmen A.G.: *“Herkes istek ve yeteneklerine göre bir alana yönelirdi. Kimisi tiyatroya, kimisi müziğe, koroya katılırdı. 15 günde bir tiyatro gösterimleri oluyordu enstitüde ”*

Öğretmen B.A.: *“Enstitülerde tiyatro çalışmalar olurdu. Tiyatroda da çok başarılıydık. Bir oyun sergilemiştik ve bu oyunla liseler arasında Gököy birinci gelmişti. Tiyatroda herkes oynamazdı, yeteneğine göre alınırdu tiyatroya. Enstitülerde herkes yeteneğine göre bir sanat alanına yönlendirilirdi.”*

Öğretmen M.A.E.: *“Okulumuzda ayda bir tiyatro gösterimi olurdu. Yetenekliler gösteri hazırlardı.”*

Öğretmen M.H.: *“Her cumartesi mutlaka bir sınıfın tiyatro gösterimi olurdu. Yakınımızda Susuz Köyü vardı. Onlara müsaade vardı. Onlar da izlemeye gelirlerdi zaman zaman.”*

Öğretmen Ş.A.: *“Yeteneğimize ilgimize göre katılıyorduk bu derslere. Tiyatro çalışmaları da vardı. Paydos piyesimiz Kastamonu çevresinde birinci olmuştu. Köy Enstitülerinin başarısı herkesin gözünün önündeydi.”*

Öğretmen B.A.: *“Enstitülerde herkes yeteneğine göre bir sanat alanına yönlendirilirdi. Birçok alan vardı. Ben aynı zamanda terziyim. Dikişlerim çok iyiydi. Mantolarımı, gömleklerimi hep kendim dikerdim. O zaman Frenk Gömleklerinin hazırı yoktu. Bunları da hep kendim dikmiştim. Hatta kızımın gelinliğini bile kendim diktim ben. (Öğretmenlerinin fotoğrafını gösteriyor burada). Bu psikoloji bu da dikiş öğretmenimiz. Öğretmenlerimizin giyim kuşamına bak, ne kadar medeni giyinmişler. Okul formalarımızı da kendimiz dikerdik. Okula gitmeden önce hiç bilmezdim biçki nakış. Hepsini okulda öğrendim. Dikiş öğretmenimiz yüksek teknik mezunuydu. Çok kabiliyetli, öğretmenlerdi, seçilerek gelmişlerdi.”*

Öğretmen L.S.: *“Sanat derslerine, tarım derslerine, kültür derslerine verilen önem aynıydı.”*

Öğretmen M.H.: *“Her cumartesi mutlaka bir sınıfın tiyatro gösterimi olurdu. Yakınımızda Susuz Köyü vardı. Onlara müsaade vardı. Onlar da izlemeye gelirlerdi zaman zaman. Fen dersleri laboratuvarda işlerdi dersleri, matematik öğretmenimiz ise sınıfta işlerdi. Matematik derslerinde de sadece teroik olarak öğrenmezdik, bunun tatbikatını yapardık. Öğretmenimiz adım adım bize yaptırır, çözdürürdü soruları. Mükemmel kalıcı öğrenmeler sağlanıyordu. Ben mandolinle uğraştım, onu çalıyordum. Tarım alanları okulun içindeydi. Kızıloğlu diye bir yaylamız vardı. Oraya çadırlarla giderdik. 1-1,5 ay orada kalırdık. Orada ot biçerdik. Her alana uygun farklı atölyeler vardı. Örneğin demircilik için ayrı atölye, örgü ve bez dokuma için ayrı atölyeler vardı. Dersleri sırayla alırdık. Bir hafta boyunca tarım dersleri, diğer hafta boyunca kültür dersleri gibi. Genel kültür derslerine zaman çok ayrılırdı. Çünkü kışın çok kar yağdığı için tarıma ayırabildiğimiz zaman az olurdu. “*

Öğretmen M.A.E.: *“Enstitülerde genel kültür-genel yetenek derslerini sınıflarda alırdık. Okulumuzda ayda bir tiyatro gösterimi olurdu. Yetenekliler gösteri hazırlardı. Bunun dışında toprağı biz eker, sebzemizi kendimiz yetiştirirdik. Sapanca Gölü’nden balığı kendimiz tutardık. Böylece hem doğayla iç içeydik hem de kendi yemeğimizi kendimiz sağlamış oluyorduk. Balıkhanemiz vardı. Fazlasını dışarıya satar, enstitüye gelir sağlardık.”*

Enstitülerde uygulanan eğitim programıyla bireye kazandırılmak istenen bir diğer beceri de kitap okuma alışkanlığıdır. Öğrencilik yıllarında çok fazla kitap okuduklarını söyleyen

mezunlar bu alışkanlıklarını öğretmenlik yıllarında da devam ettirdiklerini ifade etmişlerdir.

Mezunların aktardıkları şöyledir:

Öğretmen A.G.: *“Okul bahçesinde yürürken adım başı kitap okuyanla denk gelirdik. Kitap bizim anamız babamız olmuştu orada. Daha 12-13 yaşlarında birçok Rus klasiği okumuştum. O yaşlarda Vadideki Zambak, Savaş ve Barış kitaplarını okumuştum. Kütüphane açıldı, memura ne istediğimizi söylerdik o verirdi. Seçtiğimiz kitapları ya bir arkadaşımızın elinde görmüşüzdür, ya birisi önermiştir. Bunlar bizim bireysel olarak okuduğumuz kitaplardı. Kümeyle birlikte okuduğumuz kitabı öğretmenimizle birlikte seçerdik. ”*

Öğretmen L.S.: *“Enstitülerin en önemli özelliklerinden biri kitap okuma zevkini, iş yapma çalışma zevkini öğrenciye aşılmasıdır. Enstitüde tembel olunmazdı, herkes arı gibi çalışırdı. Çok kitap okurduk, kütüphanelerden aldığımız kitapları özetlerdik, Türkçe derslerinde anlatırdık. Öyle güzel bir okuma alışkanlığı kazandırılmıştı ki, herkes boş zamanında eline kitap alır, bir ağacın dibine oturur ve kitap okurdu. Gruplar haline yürürken birisi kitap okur, üç dört arkadaş onu dinlerdi. Bu alışkanlığı şimdiki okullarımız kazandıramıyor. Enstitülerde öğretmenler de okur, müdür de okur, öğrenciler de okur. Etrafındaki herkesin okuduğunu gören öğrenci de bundan etkilenir ve okumak için heveslenir.”*

Öğretmen N.G.: *“Tonguç okumayla ilgili enstitü yönetiminden özellikle şunu istemiştir: Koşullar ne olursa olsun, mevsim hangi mevsimde bulunursa bulunsun, öğrencilere her gün özgür okuma yaptırılacaktır! Enstitülerde okumaya çok önem verilmiştir. Kitap okuma alışkanlığımız enstitülerden geliyor, yüzlerce kitabım var kütüphanemde. Kitap okumayı bu kadar çok sevenler derslerini de isteyerek yapar ve çok iyi kavrarlar. Kitap okuma çabuk ve doğru kavramayı sağlar, çok kitap okuma bunu kazandırmaktadır çocuklara.”*

Öğretmen Z.B.: *“Ben kitap okumayı çok severdim. Sabah ve akşam etüt derslerimiz vardı. Okul bahçesindeki bütün o köylü çocuklarının çantasında, elinde bir parça ekmek ve bir kitap bulunurdu. Kütüphane tamamen açıktı. Ben okulun kitap servisiydim. Kim hangi kitabı istiyorsa bana yazdırırdı. Bu olay beni ayakta tuttu, ailemin maddi durumu iyi değildi, harçlık gönderemiyorlardı. Kitapçılar*

bana %20 indirim yapıyordu, bu anlaşma ile harçlığımı çıkarmış oluyordum. Çok keyifliydi o zamanlar. Gerçekten yeniden dünyaya gelsem yeniden o ortamlarda okumak isterdim ve yine öğretmen olmak isterdim.’’

Köy Enstitüleri eğitim programı bireylere işbirliği içinde çalışma, yardımlaşma ve paylaşma becerisi kazandırmayı amaçlamıştır. Öğrenciler akademik konuları öğrenirken aynı zamanda ortak bir amaç çerçevesinde birlikte çalışmaktadırlar. ‘Yarışmacı sınıf ortamı’ndan farklı olarak öğrenciler imece usulü ile öğrenmekte yeni ürünler ortaya koymaktadırlar. Enstitülerin kuruluş aşamasında işbirliği içinde çalışarak binaları inşa etmeleri, tarlada sebze ve meyveleri birlikte ekmeleri, dikmeleri, dikiş nakış bilmeyen öğrencilerin kıyafet ve çamaşırlarını, bilen öğrencilerin onlar için dikmeleri öğrencilere işbirliği içinde çalışmayı, yardımlaşmayı, paylaşmayı kazandırırken aynı zamanda öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmelerini mümkün kılmıştır. İş içinde öğretimle kalıcı bilgiler sağlanırken, öğrenciler bilgileri dışarıdan alıp belleklerine kaydetmek yerine, önceki öğrenmelerle yeni öğrenmeler arasında bağ kurarak bilgilerini yapılandırmışlardır.

İşbirliği ile öğrenmeyle ilgili Aydoğan’ın (2006) aktardıkları şöyledir: ‘*İş bazen tek değil topluca, grup halinde yapılır. Bu takdirde öğrencide yukarıdakilerin dışında şu nitelikler gelişir:*

- 1- *Birlikte iş yapma alışkanlığı, grup kararına uyma. Ağır bir yük ancak güç birliği ile kaldırılabilir. Bir tiyatro eseri ancak uyumlu ortak çalışma ile ortaya çıkarılabilir.*
- 2- *Yardımlaşma alışkanlığı kazandırır. İş ancak yardımlaşılırsa ortaya çıkacaktır.*
- 3- *Arkadaşlık duygusu gelişir. Birbirlerine isteyerek, bilinçli yardım gerçek arkadaşlıklar doğurur.*

Uygun (2007) öğrencilerin okul binalarının yapımından temizlik işlerine kadar iş bölümü yapmış olmalarının hem sorumluluk bilinci de kazandırdığını hem de öğrenci öğretmen iletişimi artırdığını ifade etmiştir. ‘*İş bölümünün esas alındığı bu okullarda, öğrenciler aynı zamanda bir sorumluluk bilinci de kazanmıştır. Şehir dışında geniş araziler üzerinde kurulan*

bu okullar öğretmen lojmanları, işlikleri, dershaneleri, yatakhaneleri ile bir kampus şeklindedir. Buralar, günün 24 saatinde bir arada bulunan öğrenciler ve öğretmenler arasında birebir, yüz yüze ilişkilerin ve etkileşimlerin oluşması için uygun birer ortamdır. Enstitülerin bu özellikleri, enstitü atmosferinin biçimlenmesinde etkili olmuştur. Enstitü atmosferi, öğrenciler ve buradan mezun öğretmenler arasında uzun yıllar yaşayan bir ‘enstitülü öğretmen’ tipini doğurmuş ve bu öğretmen modeli dış etkenlerle de desteklenerek geleneksel klasik öğretmen tipinden ayırmıştır.’

Türkoğlu (2013) ise iş içinde eğitim, işbirliği içinde yaparak yaşayarak öğrenme ile ilgili şunları söylemiştir: *‘İş içinde eğitim yapılırken, bireyler ortak iş yaparken, ortak akıl, ortak tutum içine girecek, ortak gözlemler yaparak daha iyi sonuca ulaşacaklardır. Bireyler özgürce iş içinde çalışırken, kendi yeteneklerini son sınırına kadar geliştirme olanağı bulmuşlardır. Bu sonuç, eğitimin yakalayacağı önemli bir fırsattır. Daha önemlisi, ortaya çıkan ürünlerin, gerçek gereksinimleri karşılamaının öğrencide yaratacağı, töresel, düşünsel doyumların yerini hiçbir şeyin alamayacağı ya da hiçbir etkinin bunu bu kadar güzel yaratamayacağıdır.’*

Tonguç (1998) ise ‘Canlandırılacak Köy’ kitabında *‘Böyle bir öğretim programı ve iş eğitimi yöntemiyle öğrenciler, doğadaki ve toplumdaki olayların nedenlerini, niçinlerini, sonuçlarını, yaşamın sırlarını; bitki ve hayvanların ürünlerini, araçların çeşitlerini üretim yaparken, bilimsel bilgileriyle birlikte öğreniyorlardı.’* ifadelerini kullanmıştır.

Gezer (2014) iş içinde eğitimle ilgili : *‘Köy Enstitüleri’nde ‘hizmetli olarak’ aşçıyla çamaşırıcı kadın çalıştırılırdı. Onların dışındaki bütün işler öğrencilerin sorumluluğu altındaydı. Bu yüzden de iş eğitimine destek süreklilik kazanmıştı Enstitüler’de.’* ifadelerini kullanmıştır.

Mezunların görüşlerine göre enstitülerde geleneksel eğitimde baskın olan ezbercilik yerine öğrenmelerin daha kalıcı olduğu, öğrencinin sürece etkin olarak katıldığı, yaparak yaşayarak öğrendiği uygulamaların olduğu görülmektedir. Öğretmen Z.B. bireylerin hem yeteneklerini açığa çıkararak hem de kalıcı öğrenme sağlayan uygulamaları *‘Türkiye’ye matbaa gelmiş fakat*

eğitim öğretimini fazla etkileyememişti. Uzun zamandır uygulamadaki eğitim öğretim ezberci dayalıydı ve insanda beklenen düzeyde davranış değişikliği meydana getiremiyordu. Eğitim bedensel, ruhsal, toplumsal değişimi gelişimi sağlayan bir öğedir. O dönemde Türkiye 'de uygulanan ezberci eğitimden dolayı bu anlamda fazla bir değişim olamamıştı. Ancak Köy Enstitüleri'yle birlikte bu değişmişti. Bizim parolamız; işitirsem unuturum, görürsem hatırlarım, yaparsam öğrenirimdi. Bir işi başarmanın tek yolu onun sırlarını keşfetmektir. Sınıfta kâğıt üzerinde anlatarak yüzme öğretilemez, ata binme öğretilemez. Şimdi bakıyorum öğretmenlere hiçbir şeyi uygulamaya koymadan, her şeyi anlatarak, söz üzerinde öğretmeye çalışıyor. Neredeyse sınıfta yüzmeyi ya da ata binmeyi öğretecek. 1923 yılında Cumhuriyet ilan edildiğinde kadınlarda okuma oranı binde 4, erkeklerde ise %15'tir. 40.000 köyümüzün 35.000'inde okul yok. 5000'inde okul vardı. Bu okullarda medreselerden gelen imam öğretmenler eğitim veriyordu. Onlar köyün dini ihtiyaçlarını karşılıyor ve Arapça okuma yazma öğretiyor fakat bu eğitim davranış değişikliği yaratmıyordu. Köy Enstitülerinin eğitim felsefesi iş eğitimine dayanıyordu ve bu öğrencilerin yeteneğini ortaya çıkarıyordu. '' şeklinde ifade etmiştir. Bunlara ek olarak öğrenciyi öğrenme sürecine dahil edip, kalıcı öğrenmeyi sağladığını gösteren şu anısı da bunu destekler niteliktedir: ''Bir kadın öğretmenimiz derste kurbağanın büyük ve küçük kan dolaşımını anlattı ve sonra tahtaya çizdi. Bir önceki teneffüste de büyük sınıflardan bir çocuğu dereye gönderip bir kurbağa getirtti. Jilet, tentürdiyot, merhem vs getirmişti. Kurbağayı masanın üzerine yatırıp, ayaklarını, bacaklarını bağladı. Güzelce karnını kesti derste. Tabi bu sırada biz de yardım ediyorduk. Öncesinde hep resimlerde ya da tahtada çizilmiş haliyle görmüştük ama ilk defa böyle canlı olarak görme imkânımız oldu. Birçok derste tıpkı bu örnekteki gibi bütün duyularımız iştirak ettiğinden hiçbir şeyi unutmuyorduk. Öğrenmelerimiz kalıcı oluyordu. ''

Öğretmen Ş.A.: ''Öğrendiklerimiz kalıcı oluyordu. Çünkü oradan aldığımız eğitim uygulamaya dönüktü. Yaşamımızda sürekli kullandığımız için kalıcı oluyordu. Köy enstitüleri fikri Atatürk'ün fikriydi. Onun ömrü yetmedi bunu inşa etmeye. İsmet İnönü ile gerçekleşmiştir bu fikir.''

Enstitülerde binaların yapımından temizliğine, formlarının dikiminden tarlaların ekimine kadar bütün eğitim-öğretim faaliyetlerinde aktif olarak yer alan öğrencilere, gözlemledikleri

olayları sorgulama, analiz etme, değerlendirme, mantıksal çıkarımlarda bulunabilme yani eleştirel düşünme becerileri kazandırmak hedeflenmiştir. Cumartesi günleri gerçekleştirilen ‘eleştiri günleri’ne okulun bütün öğretmen, öğrenci ve idarecileri katılmakta ve haftanın değerlendirmesi yapılmaktadır. Okuldaki olumlu olumsuz bütün olayların masaya yatırılabilirdiği bu etkinlikte öğrenciler okuldaki herhangi bir olay hakkında görüşlerini rahatlıkla dile getirebilmekte hatta öğretmen ve idarecilerini eleştirebilmektedir. Yaratılan bu demokratik ortamla demokrasi kavramını yaşayarak öğrenildiğini söyleyen Cimi (1995) cumartesi günleri ile ilgili şunları yazmıştır: *“Köy Enstitülerinin en devinimli günü cumartesilerdi. Bunun iki nedeni vardı. Birincisi enstitünün tüm iş yerlerinde bir hafta nöbet tutan işkümesinin değerlendirilmesi, öbürüyse bir başka kümenin sunacağı eğlence izlencesiydi. O gün öğleyn yapılan bayrak töreninden sonra, o haftanın işkümesinin demokratik ortam içinde değerlendirmesi yapılırdı. Orada düşünceler harman olur; demokrasinin kuralları kitaptan değil, yaşanarak kavranırdı.*

Türkoğlu (2013) ise: *“Yetki ve sorumluluklar paylaşılnca herkesin söz hakkı da olacağı doğaldı. Köy Enstitülerinde gün geçtikçe güçlenen demokratik eğitim olgusunun halkalarından biriydi nu. Öğrenciler iş içine girerek yönetiyor, yetki ve sorumluluk kullanıyor, özgürce görüş bildiriyordu. Böylece yalnız eylem olarak değil düşün yönünde de katılıyordu işe ve yönetime. Böyle bir katılım, işi bir köşesinden tutarak ya da öğrenci yöneticilik öğrensin anlamında sağlanmazdı elbet. Her öğrenci, aldığı görevin tüm yetki ve sorumluluklarını yüklenerek, dört elle sarılarak, gerçek bir yönetici olarak yapıyordu işini.”* ifadelerini kullanmıştır.

Uygun (2007) demokratik anlayışla ilgili “ Köy Enstitülerinde oluşturulan hava, demokratik bir anlayışın ürünü ve bu anlayışı geliştirici niteliktedir. Okuldaki disiplin, otoriteden uzak, sorumluluk bilincine dayalı ve daha çok “kendi kendini disipline etme” anlayışına yöneliktir. “ ifadelerini kullanmıştır.

Her cumartesi gerçekleştirilen ‘eleştiri günü’nde derslerin tamamlanıp tamamlanmadığı ya da enstitüde yaşanan herhangi olumlu-olumsuz bir olayın değerlendirilmesi o haftanın konusu

olabilmektedir. Bu, bir olayı bütünüyle görmeyi, sorgulamayı, düşünmeyi, tezatlıkları fark etmeyi, değerlendirmeyi yani bireylere eleştirel düşünme becerisi kazandırmaktadır. Eleştiri günlerinde öğrenciler ve öğretmenler için kendilerini rahat ifade edebilecekleri bir atmosfer yaratılmıştır. Bu sebeple öğrenciler, öğretmen ve idareciler hakkında da rahatlıkla görüş bildirilebilmektedir. Öğrencilerin öğretmenleriyle iletişimini daha da güçlendiren bu uygulama öğretmenlerini sevmelerini, okul ile algılarının pozitif olmasını sağlamakta, duyuşsal anlamda hazırbulunuşluk düzeylerini de yükseltmektedir. Mezunların bunu destekler nitelikteki görüşleri şöyledir:

Öğretmen B.A.: *''Her cumartesi günü öğleden sonra toplanırdık. Eleştiri günü olurdu bu günümüz. O geçen haftamızı değerlendirirdik olumlu olumsuz yönleriyle. Derslerin nasıl geçtiğini konuşurduk. Neler noksan neler iyi onları değerlendirirdik. Dersler tamamlanmadı mı tamamlanmadı mı bunları konuşurduk. Öğretmenleri ve müdürü dahi eleştirirdik. Hiç kızmazlardı bize. Çok faydalı oluyordu. Hiç kızmazlardı bize öğretmenlerimiz, anne baba gibiydiler bize. Bir gün çok hasta oldum. Çok fena ishal olmuşum. Revire düştüm. Orada hasta yatıyorum. Başucumda öğretmenim bekliyordu, ''Kızım, Bahriye kalk yavrum, şu kahveyi iç ki ishallerin geçsin.'' dedi öğretmenim. Anne baba gibiydiler her zaman bizler için. Çok iyi davranırlardı bizlere. Zaten İ. Hakkı Tonguç asla müsaade etmezdi kötü davranmalarına, öncesinde öğretmenlerle yaptıkları her görüşmede özellikle uyarırmış öğretmenleri; öğrencilere hep iyi davranmaları konusunda. Eleştiri günü sayesinde eğitimizde, okulumuzda ne eksikse ne yanlış uygulanıyorsa tespit edilir, ona göre tedbir alınır. Bu da okulumuzun daha çok gelişmesini sağlardı. Sınıflar kalabalıktı. 45-50 kişilikti. Çok fazla disiplin problemi olmazdı ama olduğu zamanlarda oluyordu. Bir sınıf başkanı seçilirdi. Sınıf öğretmeni de ilgilenirdi. Üstesinden gelinirdi problemlerin. Zaten öğretmenlerimiz dışarıya gidemezdi, enstitünün içinde lojmanlarda kalırlardı. Kızlar yatakhaneğine yakın küçük lojmanları vardı onların.''*

Öğretmen L.S.: *''Enstitülerdeki en önemli şeylerden biri eleştiri günlerinin olmasıydı. Her cumartesi okulda bulunan herkes; öğretmen, öğrenci, müdür, memur, çalışan yemekhane salonunda toplanır, bir hafta boyunca yapılan çalışmalar irdelenirdi. Serbest olarak, çekinmeden herkes o hafta*

boyunca gördüğü iyi ve kötü olan her şeyi dile getirir ve eleştirirdi. Aklıma gelen bir örneği vereyim, aşçımız yemeği pişirir, bembeyaz kıyafetler içinde yaptığı yemeklerden birer tabak örnek yemek ile okul müdürünün yanına gider tattırır ve müdür onaylayınca herkese verilir yemek. Arkadaşlarımızdan biri bunu eleştirdi. Müdüre giden yemek ile bize verilen yemekler aynı değil eleştirisini yaptı. Müdüre kazanın en güzel yerinden en güzel parça etini koyup getiriyor. Bu konuda müdür eleştirdi ve bundan sonra müdüre ayrı olarak yemek götürme işi kaldırıldı. Unutmadığım başka bir eleştiri daha var ki o da bir öğretmenimiz kendi evinde kullandığı dolabın kopan bir parçasını atölyede öğrenciye yaptırmış. Bunu bir öğrenci 'Ben öğretmenin kendi şahsi işini yapmak mecburiyetinde değilim' diye eleştirdi. Bu eleştiriler öğretmenlerin, idarecilerin ve öğrencilerin karşılıklı olarak iletişiminin çok iyi olduğunu ispatlar şekildedir. Bunun dışında her yaptığın şeyde en güzelini en doğrusu yapmak zorunda olduğunu öğretiyordu. Çünkü eleştirdiğin bir hareketin aynısı sen yaparsan kendinle çelişirsin. Ben de ileriki zamanlarda müdür oldum ve müdürlüğüm boyunca hep bunarlı gözümün önüne getirdim ve ona göre davrandım. Okulumda kasaplardan et aldığımızda etin en güzel kısımlarını bana ayırırlardı, buna alışmışlardı ama ben bunu kabul etmedim. Asla hediye kabul etmiyordum. Okuldaki kızlarımıza etek, ceket diktirecektik. Terzi geldi ve 'Hocam Hanım sizin de ölçünüzü alabilir miyim?' dedi. Neden diye sorduğumda bir takım da hediye olarak size dikeceğiz dediler. Bunu duyunca hemen beden eğitimi öğretmenimizi çağırdım ve bizim spor kolumuza kaç tane eşofman lazım diye sordum, o da 25 takım lazım dedi. Bir de çocukların içlerine giyecek atletleri yok dedi. Tamam dedim ve terziye dönüp bana dikeceğin takıma karşılık 25 tane çocuk eşofmanı ve atlet dikiyorsun dedim. Bu özelliği okulumuzda gerçekleştirdiğimiz eleştiri günlerinden kazandım.''

Öğretmen M.H.: ''Hafta sonları özellikle cumartesi günü bayrak merasimi olurdu. 800 talebe tam bulunurdu orada. Hepsi tek bir ağızdan istiklal marşını söylerdi. İstiklal marşından sonra öğrenci başı bir hafta boyunca neler yapmış, okula ne yenilikler kazandırılmış okurdu. Bu rapordan sonra eleştiriler başlardı. Örneğin aşçıyı eleştirirdi: 'Şu gün verdiğiniz yemek soğuktu, niçin soğuk verdin?'. Başka bir örnek; yatakhane de birkaç yatağın yayları kopmuş, neden ilgilenmiyorsunuz?. Derslerle ilgili de eleştiriler yapılırdı. Bu eleştiriler bizlere şunları kazandırdı: Toplumun/topluluğun önünde konuşma adabını öğreniyorduk. Kendimizi ifade etmeyi öğreniyorduk.''

Öğretmen M.A.E.: *‘‘Ayda bir yaptığımız işlerin hesabını verirdik, kritik yapardık. Öğretmenlerimizi eleştirirdik, değerlendirme yapardık. Hiç çekinmeden değerlendirme yapabiliyorduk. Bunlar herkesin kendisini geliştirmesini sağlardı. Öğretmenlerle ilişkilerimiz iyiydi. Onlar bizim anne babamız gibiydi. Her sorunumuzu rahatlıkla onlara söyleyebiliyorduk. İdarecilerle de çok rahat iletişim kurabiliyorduk. Bizlerle çok ilgilenirlerdi.’’*

Öğretmen Ş.A.: *‘‘ Öğretmenlerimizle iletişimimiz fevkaladeydi. Onları çok severdik. O gurbette bize her zaman şefkatle, sevgiyle yaklaşırlardı. Bir anne baba gibydiler. Bizler şefkat ve hoşgörü içerisinde yetiştik ve öğrencilerimizi de böyle ortamlarda büyüttük, yetiştirdik, eğittik. Hoşgörü içerisinde yetişen bizler öğretmenlerimizi de çok rahat tenkit edebilirdik. Her cumartesi bütün haftanın eleştirisini yapardık, iyi ve kötü yanlarını değerlendirirdik. Birbirimizin hatalarını dile getirirdik. Varsa eğer öğretmenlerimizin de hatalarını dile getirirdik.’’*

5.2 Enstitülerdeki Uygulanan Eğitim Programının Özellikleri ve Ders Saatlerinin Sınıflara Göre Dağılımı

Köy Enstitüleri eğitim programı ‘çerçeve program’ özelliği taşımaktadır. Programın genel hatları bellidir, bir yılda okutulacak derslerin saatleri sabittir. Fakat uygulamada esneklik tanınmaktadır. Her enstitü bu çerçeveye göre enstitünün yaşama biçimleri ve koşullarına uygun olarak yapılacak çalışmaları öne veya geriye alabilmektedir. Programdaki bu esneklik öğrencilerin ve öğretmenlerin çıkacakları tatil zamanlarında da görülmektedir. Okulun tamamen tatil olduğu bir süre yoktur, öğrenciler farklı dönemlerde tatile çıkabilmektedir. Böylece okul hiç kapanmamakta, eğitime ve üretime yıl boyu kesintisiz devam edebilmektedir. Bu uygulama hem esneklik hem de eğitimin süreklilik ilkesini karşılamaktadır.

Türkoğlu’nun (2013) programın esnekliği ve verilen eğitimin sürekliliği ile ilgili aktardıkları şöyledir: *‘‘ Hangi koşulda olursa olsun, beş yıllık eğitim süresince bu sayısal dökümden ödün verilmiyordu. Ancak, Enstitünün yaşama biçimi ve koşullarına uygun olarak zamanlamaya*

esneklik getirilir, çalışmalar öne ya da sona, önceki ya da sonraki yıla alınabilirdi. Öğretmen ve öğrencilerin 5 yılda otuz hafta, yılda altı hafta olan dinlenceleri de benzer koşullarda kullanılırdı. İzin günleri, ayları Enstitü yaşamına uygun olarak planlanır; sınıflar, yazda kışta ayrı zamanlarda izinli çıkardı. Enstitülerin tatil süresi öteki okullar gibi üç-dört ay değil, altı haftaydı. İzinler çoğunlukla sınıflara sırayla ve çeşitli aylarda kullandırıldı. Kimi zaman öğrencilerden ana-babalarına yardım edecekleri aylarda izne gitme isteği gelir, bu istek yerine getirildi. Öğrenciler, evlerini köylerini özleseler de ‘dikili ağacı olmayanlar’ gibi Enstitülerine pamuk ipliğiyle bağlı değillerdi Bu yüzden Enstitülerin, başka eğitim kurumları gibi belli zamanlarda boşalıp sessizleştiği, kapısına kilit vurulduğu görülmezdi. Bu olası da değildi. Orada eğitim çarkı sürekli dönmek zorundaydı; yavaşlayamazdı bile. Çünkü gerçek yaşam ve bu yaşamın işleri durmaz ve yavaşlamazdı. Giden gider, gelen gider, eğitim uyum içinde durmadan sürerdi. Öğretmenlerin izinleri de öğrenciler gibi altı haftaydı. Kendi ‘küme’leriyle, derslerine girdikleri öğrencilerle birlikte izne çıkıp, onlarla dönerlerdi. Öğretmen ve yönetici evlerinin Enstitünün içinde olması, öğrenciler gibi kurumla olan çeşitli bağları, onları izin gününü ipe çeken klasik öğretmenlerden ayırıyordu. Çakılı zaman yerine, esnek program kullanma işleri ve dersleri aksatmadığı için verimin artmasını ve niteliğin yükselmesini olumlu yönde etkiliyordu. Kurumun yatılı ve gitimin sürekli olması bu konuda kolaylık sağlıyordu.”

Programın esnekliğini Tekben (2016): ‘‘Enstitüler önceden hazırlanmış çalışma programları ve ders çizelgelerinin uygulandığı klasik okullardan ayrımlı kurumlardı. Her enstitü kendi sosyal ve coğrafi koşullarına uygun olarak, kendine özgü programlar yapabiliyordu. Var olan (Köy Enstitüleri Çalışma Programı Taslağı) ise yol gösterici nitelikte olup esnek hükümler taşıyordu. Zaten bu kurumlarda, önceden hazırlanmış katı hükümler taşıyan programların uygulanmasına yer verilmezdi. Çünkü doğanın ortasında kurulu bu yerlerde doğa yasalarının etkisi büyüktü. Örneğin Akçadağ Köy Enstitüsünde ekili olan iki bin dekarlık tarlalarda buğdayın olgunlaşması, biçilmesi, harmanı gibi işlerde doğaya uymak zorunluluğu vardır. Tarlada buğday çürürken dersliklerde öğretim yapmak doğru olur muydu? Bunun gibi her konu, önceden saptanmış zamanlamaya göre yürütülebilir miydi?’’ şeklinde ifade etmiştir.

Süreklilik ilkesi ile ilgili ise Gezer (2014) 'Canlandırılacak Köy Yolunda' kitabında şunları söylemiştir: *''Planlı programlı iş anlayışı Köy Enstitüleri'nde ağır basardı. Enstitüler'in yıl süresince hiç kapanmadığı dikkate alındığında sürekli iş üretilir; yollar, alanlar, yapılar pırıl pırıl bir görünümle gülümserdi insanın yüzüne.''*

Köy Enstitüsü mezunlarının aktardıklarına göre bu kurumlarda uygulanan eğitim programında haftalık ders saatinin yarısı genel kültür ve genel yetenek derslerine ayrılırken yarısı da tarım, atölye ve sanat derslerine ayrılmıştır.

Derslere ayrılan saatleri Öğretmen A.G.; *''Haftada 44 saat ders vardı. 22 saat genel kültür genel yetenek dersleri görüyorduk, 22 saat de tarım ve sanat gibi dersleri görüyorduk. Bizim için müzik de çok önemliydi, matematik de, tarım da. Eğer bir alet çalamıyorsak mezun olamıyorduk. Ben hem piyano çalıyordum hem de mandolin çalıyordum. Müzik, beden eğitimi dersi de diğer dersler gibi çok önemliydi, çok keyifliydi.''* şeklinde aktarmıştır.

Öğretmen M.A.E. ise derslerin işleniş şekillerini *''Dersleri sırayla birer hafta alırdık. Bir hafta kültür dersleri, bir hafta tarım dersleri gibi. Matematik, sosyal bilimler, fen bilimleri derslerini sınıfta teorik olarak işlerdik. Tahtada anlatılırdı. Uygulama tarım derslerinde yapılırdı. Sınıftaki çoğu arkadaşım bir müzik aleti çalardı, ben çalamadım ama onarın çoğu mandolin çalıyordu.''* şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen Z.B.: *''Haftada 44 saat dersimiz vardı. 22 saat kültürel dersler, 22 saat ise sanat ve tarım derslerine ayrılmıştı. Denge sağlanmıştı. Atölyelerde, tarlada vs iş eğitiminden geçiyoruz. Atölyelerde demircilik, marangozluk, inşaatçılık gibi birçok bölüm vardı. Senede 1,5 ay tatilimiz vardı. Onun dışında 10,5 ay işe, üretime dayalı bir eğitim devam ediyordu. Biz 845 öğrenci nerdeyse bütün ihtiyaçlarımızı kendimiz temin ediyorduk. Tarlamız, çayırımız, ekip biçtiğimiz bahçemiz, hayvanımız, arıcılığımız vardı. Kocaman alanlarda sebze meyve yetiştirip, pazarlara mal gönderip oradan gelir sağlıyorduk. Her türlü ihtiyacımızı karşılama imkânımız oluyordu bu sayede.''*

Öğretmen Ş.A.: ‘Kültür derslerini tarım derslerini birer haftayla sıra sıra görürdük. Matematik derslerini sınıfta işlerdik. Eğer konu dışarıya transfer edilecek şekildeyse dışarıda tatbikatını da yapardık. Tarım derslerinde de kendimiz eker biçerdik. Okulda kabak, ıspanak gibi döner sermaye ürününü elimizle eker biçer kendimiz mutfağa götürürdük. Kendi elimizin emeği idi.’

Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfının yayınladığı ‘Köy Enstitüsü Programları’ (2004) kitabına bakıldığında Köy Enstitüleri Eğitim Programında Genel Kültür ve Genel Yetenek dersleriyle Tarım ve Sanat derslerine ayrılan vakit hemen hemen aynı olduğu görülmektedir. Ders saatlerinin sınıflara göre haftalık dağılımı; 1.sınıfta 20 saat ‘Genel Bilgi Dersleri’ ve 19 saat ‘Tarım ve Sanat Dersleri, 2.sınıfta 24 saat ‘Genel Bilgi Dersleri’ ve 15 saat ‘Tarım ve Sanat Dersleri, 3.sınıfta 22 saat ‘Genel Bilgi Dersleri’ ve 17 saat ‘Tarım ve Sanat Dersleri’, 4.sınıfta 26 saat ‘Genel Bilgi Dersleri’ ve 13 saat ‘Tarım ve Sanat Dersleri, 5.sınıfta 24 saat ‘Genel Bilgi Dersleri’ ve 15 saat ‘Tarım ve Sanat Dersleri verilmiştir. Derslerin sınıflara dağıtımını ve haftalık saatleri Tablo 13’de gösterilmiştir (KEÇEV, 2004):

Tablo 13

Ders Saatlerinin Sınıflara Göre Haftalık Dağılımı

DERSLER	1.Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	5.Sınıf
Türkçe	4	4	4	4	4
Genel Ruhbilim	-	-	-	2	-
Çocukluk ve Gençlik Ruhbilimi	-	-	-	-	1
Eğitbilim	-	-	-	1	1
Genel Öğretim Metodu	-	-	-	2	-
Özel Öğretim Metodu ve Uygulama	-	-	-	-	6
Toplumbilim	-	-	-	-	2

Eğitim Tarihi ve Teşkilatı	-	-	-	-	1
Tarih	2	2	1	1	1
Coğrafya	2	2	1	1	1
Yurttaşlık Bilgisi	-	1	1	-	-
Matematik	5	3	3	3	-
Fizik	-	2	2	2	-
Kimya	-	2	2	1	-
Tabiat Bilgisi	2	2	2	2	-
Okul Sağlık Bilgisi	-	-	-	-	1
Elyazısı	1	1	1	-	-
Resim	1	1	1	1	1
İş	-	-	-	1	-
Beden Eğitimi ve Ulusal Oyunlar	1	1	1	1	1
Müzik	2	2	1	2	1
Yabancı Dil (İsteğe Bağlıdır)	-	-	-	-	-
Askerlik	-	-	1	1	1
Ev İdaresi ve Çocuk Bakımı	-	-	-	1	1
Kooperatifçilik ve Kooperatif	-	-	-	-	1
Sayışımı					
Genel Bilgi Dersleri Toplamı	20	24	22	26	24
Tarım Dersleri ve Uygulamalar	10	8	9	6	7
Sanat Dersleri ve Atölye	9	7	8	7	8
Çalışmaları					
Genel Toplam	39	39	39	39	39

Programda belirtilen ders saatlerinin sabit kalması şartıyla, uygulamada okulun şartlarına göre esnek olunabileceği bahsi geçen kitapta gösterilen tablonun altında ek notla şu şekilde ifade edilmiştir: *“Yaz aylarında 6 haftalık ara verme dışında, enstitüde bulunan öğrenciler, tarım ve sanat çalışmaları kurslarına devam edeceklerdir. Köy Enstitülerinin günlük, haftalık, aylık, ve mevsimlik çalışma planları, her enstitünün özelliğine, işlerinin durumuna öğrencilerin seviye ve sayısına, öğretmenliklerin özelliklerine, iş araçlarının cins ve sayılarına göre aşağıdaki örnekler göz önünde tutularak tertiplenir ve her öğrencinin çizelgede saptanan ders saati sayısında tarım, sanat ve genel bilgi çalışmalarına katılması sağlanır. Haftalık çalışma planları, aşağıdaki esaslar göz önünde tutularak hazırlanır.*

Örnekler:

1. *Yarım gün esas tutulduğuna göre a) Bütün sınıfların yarısı öğleden önce veya sonra, genel bilgi derslerine; b) Geri kalan sınıfların yarısı tarım yarısı da sanat çalışmalarına devam eder*
2. *Bütün gün esasına göre a) Bütün sınıfların yarısı bütün gün bilgi derslerine b) Geri kalan sınıfların yarısı bütün gün tarım, öteki yarısı bütün gün sanat çalışmalarına devam eder*
3. *Hafta esasına göre a) Bütün sınıfların yarısı, bir hafta genel bilgi derslerine b) Geri kalan sınıfların yarısı tarım, öteki yarısı da sanat çalışmalarına devam ederler.*
4. *Olağanüstü ihtiyaçlar esasına göre; acele yapılması gereken bina, yoli köprü, su arkı açılması, belli bir süre içerisinde bitirilmesi gereken ekim, hasat, harman kaldırılması gibi önemli işler çıktığı zaman; gereğine göre yeter sayıda veya bütün öğrenci ve öğretmenler, bütün gün veya birkaç gün, bir veya birkaç hafta süreyle aynı işte çalıştırılır. Bu gibi çalışmalara katılan öğrencilerin o süre içinde devam edemediği ders veya işler için, bundan sonraki çalışma planlarında gerekli zaman ayrılarak kaybettikleri yerine getirilir.*

Enstitülerin kurulma aşamasında öğrenci, öğretmen el ele verip okul binalarını inşa etmiş, bazı ders materyallerini tasarlamışlardır. Bu uygulamalarla okul yaşamında ihtiyaç duyulan şeyleri yaparak yaşayarak öğretirken, öğrencilere yardımlaşma ve işbirliği içinde çalışma becerisi kazandırmıştır. Öğretmen A.G.’nin şu cümleleri bu ifadeyi desteklemektedir:

“Türkiye’de yapılan 21 enstitünün birçoğu aynı anda yapılmaya başlandı. Biri erken biterse hemen oradaki öğrenciler diğer bir enstitü binasının yapımına yardıma giderdi. Bu şekilde 21 enstitü her şeyiyle tam olarak bitti. Binalar yapılırken özellikle erkek öğrencilerin çok emeği var. Eğitim-öğretimde ihtiyacımız olan materyallere gelince birçoğu okulda zaten vardı ama eksik olan bir şey olursa onu da kendimiz yapardık. Haritalar, tarım aletleri, laboratuarda gerekli olacak mikroskop gibi malzemeler zaten vardı. Enstitüler ilk açıldığında bazı eksikleri vardı ama kısa sürede tamamlanmıştı o eksiklikler. Kütüphanemiz, laboratuvarımız her şeyimiz çok zengindi. İş eğitimi esastı. O yüzden marangozhanelere, laboratuvarlara girip uygulayarak, görerek iş yapılırdı. Birçok ihtiyacımızı kendimiz hallettik, iç çamaşırlarımızı, gömleklerimizi hep kendimiz diktik. Enstitülerde öğrendik böyle biçip dikmeyi.”

Enstitüden mezun olmuş diğer öğretmenler ise şunları söylemişlerdir;

Öğretmen N.G.: “Enstitülerde bir de şöyle bir şey vardı. Örneğin buradaki enstitü tamamlandı. Hemen buradan bir ekip kuruluyor, yanlarına bir iki öğretmen alarak ta doğuya Dicle Köy Enstitüsünün kurulmasına gidiyor. Köy Enstitülerinin ilk zamanları ikinci dünya savaşı yılları zamanında geçmiştir. Enstitüler o yıllarda bütün eksiklerini okullarda kurulan atölyelerle karşılamışlardır. Ayten Hanımla ben sonraki yıllarda gittiğimiz için birebir o dönemi yaşamamış olduk ama enstitülerinin o yıllarında kendileri ürettikleri için ucuza da mal etmişlerdi. Hem öğretiyorlardı, uyguluyorlardı, hem üretiyorlardı bir de üstelik bunu ucuza da mal etmiş oluyorlardı. Bireyleri ayağı yere sağlam basacak şekilde yetiştirmişlerdi. Orada yetişen bireyler neyi neden yaptığını biliyordu.”

Öğretmen L.S.:” Öğretme öğrenme sürecinde kullandığınız araç gereçlerin birçoğunu kendimiz yapıyorduk. Kırılanları kendimiz onarıyorduk, tamir ediyorduk. Hepsi okulda yapılıyordu.”

Öğretmen B.A.: “ Her dersin ayrı öğretmeni vardı. Fizik, kimya, matematik, biyoloji öğretmenleri gibi. Bu kişiler çok iyi yetiştirilmiş öğretmenlerdi. Bizleri çok iyi yetiştiriyorlardı. Enstitülerde biz ezbere öğretim yapmıyorduk. Deneyerek, yaparak, yaşayarak öğreniyorduk. Mesela

fizik, kimya laboratuvarı vardı. Buralarda deneyler yapardık. Resim derslerini yine resim atölyelerinde yapıyorduk.”

Enstitülerdeki kültürel etkinliklerde öğrenciler yalnızca seyirci ya da dinleyici olarak katılmıyordu. Her öğrenci yetenekleri doğrultusunda ya halk oyunlarında oynuyor, ya tiyatrolarda rol alıyor ya da bir müzik aleti çalarak müzik gruplarında yer alıyordu. Sosyal etkinliklerde aktif olarak yer almaları öğrencileri eğitim içinde edilgenlikten kurtarmaktadır. Bu durum öğrencilerin kişilik gelişimlerini olumlu etkilemekte, özgüvenli olmalarını sağlamakta ve sosyal zekalarını geliştirmektedir.

İsmail Hakkı Tonguç'un eğitimde kültürü, sanat olanaklarını bir azınlığın entelektüel uğraşısı olarak gören seçkin yaklaşımın karşısında olduğunu söyleyen Türkoğlu (2013) şunları aktarmıştır: *“Tonguç Köy Enstitülerinde, gösteri niteliği taşıyan ve bir grubun hazırladığı, çoğunluğun seyirci olduğu müsamereler yerine, çoğunluğun coşkuyla katılacağı eğlenceleri önerir. Eğitim açısından, toplumun ve bireyin ruh sağlığı açısından önemli olan, seyircilik ya da dinleyicilik kadar, insanların hepsinin, özellikle yetişme çağında bu kültürel etkinlikleri gerçekten yaşamaları, bu yolla eğitilmesidir. İyi bir dinleyici, iyi bir izleyici olmanın, insanın incelemesinin yolu böyle bir eğitimden geçer, yetenekler bu yolla ortaya çıkar. Evrensel bu yolla ulaşılır. Sanatın eğitimde kullanılması amacıyla tüm toplum bireylerinin gelişim çağında o güzelliklerden etkilenmesidir önemli olan.”*

Cimi (1995) enstitü ve köylerdeki eğlence günleri ve sosyal aktivitelerle ilgili şunları aktarmıştır: *“Cumartesi günü sergilenecek olan izlenim, birtakım kişilerin başkalarının gizli olan yeteneklerinin ortaya çıkması için elverişli ortamın yaratılması yanında, haftanın yorgunluğundan arınmak için dört gözle beklenirdi. Enstitülerdeki eğlenceler özellikle ilk sınıflarda ortaoyunu türünde sergileneirdi. Sınıflar yükseldikçe bu oyunlar sahne düzenine uyarlanırdı. Ortaoyunu olarak sergilenen bu oyunların konusu köy yaşamından alınırdı. Böyle olması doğaldı. Buradaki öğrenciler köyden gelmişti. Yaşamları orada geçen bu çocukların belleklerinde yer eden konuların çoğu elbet orayla*

ilgiliydi. Bunların her biri daha eli değnek tutar tutmaz iş içinde bulmuştu kendilerini. Hani bir şiirde: “On koyunun çoban oldun peşinde/ Baharın da dağda kaldın kışın da” diye dile getirildiği gibi, bu çocuklar gözlerini orada açmış, yaşamı orada tanımıştı. Bir başka söyleyişle: “Köy bir kitapta ad/ Onlarsa o kitapta yaprak yaprak köyliydü.”. İşkümeleri nasıl önceden belirleniyorsa, eğlence kümeleri de önceden belirlenirdi enstitüde. Bir kümenin eğlence sırası yaklaşırken, küme başkanının arkadaşlarına eğlence sırasının kendilerine yaklaşmakta olduğunu anımsatmasıyla; küme içinde bir forum başlatılmış olurdu. Kümenin eğlence günü gelince bir oyunla kalınmaz, izlenceyi zenginleştirmek için daha başka etkinliklere de yer verilirdi. Örneğin: Eğlence kümesinden oluşturulan halk oyunları grubu, saz ve mandolin grubunun dinletisi yanında genişletilmiş solo grubu halk türkülerinden bir demet sunardı. Bu arada eğlence kümesinde şiir yazarların şiirleri dinlenirdi. Bir de öbür kümelerde şiir yazmış olanların bulunup bulunmadığı, izlence sürerken açıktan soruşturulur, yeni şiirleri bulunanlar varsa onların şiirleri de dinlenirdi. Enstitüdeki bu eğlenceler havanın elverişli olduğu zamanlarda bahçede açık havada yapıldığından; enstitünün bulunduğu yerdeki köy halkının da bu izlenceleri serbestçe izlemesine fırsat verilirdi. Hele Hasanoğlan Köy Enstitüsü’ndeyseniz bu eğlencelere Hasanoğlan halkının dışındaki çevre köylerden bile gelenler bulunurdu. Bunların eğlence sonunda köylerine dönme güçlüğü göz önünde bulundurularak, enstitüde alınan bazı önlemlerle eğlenceye gelenlerin enstitüde kalması sağlanırdı.”

Enstitülerde her sabah düzenli olarak spor yapma, halk oyunları oynama, bir müzik aleti çalma, tarlada tarım aletlerini doğru kullanma, bina inşa etme, ihtiyaçları olan materyalleri tasarlayıp yapma, dikiş dikme gibi uygulamalar bireylerin psikomotor gelişimlerini sağlamaktadır.

Enstitü mezunlarının aktardıkları şöyledir:

Öğretmen M.A.E.:” Binaları biz kendimiz yaptık. Okulun hamamını mezun olmadan önceki yıl biz yaptık örneğin. Tarlayı biz ekiyorduk, ağaçları biz suluyorduk. Meyveleri biz topluyorduk. Eken biz, üreten biz, yöneten bizdik.”

Öğretmen B.A.: “ Enstitüde bir günüm şöyle geçiyordu. Sabah 6,30-7 gibi kalk borusu çalardı. Kalkınca meydanda toplanırdık, keman çalan mandolin çalan olurdu ortada. Bizler de hep birlikte dans ederdik. Hem söyler hem dans ederdik. Bizim sabah sporumuzdu bu. (Bunu hatırlayınca kalkıp bir şeyler söyleyip dans etmeye başladı Bahriye Öğretmen. Yunus Temiz ve Şükrü Atılğan da dans etti onunla birlikte). Daha sonra sabah kahvaltısına giderdik.”

Öğretmen L.S.:”Enstitülerde birlik beraberlik kavramı çok iyi yerleşmişti. Çalışma da birlik beraberlik içinde yürütülüyordu, eğlence de. Sabah kalkar elimizi, yüzümüzü yıkar, dişimizi fırçalardık. Giyinir hemen meydana koşardık. Sabah jimnastiği vardı çünkü. Fakat sabah jimnastiği bizim bildiğimiz gibi el kol sallama değildi. Ortada 10-15 kişilik bir grup akordeon ve mandolinle şarkıları çalar ve onun etrafında bütün öğretmen, öğrenci hatta memur ve işçilerle birlikte hep birlikte halay çeker, horon teper, zeybek oynardık. Sabah jimnastiğimiz buydu; müzik var, oyun var, hareket var, eğlence var. Çalanlar öğrencilerdir bu arada. Seyreden yoktur, herkes bu etkinliğe dâhildir. Enstitülerde herkes sürece dâhildir, herkes iş yapar. Herkes katılırsa orada bir uyum, ahenk bir öğrenme mutlaka olur. Sabah jimnastiği biter bitmez doğru yemekhaneye koşardık, kahvaltımızı ederdik. Kahvaltı biter bitmez de koşarak tarım grupları tarım alanlarına, sanat grupları sanat sınıflarına, kültür grupları da kendi sınıflarına geçirdi.”

Öğretmen Z.B.: “Sabah 6.30’a müzikle kaldırılırdık. Mandolin, keman, cümbüş gibi aletlerin çalındığı bir müzik ekibiyle uyandırılırdık. Herkes temizliğini yapardı. Ardına bir saat serbest okuma zamanımız olurdu. Yemek zili çalınca, kahvaltı yapmaya giderdik yemekhaneye. Ardına bir oyun oynanma, dans etme, spor yapma zamanı olurdu. Sonrasında da ders zili çalardı ve derslere geçerdik. Çok ağır hava şartlarında dışarıya çıkmazdık ama onun dışında yaz kış yapılırdı bu sporlar, danslar. Çok neşeli geçirdi zamanımız. Enstitüler köyden gelen çocukların ufkunu açıyordu. Hepimiz orda olmaktan çok mutluyduk. Çok değişik bir ortamdı. Bütün öğretmenlerimiz bizi çok sahiplenmişti. Bir kadın öğretmeni gördüğüm zaman annemi görmüş gibi hissediyordum ya da bir erkek öğretmeni gördüğüm de babamı. Nerede ne sorsak, eğilir ve uzun uzun izah ederdi onu bize. Oğlum şimdi bunun zamanı mı yeri mi gibi bir reddetmeyle karşılaşmıyorduk hiç. Muhteşem okullardı.”

Öğretmen Ş.A.: *‘‘Sabah yaptığımız sporlarda enerjimizi atardık, spor dikkatimizin daha iyi artmasını sağlardı. Bedenen sağlıklı olmamız zihnen de sağlıklı olmamızı sağlıyordu. ‘‘*

Köy Enstitülerindeki staj çalışmalarında mezun olacak öğrencilerin gerçek yaşam durumlarında deneyim kazanmaları amaçlanmıştır. Okulu bitirip öğretmenliğe başladıklarında köy yaşantısını bilen, çevrenin ihtiyaç ve olanaklarına göre çözüm üretebilen, öğrendiklerini yaşama yansıtabilen bireyler yetişmesi hedeflenmiştir. Gittikleri köylerde sahip oldukları birikim ve deneyimleriyle köylülere birçok alanda rehberlik etmişlerdir. Pakize Türkoğlu, Nadir Gezer ve Mustafa Gazalcı'nın konuyla ilgili aktardıkları şöyledir:

Türkoğlu (2013): *‘‘Uygulama (staj) çalışmaları klasik okullardaki gibi geçiştirilmiyor, adaylara gerçekten deneyim kazandırılıyordu. Uygulama okullarının benzeri köylerde de yapıldığı için öğrenciler çalışmalarını köyde de yaratmayı düşleyeceklerdi. Ayrıca ‘uygulama köyleri’ne gittiklerinde daha deneyimli olacaklardı.’’*

Gezer (2014): *‘‘Köy öğretmeni adayları, 4274 sayılı yasanın saptadığı görevlerini yerine getirebilmeleri için daha öğrenci iken çeşitli alanlarda bol bol uygulama yapacaklardı. 1944-1945 öğretim yılından başlayarak her enstitüde açılan uygulama okulları, öğretmen adaylarının köye gidince kavuşacakları okulların özgün örneği idi. Bir öğretmen evi, derslik, işlik, kümes, tarım işleri için bahçe, koruluk ve oyun alanları vardı. Enstitü öğrencileri bu okulların varlığı ile köylerde yapacakları işlerin hemen hepsiyle karşılaşma fırsatı buluyordu. Daha öğrenci iken gerçek ve güzel bir okulda kızlı erkekli öğrencilerle yapılan uygulama çalışmaları, öğretmen adaylarını gelecekteki görevlerine özendiren bir neşe kaynağı oluyordu.’’*

Gazalcı (2016): *‘‘Köy Enstitülerinin kuruldukları bölgedeki halkla ilişkilere özel önem verdiği, köylü ile okulları kaynaştırmak ve Enstitülerin eğitim ortamından köylülerin de olabildiğince yararlanmasını sağlamak gibi amaçlarla çeşitli çalışmalar yürütüldüğü Köy enstitüleri ile ilgili araştırmalarda vurgulanan noktalardan biridir. Mezunların da çok önemli bir bölümü köylülerle iyi ilişkiler geliştirmek için Enstitülerin çok çaba gösterdiğini özellikle belirtiyorlar. Bu çabanın önemli*

bir parçasını köylülere tarım ve hayvancılık alanında verilen eğitimler ve verilen yardımlar oluşturuyordu. Birçok mezun, okullarında köylülere gübreleme, nadas, aşılama, hayvan bakımı üzerine konferanslar verildiğini belirtmektedir. Ayrıca bu konularda akşam kursları açan, ekim-dikim zamanı köylüye ücretsiz fidan veren Enstitülerdeki uygulama bahçelerinde köylülerin pratik yapmasını sağlayan, tarım araç gereçlerinden köylülerin de faydalanmasına olanak veren Enstitüler vardı. Bu çalışmalar köylülerle dayanışmanın bir parçası olarak görüldüğü kadar köy kalkınmasına destek olarak da düşünülüyordu. Tarım ve hayvancılık konusunda köylülerin bilgilendirilmesinin yanı sıra Enstitülülerin hasat zamanı köylülerin işlerine yardım ettiği de mezunların anlatımlarında belirtiliyor. Tarım ve hayvancılık dışındaki konularda, örneğin enstitülerin diğer sanat dallarında da köylülere eğitim verildiğini ve akşam kursları verildiğini mezunların yanıtlarından öğreniyoruz. Okuma yazma dersleri veren, köylü kadınlar için biçki-dikiş kursu açan enstitüler vardır. Bu gibi kursların açılmasında çoğu zaman Enstitü mezunu öğretmenler de etkili oluyordu. Enstitülere yakın köylere öğretmen atanan mezunlar, köylülerle Enstitüler arasındaki ilişkilerin iyileşmesi konusunda önayak oluyorlardı.”

Staj uygulama çalışmaları ile öğretmen adaylarına, staj için gönderildikleri okulda öğrenci ve öğretmenleri gözlemleyerek gerçek yaşam durumlarıyla deneyim kazandırılmıştır. Danışman öğretmenin gözleminde yaptıkları ders anlatımlarının sonunda dersin kritiği yapılmış, geri dönüt sağlanmıştır. Bu anlamda staj okulları mezun olacak öğrenciler için öğretmenlik bilgisi derslerinin pekiştirme alanı, gözlem ve deney laboratuvarıdır. Staj okullarının uygulandığı ve öğrencilere kazandırdıkları ile ilgili Öğretmen Z.B.’nin aktardıkları şöyledir: ‘‘Staj uygulaması yapacağımız okullar belliydi. Oralara 15’er günlüğüne, 7-8 öğrenci bir köye giderdik. Genelde yakın köyler olurdu. Oradaki öğretmenler tecrübeli olduğu için onun tecrübelerinden faydalanırdık. Önce dinlerdik, gözlemlerdik öğretmeni. Daha sonra onun huzurunda örnek ders anlatırdık. Hemen dersin sonunda da anlatımımızın kritiği yapılırdı. Enstitü içinde de uygulama okulu vardı. 1. Sınıfa kaydı olamayanlar, hazırlık sınıf diye tabir edilen sınıfta eğitim alırlardı. Oraya staj uygulaması olarak giderdik bizler de. Başımızda hocalar da bulunurdu bizimle beraber. Bir anne nasıl çocuğunu hayata hazırlarsa okuldaki öğretmenler de bizi öyle hazırlıyordu

bizi hayata. Ben de öğretmen olunca öğrencilerime öyle yaklaştım. Bütün öğrencilerim de hep yüksek mevkilere geldiler. Bütün varlığımla onların iyi yetişmesi için çalıştım. Benim öğrencilerim mezun oluncaya kadar 30-40 kitap okurdu. Okutur ve bir de sınıfta anlattırırdım. Mesleğini seven öğretmen başarılı oluyor öğretmenlikte. Yetişme tarzı da çok önemli. Bizler böyle yetiştik, böyle öğretmenlik yaptık o yüzden. Öğretmenliğim döneminde köyümüze bir müfettiş geldi ve sınıfımı görünce şöyle dedi: Şuan gezdiğim 11. Köy ve şimdiye kadar gezdiğim hiçbir sınıfta bu kadar kız öğrenci yoktu. Nasıl sağladın bunu diye sordun. Bu kadar kız öğrencinin okula devamlılığını nasıl sağladın? Bununla ilgili senden Karaköse’de bir konferans vereceksin dedi. Diğer köylerde kızların devamlılığı böyle sağlanamamıştı.’’

Staj uygulamaları dışında enstitü içindeki uygulamalar ve öğretmenlerin davranışları öğrencileri öğretmenliğe hazırlama amacı gütmektedir. Öğretmenler sınıf içi ve sınıf dışı davranışlarıyla öğrencilere birer model olmuşlardır. Onlardan etkilenen ve onları örnek alan öğrenciler bu davranışları öğretmenlik yaşamlarına yansıtmişlerdir. Öğretmen Ş.A.’nın aktardıkları şöyledir: *‘‘Öğrenciler öğretmenlerini bir fotoğraf makinesi gibi zihninde kodlar ve onun gibi giyinip onun gibi konuşup onun gibi davranmaya çalışırlar. Ben onlara küçük fotoğraf makinesi diyorum. Konuşmasından yürümesine her şeyi taklit ederler onlar. O yüzden öğretmenliğin boyunca onlara örnek olacak şekilde davranmaya çalıştım hep. Bu özeni öğretmen olmadan önce enstitüde kazandım ben. Staj uygulamaları son sınıftayken yakın köylere gönderilerek yapılıyordu. Ben Kastamonu İnegöl arasındaki Ecevit Köy’üne gidip staj yaptım. Son sınıfta giderdik ve bir ay sürerdi. Bu süre hemen hemen yeterli olurdu. Zaten biz enstitüde iyi yetişiyorduk, ortalama olarak nasıl bir öğretmen olacağımız belli oluyordu baştan. Bir de hazırlık sınıfı öğrencilerinin bulunduğu sınıflarda uygulama yapardık. Buralar uygulama okuluydu. ‘’*

Enstitü mezunlarıyla yaptığı görüşmelerde okul deneyimine ilişkin uygulamaların köy okulları ile ilgili tecrübe kazandırmada çok faydalı olduğu ama öğretmenlerin şehir okullarına atama isteyecekleri zaman uyum problemi yaşama korkusu yaşadıklarını ifade eden Uygun’un (2007) aktardıkları şöyledir: Genelde köylerde kümeler halinde hem ders uygulamaları hem

de diğ er iş l erde tecrü be kazandırılmaya ç alı ş ılmı ş tır. Enstitü ö ğ retmen adaylarının genelinin, kö y okulunda uygulama yapmaları ya da okul deneyimi görmeleri, ş ehir okulları konusunda deneyimsiz yeti ş melerine neden olmu ş tur. Mesleklerinin ilerleyen yıllarında ş ehir merkezlerine nakillerini yaptı ran bazı enstitü lü ö ğ retmenler, sı rf bu deneyimsizlik yüzünden başarısız olma korkusu ya ş amı ş tır.

5.3 Ölç me ve De ğ erlendirme

Klasik e ğ itim-ö ğ retim programlarında ö ğ retilmek istenen bilgiye ö ğ rencinin sahiplik derecesi tamamen ka ğ ıt üzerinde ölç ülmektedir. Kö y Enstitülerindeki ölç me de ğ erlendirme faaliyetleri bundan farklıdır ve enstitülerin genel e ğ itim felsefesiyle uyumludur. Ö ğ rencinin bilgiyi iyi ezberleyip ezberlemedi ğ ini ölç mek yerine düşün e bilme, sorgulayabilme, ö ğ rendiklerini analiz edip sentezleyebilme, ya ş amına aktarabilme becerileri ölç ülmeye ç alı ş ılmı ş tır. Ö ğ retmenlerin ö ğ retme ö ğ renme sürecinde ö ğ rencilerle sürekli birlikte olması, onları göz lemlemesi, tüm özellikleriyle tanı maları bu tarz bir ölç me de ğ erlendirme hedefini gerçekle ş tirmeyi mümkün kı lmı ş tır. Tekben'in ölç me de ğ erlendirme ile ilgili aktardıkları ş öyledir:

“Yapıda, tarlada, derslikte, sahnede, oyun alanında her gün iç iç e ya şayan ö ğ renciler, ö ğ retmenler birbirlerini tüm özellikleriyle tanırlardı. Tıpkı bir kö y halkı gibi. Herkes birbirinin nitelikleri üzerinde tam tanı yapabiliyordu. Bu nitelikleri ölç mek için kişiyi sınavdan geçirmek bir formaliteden ibaret kalıyordu. Sınıfta, Günaydın Alanında ş iir okuyan, konuş an, ele ş tiren, ele ş tirileri yanıtlayan, dergilere yazı yazan ö ğ renciyi Türkçeden sınav sokmak, onu eski okulun imtihan dedi ğ i o budala ölç üsüne vurmak hem gereksiz hem enstitü anlayış ına ters düş erdi. Örne ğ in koca bir okul yapısında ç alı ş mı ş, harç karmı ş duvar ö rmü ş, beton dö kmü ş bir ö ğ renciyi yapıcılıktan sınav sokmak gibi.

Tarih, co ğ rafya, yurttaşlık bilgisi, toplumbilim, ruhbilimi gibi derslerde de durum buna benzerdi. Bunlarda sınav yapmak daha da anlamsızdı. Ç ünkü enstitülerde eski okulun yöntemleriyle ders

verilmezdi. Dersin konusu, planı, yöntemleri, araçlarının saptanması öğrenci, öğretmen işbirliği ile hazırlanıyordu. Sonra gene birlikte uygulanıyordu. Bilgiler; gözlem, inceleme, araştırma, iş yolu ile elde ediliyor, üretiliyordu. Böyle olunca, örneğin kurtuluş savaşımız üstüne birçok kitap okumuş, belge toplamış sonra da bunları değerlendirdiği raporunu tartışmış bir öğrenciye bu konuda sınav amacıyla soru sormak onu sınavdan geçirmek abes olmaz mıydı? (Tekben, 2016)

Enstitülerde ölçme değerlendirme derslere ve uygulamalarına göre değişmektedir. Kimi derslerde öğrenciler yazılı sınavlarla değerlendirilirken kimi derslerde de öğrenme-öğretme sürecinin tamamı göz önünde bulunduruluyordu. Öğretmen Z.B.'nin değerlendirmeye yönelik aktardıkları şöyledir: “ Genel kültür ve genel yetenek dersleri klasik sınavlarla değerlendiriliyordu. Tarım dersleri ise öğretmenin gözlemleri ile değerlendirilirdi. Başımızda duruyordu yaptığımız işlerde. Öğrencilerin yaptığı işe göre, yeteneğine göre değerlendirme yapardı. Öğretmenler notları verirken objektif davranırdı. Hiçbir zaman notla tehdit etme yoktu. Kim neyi hak ederse onu alırdı. Köylü çocuklar hile yapmayı bilmezdi zaten. Her zaman dürüsttü ve büyüğüne de her zaman saygılıydı. Zaten sistem güven üzerine kurulmuştu. Öğretmen ve öğrenci arasında da hiçbir ayırım yoktu. ”

Öğretmen Ş.A.: “Genel kültür genel yetenek derslerinde her öğretmen yazılı sınav yapardı. Onun dışında sözlü sınavlar da olurdu. Sanırım ayda bir falan yapılıyordu. Sanat derslerinde ise ürettiğimiz şeylere göre verirdi notlarımızı örneğin bir bavul yapardık. Öğretmenimiz yaptığımız süre boyunca izler ve sonuçta da bavul nasıl olursa ona göre not verirdi. Tarım derslerinde de yaptığımız üretime göre not alırdık.”

Enstitülerde bireylerin işbirliği içinde yaparak yaşayarak öğrenmeleri sağlanmış ve verilen eğitimle öğrendiklerini yaşamlarına yansıtılmaları hedeflenmiştir. Bu hedefler doğrultusunda ölçme değerlendirme de klasik eğitim-öğretim ölçme değerlendirmelerinden farklıdır. Öğrendiklerini kâğıt üzerinde göstermeleri beklenmemiş, süreç odaklı değerlendirmeler yapılmıştır.

Öğretmenlerin yıl boyunca gözlem defterlerine her alanla ilgili ayrı ayrı notlar alarak değerlendirme yaptığını ve böylece bir alanda başarısız olan bir öğrencinin diğer alandaki başarısı göz önünde tutularak bütüncül bir değerlendirme yapıldığını ifade eden Türkoğlu'nun (2013) ölçme değerlendirme ile ilgili aktardıkları şöyledir: *'Bedensel, zihinsel ve kültürel çalışmaların aynı önemde yer aldığı Köy Enstitülerinde, öğrenci başarısı tek yönlü klasik sınavlarla değerlendirilemezdi. Bunun yerine onların iş içinde, üretim alanlarında, yönetim örgütünde, kurumsal derslerde, kültürel etkinliklerde gösterdikleri olumlu çaba ve sonuçları "kül halinde" saptanarak değerlendirilmeliydi. Bunun için başta kümebaşı öğretmen, işlikbaşı, yapı, sanatbaşı, tarımbaşı, kültür dersleri öğretmenleri vb elemanların çalışmalar içindeki gözlemleri önemliydi. Orada bu yeterince yapılıyordu.'*

Köy Enstitüleri 'Yoklama ve Gözlem Defteri'nin içeriği aşağı yukarı şöyleydi:

Birinci Bölümde dersler ve işler sıralanıyor, karşılardaki yerlere ilgili yoklama sonuçları ('iyi, orta ya da zayıf') yazılıyordu

İkinci olan 'gözlem' bölümünde, şunlar yer alıyordu:

- *Verilen işlere karşı ilgisi, işe bağlılığı*
- *Kendiliğinden iş görme ve yaratma gücü*
- *Araç-gereç ve eşyalara bakımı*
- *Tertip düzen ve güzellik sevgisi*
- *Yeniliği ve ileriliği benimsemesi*
- *Arkadaşlarına davranışı ve geçimi*
- *Yüreklilik ve engellerden yılmazlığı*
- *Özgeciliği*
- *Temizlik ve kendine bakımı*

Mezunlarla yaptığı görüşmeler sonucu enstitülerdeki ölçme ve değerlendirme ile ilgili benzer çıkarımlarda bulunan Uygun'nun (2007) aktardıkları ise şöyledir: *Enstitülerde*

sınavlar genelde, öğrencilerin bilgilerini ölçmekten çok neyi ne kadar öğrendiklerini ya da öğrenmeye ne kadar hazır olup olmadıklarını değerlendirmeye yöneliktir. Değerlendirmeler, öğrencilerin bireysel gelişimleri esas alınarak yapılmıştır.

5.4 Enstitülerde Öğrenim Görmüş Mezunların Enstitü Eğitim Programlarıyla İlgili Görüşleri

Enstitülerdeki öğretmen ve öğrenciler arasındaki iletişim öğrencilerin motivasyonunu artırır niteliktedir. Öğretmenlerini sevmeleri, onlarla güçlü bir bağ kurabilmeleri öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecine aktif olarak katılımını sağlamaktadır. Buna benzer olarak Öğretmen N.G.’nin İsmail Hakkı Tonguç ile ilgili paylaştığı anısı da hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin eğitim-öğretim etkinliklerini yapmada istekli oluşunu sağladığını, hazırbulunuşluk düzeylerini yükselttiğini kanıtlar niteliktedir: *‘‘Tonguç enstitü enstitü gezerdi. Öğretmenleriyle sürekli iletişim halindeydi. Okulları gezdiğinde sorardı şiir okuyan yazan var mı derdi. Dinlerdi onları. Beğendiği şiirleri cebine koyardı. Daha sonra gittiği diğer enstitülerde, bu şiiri şu okuldaki öğrenci yazmıştır diyerek onlara okurdu ve onlardan da böyle güzel şiirler beklediğini söylerdi. Hem öğretmeni hem öğrencinin yalnız olmadığını hissettirirdi. Bu enstitüdeki daha çok motive ederdi. Eğer ben enstitüye gitmez de köyde kalsaydım, tütün yapacaktım, sadece köy işleriyle uğraşacaktım.’’*

Öğretmen Z.B. ise enstitülerdeki öğretmen-öğrenci ilişkisi ve sınıf ortamı ile ilgili şunları aktarmıştır: *‘‘O zamanlar sınıflarda bulunan demokratik ortamlar şuan okullarda yok. Öğretmenlerimiz çok iyi yetiştirilmişti. Biliyorsunuz Gazi eğitim enstitüsünden geliyorlardı. Onlar çok toleranslı insanlardı. Enstitülerde herkes birbirine yardımcı olurdu. Kadın öğretmenlerimiz bizim annemiz, erkek öğretmenler de babamız gibiydi. İlişkimiz karşılıklı güven üzerine kurulmuştu. Onları çok seviyorduk.’’*

Öğretmen Ş.A.’nın öğretmenlerin öğrencilere model olmasının önemiyle ilgili aktardıkları şöyledir: *‘‘İsmail Hakkı Tonguç’un şöyle bir sözü vardır: Hiçbir öğrenciyi dövmeyeceksiniz,*

hakarete bulunmayacaksınız, onlara gerçeklerden başka hiçbir şeyden bahsetmeyeceksiniz. Eğer bir öğrenciye bu tarzda yaklaşırsanız aynı tepkiyi öğrenciden alırsınız. Bizler şefkat ve hoşgörü içerisinde yetiştik ve öğrencilerimizi de böyle ortamlarda büyüttük, yetiştirdik, eğittik.”

Köy Enstitülerindeki öğrenciler mezun olunca köylerde öğretmenlik yapmak üzere yetiştirilmişlerdir. Uygulanan programla köy yaşamını bilen, çevrenin ihtiyaç ve olanaklarını farkında olan bireyler yetiştirerek okulda öğretilenleri yaşama yansıtabilmeleri hedeflenmiştir. Mezun öğretmenlerin durumla ilgili görüşleri şöyledir:

Öğretmen N.G.: *”Biz köy öğretmeni olmak için yetiştiriliyorduk. Verilen eğitimin tabanı, alt yapısı da bu cümlelerin üzerine oturtulmuştur. Köylerde çalışacağımız için okuma şartlarımız da köy şartlarıydı. En önemli nokta burasıdır. Mezun olup gittiğimizde o yeri yadırgama ihtimali vardır insanın. Köye gideceğimiz için biz o şartlarda eğitim almıştık, o yüzden köylere öğretmen olarak gittiğimizde yadırgamamıştık hiç.”*

Öğretmen B.A.: *”Orada verilen eğitimin felsefesi, köy çocuklarını köylerden alıp, enstitülerde iyi bir şekilde yetiştirip tekrar köyelerine eğitimci olarak döndürüp, köydekileri bilinçlendirmek ve eğitmektir. O dönemde Kurtuluş Savaşı kazanılmıştı, ülke kurtulmuştu ama eğitim-öğretim sıfırdı köylerde. Türk halkının çoğu köylerdeydi. Yaklaşık %70’i köylerdeydi. Kalkınmanın sağlanması için ilk önce köyden başlanması düşünülmüştü.”*

Öğretmen M.H.: *”Oradan mezun olanların hepsi öğretmen olacaktı. Mademki öğretmen olacaklar her şeyi bilmek zorundalar, kendilerini çok iyi yetiştirmek zorundalardı. Köye gittiğinde çocuğa dağarcığında ne götürüyorsun, çocuğa neler kazandırabileceksin? Bunu sorgulatırdı sistem. Yakın köylere tatbikata giderdik. Oradaki öğretmenlerin derslerini dinlerdik, gözlemlerdik. Enstitüye tekrar döndüğümüzde bunların tetkiklerini yapardık. Bugün tatbikatta (stajda) neler gözlemledik, neler öğrendik sorularını yanıtlardık.”*

Öğretmen Z.B.: *”Mezun olduktan sonra köye dönecektik ve amacımız köyü canlandırmaktı. O yüzden köyde yapılacak bütün işleri, gelişmiş ülkelerde uygulanan tarım işlerini biz enstitülerde*

yaparak yaşayarak uygulayarak öğreniyorduk. Osmanlı döneminde 5000 öğretmen var ama öğretmeni köyde tutamıyordu. Şehirde okuyan çocuklar köye intibak edemiyor, köylerde kalmak istemiyordu. Fakat biz köy çocuğu olduğumuzdan köye dönmemiz zor olmuyordu ve aldığımız eğitim sayesinde her şeyi ölçüsüyle doğrusuyla öğrendiğimizden köye gerçekten faydamız oluyordu. Birbirimizle yarış halindeydik, daha iyisini nasıl yaparız diye. Bavulumuzu, tıraş kutumuzu, karyolaları okulun her türlü marangozluk işlerini demir işlerini vs kendimiz yapar, üretirdik. Her şey müfredat çerçevesinde ihtiyaca dönüktü. Köye döndüğümde babamın arıcılığı yanlış yaptığını, bizim okullarda öğrendiğimizin yanında çok ilkel kaldığını fark ettim ve hemen bunu enstitüde öğrendiğimiz şekilde düzelttim, değiştirdim. Köylere döndüğümüzde gerçekten köyü de değiştirmeye başlamıştık. Köylere dönerken genç bir kızın çeyizini hazırlaması gibi hazırlanıyorduk. Yeteneğimiz hangi yönde ise o yönde destekleniyorduk enstitülerde. Bizim bu okullarda ufkumuz açılıyordu. Köye dönüp oraları değiştirmeyi heyecanla bekliyorduk. Köylere gittiğimizde köylülerin bina yapımında köylülere 'kumu şöyle karmanız yanlış ya da demiri böyle bükmeniz yanlış' gibi uyarılarda bulunuyorduk. Her gittiğimiz köyde çelikleme yöntemiyle kavak ağacı dikiyorduk. 3-4 yıl sonra koca alanlar kavaklarla doluyordu ve on sene sonra gittiğimizde görüyorduk ki orası orman olmuş. Köydeki insanlar doğru ağaç dikimi, ilaçlanması bilmiyordu. Arıcılığı yanlış uyguluyorlardı. Toprağı yanlış işliyorlardı. Her türlü noksanı gideriyorduk. Ayrıca onu dışında başı ağrıyan da bize gelirdi, burnu kanayan da herhangi bir rahatsızlığı olan da. Mesela benim bir eczanem vardı ve oradan hallediyordum sıkıntıları. Her şeyi halledebileceğimizi düşünüyorlardı. O kadar basit şeylerle köydeki insanların kalbinde öyle güzel yer ediniyorduk ki. Her gittiğimiz köye bir yenilik götürüyorduk. İnsanlar bilmediğini bilmiyordu.”

Öğretmen Ş.A.: ‘‘Bütün ihtiyaçlarımızı kendimiz karşılayacak düzeydeydik. Mesela enstitüde bavullarımızı dahi kendimiz yapmıştık. Köylünün ihtiyacı olan her şey ilkel durumdaydı. Örneğin köyde köylüye tırpan lazım, öğretmen adayı bunu yapmayı öğreniyor enstitüde. Köyüne gittiği zaman tırpanıyla, orağıyla gidiyor. Köylüye örnek oluyor. Bavuluyla gidiyor, köylüye örnek oluyor. Enstitüden çıkan öğrenci hem köyde öğretmenliğine devam edecek hem de sahip olduğu sanatı çevresindekilere öğretecek, onlara kazandıracaktı. Onlara faydalı olmaya çalışacaktı. Ben kendi

köyümde 4 sene, eşim ise 3 sene çalıştı. Onlara faydalı olmaya çalıştık. Halk odaları vardı köylerde. Orada toplanılırdı, köylüye bir şeyler anlatmaya çalışırdık oralarda. Halk odasına gittiğim zaman büyüklü küçüklü herkes ayağa kalkardı. Ben o köyde büyümüştüm, o köyün çocuğuydum. Mahcup olurdum, lütfen kalkmayın dediğimde, Salim Ağa adında Yemen çöllerinde savaşmış bir adam ‘Evlad biz senin ilmi irfanına ayağa kalkıyoruz, bunu bize çok görme.’ dedi. Öğretmen olarak köyüme dönünce çok değer ve saygı gördüm. Köyün bütün her şeyini, temizliğini falan köylüyle birlikte yaptık. Kimi zaman ihtiyacı olanlarla hemen ben gider yardımcı olurdum. Nasıl yapılacağı konusunda rehberlik ederdim.’

Öğretmen Ş.A.: ‘Köylere gittiğimizde birçok şeyi değiştirdik. İnsanların alışkanlıklarını, kalıplaşmış yargılarını değiştirmek kolay değildir. Yavaş yavaş değiştirdik köylerdeki insanları. Örneğin köyden bir adam kaymakamın yanına gidecekken denk geldim ve ona kapıyı çalarak girmesi gerektiğini söyleyip konuşma üslubu ile ilgili basit ama bilmediği birkaç şeyi öğrettim. Bir başka örnek de tarla işlerinde kullandığı bir sabanı işi bittiğinde kaldırırken onu toprağı ile bırakmaması gerektiğini, temizleyip kaldıracağıının daha iyi olacağını öğütledim. Buğdayı şöyle ek saç, harmanını böyle döv gibi önerilerde bulunduk. Bildiğimiz kadar onları aydınlatmaya çalışıyorduk.’

BÖLÜM VI

Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde araştırmamızın bulgularına dayalı olarak elde edilen sonuçlara ve bu sonuçlara bağlı olarak önerilere yer verilmiştir

6.1 Sonuç

Bir eğitim programının hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme-değerlendirme olmak üzere dört temel ögesi bulunmaktadır. Köy Enstitülerinin eğitim programını incelediğimiz araştırmamızda literatür taraması ile programın hedef ve içeriğiyle ilgili bilgi edinsek de yaptığımız görüşmelerde daha çok öğrenme-öğretme süreci ve ölçme-değerlendirme ile ilgili bilgi alabildik. Bunun sebebi görüşmecilerin bu kurumlarda okumuş öğrenciler olması ve doğal olarak programın hedef ve içeriğinden çok öğrenme-öğretme sürecini ve ölçme-değerlendirmeyi bilmeleridir. Görüşmecilerden programın hedef ve içeriği hakkında bilgi edinemememiz araştırmamızın sınırlılığı olarak kabul edilebilir.

Doküman analizi ile ortaya konan enstitülerin eğitim programının hedeflerinin hangilerinin gerçekleştiği, eğitim-öğretim sürecinin nasıl işlediği ve ölçme değerlendirme nasıl yapıldığı görüşmecilerin aktardıklarına dayalı olarak elde edilen sonuçlar şöyledir:

Cumhuriyetin kurulmasından sonra ülkenin ekonomik, siyasi ve kültürel şartları göz önünde bulundurularak toplumun bilinçlendirilmesi, aydınlatılması fikriyle yola çıkılarak halkın çoğunluğunu oluşturan köylülere eğitim imkânı sağlamak, köye lider olması için köy ilkokullarına donanımlı öğretmen yetiştirmek amacıyla şehirlerden uzak, tarım işlerine elverişli, tren yollarına yakın 21 bölgede Köy Enstitüleri kurulmuştur. Bu bağlamda köy enstitülerin ihtiyaca dönük olarak kurulan kurumlar olduğu ifade edilebilir. Benzer şekilde Erkılıç da enstitülerin eğitim felsefelerini incelediği araştırmasında eğitim sürecinde

pragmatist ve realist felsefelerinin etki ettiğini, toplumun içinde bulunduğu sosyo-ekonomik koşullara bağlı ortaya çıktığı sonucuna varmıştır.

Dönemin Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel ve İlköğretim Genel Müdürü, eğitimbilimci İsmail Hakkı Tonguç'un önderliğinde açılan bu kurumlarda öğrenci merkezli, üretime dönük, işbirlikçi öğrenmeyle dayanışmayı yücelten, sanatla zenginleştirilmiş bir eğitim anlayışı benimsemiştir. Benzer şekilde Temel araştırmasında "Enstitülerde uygulama alanı bulan iş eğitimi ilkesi çerçevesinde, temelde öğretim olanağı bulunan tüm derslerin, yaşanan hayatın gerçekleriyle örtüştürülmeye çalışıldığı fark edilmiştir. Enstitülerin özellikle kuruluş aşamasında temel yapılanma eksikliğinin giderilmesinde, iş eğitimi ilkesinin uygulanmasının büyük katkı sağlamıştır." sonucuna varmıştır. Bilir, araştırmasında "Enstitülerde çağdaş ve üretici bir eğitim benimsenmiştir. Ayrıca bilgi beceri ve yeterlilikler bilimsel bilgiyi merkeze alarak değil, öğrencinin aktif olduğu etkinlikler yoluyla gerçekleşmektedir." ifadelerini kullanmıştır. Enstitülerin sanat eğitimi ile ilgili ise Tunç araştırmasında dönemin yöneticilerinin ve müdürlerin sanat derslerine verdikleri önem sayesinde enstitülerde yazın, görsel ve müzik alanında birçok ünlü sanatçı yetiştiğini ve bunun enstitülerdeki müzik odaları, resim atölyeleri gibi donanımlı ortamlarla sağlandığı sonucuna varmıştır.

Köy Enstitüleri eğitim programı ders saatlerinin sabit kalması şartıyla uygulamada okulun şartlarına göre değişiklik gösterebilmektedir. Bu anlamda program çerçeve programdır ve esneklik ilkesini taşımaktadır.

Hedeflerin tümüne ulaşıp ulaşılmadığı ile ilgili net bilgi elde edilememiş olursa da, doküman incelemeleri ve görüşülen Bursa'daki mezunlardan elde edilen verilere göre genel kültür genel yetenek, sanat, tarım ve atölye derslerinin eğitim programında belirtilen genel amaçları gerçekleştirildiği görülmektedir. Görüşmeler için ziyaret edilen enstitü mezunlarının duygu ve düşüncelerini iyi ifade edebilen bireyler olduğu gözlemlenmiştir. Hemen hepsinin

evinde büyük kitaplıklar vardır; okuma alışkanlıklarını sürdürmektedirler. Bütün mezunların evlerinde farklı türde saksı bitkilerinin olduğu gözlemlenmiş, tabiat ve tarım derslerinde öğrendiklerini yaşamlarında kullandıkları görülmüştür. Enstitüde öğrenciyken diktikleri gömlekleri gösteren kadın mezunlar hala çocuklarına ve torunlarına farklı giysiler diktiklerini ifade etmişlerdir. Enstitünün eğitim programının ‘teorikte bildiklerini uygulayarak yeni ürünler ortaya koyabilme’ hedefine ulaşıldığı görülmektedir. Mezunlar bozulan mutfak araç gereçler veya ev eşyalarını onardıklarını ifade etmişlerdir. Buldukları çevrenin şartlarını daha iyi bir hayat için elverişli hale getirme hedefine de ulaşıldığı görülmektedir.

Uygulanan eğitim programıyla öğrencilere yaşadıkları köyü, toplumu, dünyayı daha iyi tanıma ve bildiklerini yaşamlarında kullanabilme becerisi kazandırılmıştır. Bireysel farklılıkları ortaya çıkaran eğitim-öğretim faaliyetleriyle bireylerin sözel, matematiksel, görsel, ritmik, bedensel, doğa ve sosyal yetenekleri açığa çıkarılarak geliştirmeleri desteklenmiştir. Aykanat (2008) tez çalışmasında enstitülerdeki uygulamaların farklı zeka boyutlarını desteklediği sonucuna varmıştır.

Derslerin hedeflerini karşılar şekilde akademik konuları öğretirken aynı zamanda günlük yaşamında karşılaştığı sorunlara çözüm bulmayı ve işbirliği içinde çalışmayı, paylaşmayı öğretmiştir. Yaparak yaşayarak öğrenen öğrencilerde kalıcı öğrenmeler sağlanmıştır. Öğrendiklerini hayata yansıtabilen, olaylara farklı bakış açılarıyla yaklaşarak karşılaştığı sorunlara çözüm üretebilen beceriler kazandırılmıştır.

Mezunlar bir müzik aleti çalabilmekte ya da iyi dans etmektedirler. Müzik dersleriyle kazandırılması amaçlanan ritm duygusunun geliştiği, neşeli, enerjik ve müzik kültürünü yapabilecek bir birey olma hedefinin de gerçekleştiği görülmektedir. Benzer bir sonuca varan Temel (2010) çalışmasında on beş günde bir sergiledikleri müzik ve halk oyunları gösterileri öğrencilerin müzik ve beden eğitimi derslerinin ilgilerinin artmasına katkı sağladığını

söylemiştir. Türkoğlu ve Gezer de kitaplarında enstitülerden mezun öğrencilerin en az bir müzik aleti çaldığını, halk oyunları oynadıklarını ve bu etkinliklerde çok istekli olduklarını söylemiştir. Tunç enstitülerin topluma sanat ve kültür alanında önemli katkılar sunduğunu ‘‘Köy Enstitülerinde Sanat Eğitimi ve Dönemin Yöneticilerinin Sanata Yaklaşımları’’ makalesinde ifade etmiştir.

Ölçme değerlendirmenin genel kültür derslerinde kâğıt üzerinde olsa da diğer derslerde öğrencinin bilgiyi iyi ezberleyip ezberlemediğini ölçmek yerine düşünebilme, sorgulayabilme, öğrendiklerini analiz edip sentezleyebilme, yaşamına aktarabilme becerileri ölçülmeye çalışılarak süreç değerlendirmenin yapıldığı tespit edilmiştir.

Enstitü mezunlarının enstitüde geçirdikleri öğrencilik yaşamlarıyla ilgili görüşleri olumludur. Enstitü mezunları, öğretmenlerini bir anne-baba gibi gördüklerini ve her şeylerini bir arkadaş gibi paylaşabildiklerini ifade etmişlerdir. Enstitüde öğretmen ve öğrenci iletişiminin çok iyi olduğu ve bu iletişimin öğrencilerin derslerle ilgili motivasyonunu yükselttiği tespit edilmiştir. Mezun olan öğrenciler de öğretmenlik yapmak için gittikleri köylerde öğrencileriyle iyi bir iletişim kurmaya özen göstermişlerdir. Enstitüdeki öğretmenlerin öğrencilere davranışlarıyla iyi bir rol model oldukları görülmektedir.

6.2 Öneriler

Bu bölümde araştırmamızın sonuçları doğrultusunda uygulamaya ve gelecekte yapılması muhtemel araştırmalara yönelik geliştirilen öneriler yer almaktadır.

6.2.1 Uygulamaya yönelik öneriler. Araştırma sonuçlarına göre Enstitülerde uygulanan programlarla yetiştirilen bireylerin öğrendiklerini hayata yansıtabilen bireyler olduğu görülmüştür. Öğrenciler teoride öğrendikleri bilgileri tarım, biçki-nakış gibi derslerle uygulamalı olarak da kullanma fırsatı bulmuşlardır. Böylece kalıcı öğrenmeler de

sağlanmıştır. Bu noktadan hareketle hazırlanacak eğitim programlarında uygulama derslerinin artırılmalıdır.

Sözel, sayısal, kinestetik, ritmik gibi farklı zekâ türlerinde gelişimini destekleyen enstitü programları bireysel farklılıkları önemsemiştir. En az bir alanda başarılı olduğunu gören çocuklar özgüvenli bireyler olarak yetişmiştir. Sahip olduğu yetenekleri keşfedebilecekleri ortamlar yaratılarak; müzik, beden eğitimi gibi derslerin sayısının artırılmalıdır.

Enstitülerden mezun öğrencilerin hala çok kitap okudukları ve bu sayede kendilerini iyi ifade edebildikleri görülmüştür. Diğer derslerdeki başarıyı da artıran bu okuma alışkanlığını kazandırmak için okullarda her gün 1 ders saati okuma saatine ayrılabilir. Öğrencilere rol model olması için bu okuma saatinde bütün öğretmenler, okulun müdür ve müdür yardımcısı hatta temizlik personeli kitap okumalıdır.

6.2.2 Araştırmacılara yönelik öneriler. Araştırmada katılımcılarla yapılan görüşmelerde konu çok fazla dağılmıştır. Nitel araştırma yöntemine daha iyi bir hâkimiyetle süreç daha iyi yönetilebilir, zaman daha iyi kullanılabilir.

KAYNAKÇA

- Ay A. (2016). Anadolu aydınlanmasının temel taşı: Köy Enstitüleri modeli, *Akademik Düzlemde Köy Enstitüleri Sempozyumu, Bildiriler 16-17 Nisan 2016 Dikili-İzmir*
- Akar H. (2011). *Türkiye'deki Köy Enstitülerinin toplumsal değişimdeki yeri* (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Akan T. (2011). *Bir Meçhul Öğretmen (Belgesel)*, İstanbul: Ran Organizasyon
- Akdoğan E. (2016). *Köy Enstitülerinde eğitim anlayışı ve tarih yurttaşlık bilgisi öğretimi* (Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Aydın M. (1996). *Köy Enstitüleri sisteminde örgütlenme*. Ankara: Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları.
- Aydın N. & Yılmaz A. (2010). Yapılandırmacı yaklaşımın öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, C.39, 57-68*.
- Aydoğan M. (2006). *Köy eğitim sistemi, köy enstitüleri*. Ankara: Aydan Yayıncılık.
- Aykanat Ş. (2008). *Köy Enstitüleri ve çoklu zeka ilişkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Celal Bayar Üniversitesi, Manisa
- Baykurt F. (2016). Enstitülerin üç ilkesi, *Akademik Düzlemde Köy Enstitüleri Sempozyumu, Bildiriler 16-17 Nisan 2016 Dikili-İzmir*
- Bir Meçhul Öğretmen, Köy Enstitüleri, Belgesel (Yönetmen: Tarık Akan, Senaryo: Rana Güngörmüş Mouiner).

- Bilir P. (2008).Yeni beden eğitimi öğretim programı ve Köy Enstitülerinde beden eğitimi derslerinin yapılandırmacı öğretim yaklaşımı açısından değerlendirilmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 145-150
- Cimi M. (1995). *Tonguç Baba Ülkeyi Kucaklayan Adam*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Demirel Ö. (2014). *Eğitimde program geliştirme kuramdan uygulamaya*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Demirel Ö. (2016). Köy Enstitülerinde uygulanan öğretim ilke ve yöntemleri, *Akademik Düzlemde Köy Enstitüleri Sempozyumu, Bildiriler 16-17 Nisan 2016 Dikili-İzmir*
- Durdu L. & Özden M.Y. (2016). *Eğitimde Üretim Tabanlı Çalışmalar İçin Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Dündar C. (2014). *Köy Enstitüleri (Belgesel ve Kitap)* İstanbul: Can Sanat Yayınları
- Eser G. (2011). *Köy Enstitülerinde bir öncü: özgün arşivi ışığında Göl Köy Enstitüsü* (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul
- Erdem M. (2002) Proje tabanlı öğrenme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.22, 172-179.
- Erdoğan F. (2007). *6. sınıf matematik öğretim programında işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin kullanılabilirliğine ilişkin öğretmen görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Erkılıç T. A. (2013). Eğitim felsefeleri açısından Köy Enstitüleri. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.
- Eronat C. Y. (2009). *Köy Enstitüleri Dünyasından Hasan Ali Yücel'e Mektuplar*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

- Ersozlu Z. N. & Kazu H. (2011). İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde uygulanan yansıtıcı düşünmeyi geliştirme etkinliklerinin akademik başarıya etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.24, 141-159
- Gazalcı M. (2016). Köy Enstitüleri Sistemi, Mezunları Üzerine Bir Araştırma, Ankara: Bilgi Yayınevi
- Gezer N. (2014) *Canlandırılacak köy yolunda soyu tükenen kuşak*, Bursa: Alp Yayınları
- Gezer N. (2014). *17 Nisan 1940 duyarlılığıyla*. Bursa: Alp Yayınları
- Güleryüz H. (2012). *Eğitimin büyük şafağında kuman kumandan Ali Rıza Öğretmen*, Ankara: Pegem Yayınları
- Güneşli A. (2007). *Etkin öğrenme yaklaşımının anadili eğitiminde okuma ve yazma becerilerini geliştirmeye etkisi* (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Günyol V. (1987). *Özgürlük ve kültür*, İstanbul: Remzi Kitabevi
- İslim Ü. (2006). *Selçuk Üniversitesi fen bilimleri enstitüsü öğrencilerin duyuşsal karakteristiklerinin fizik dersi başarısına etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Kalaycı T. (2008). *Bir öğretmen yetiştirme modeli olarak Köy Enstitülerinin etkileri: Eskişehir-Çifteler örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Kalyoncuoğlu Z. (2002). *Cumhuriyet dönemi eğitiminde Hasan Ali Yücel ve Köy Enstitüleri*, (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Karaismailoğlu E. (2013). *Türk Eğitim Sistemi'ndeki yeni bir eğitim modeli olarak Köy Enstitüleri ve Savaştepe rneği 1940-1954* (Yüksek Lisans Tezi). anakkale Onsekiz Mart niversitesi, Çanakkale.
- Kirby F. (2012). *Türkiye'de Köy Enstitüleri*. İstanbul: Tarihi Kitabevi.
- Korkmaz H. & Kaptan F. (2001). Fen Eğitiminde Proje Tabanlı ğrenme Yaklaşımı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.20, 193-200.
- Köy Enstitüsü Programları (1936-1953). (2004). Ankara: Köy Enstitüleri ve ağdaş Eğitim Vakfı [KEEV] Yayınları.
- Köy Eğitmenleri Kanunu (1937). TC Resmi Gazete 24 Haziran 1937. <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/3639.pdf>
- Köy Enstitüleri Kanunu (1940). TC Resmi Gazete 22 Nisan 1940. <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/4491.pdf>,
- Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu ve Müzakereleri, Maarif Matbaası, Ankara Őubesi, 1943, Maarif İşleriyle İlgili Kanunlar, Sayı:5
- zdemir S. M. (2009). Eğitimde program değerlendirme ve Türkiye'de eğitim programlarını değerlendirme çalışmalarının incelenmesi. *Yüzüncüyıl Üniversitesi.Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.6, S.2, 126-149.
- Özden Y. & Durdu L. (2016). *Eğitimde retim tabanlı çalışmalar için nitel araştırma yöntemleri-makaleler*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özsoy Y. (1996). *Köy Enstitülerinde Eğitim Programları, Köy Enstitüleri Amaçlar-İlkeler-Uygulamalar*. Ankara: Köy Enstitüleri ve ağdaş Eğitim Vakfı Yayınları.

- Punch F. K. (Çevirenler Bayrak D., Arslan H.B. & Akyüz Z). (2014). *Sosyal Araştırmalara Giriş nicel ve Nitel Yaklaşımlar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Robson C. (Çevirenler Çinkır Ş. & Demirkasımoğlu N.). (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri Gerçek Dünya Araştırması*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Saral M. (2013). *Köy Enstitüleri Uyuyan Devlin Uyanışı*. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Saydam R. (1943), *Köy Okullarını ve Enstitülerini Teşkilatlandırma Kanunu Projesi-Mucip Sebepler, Köy Okulları Ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu Ve Müzakereleri*, Ankara, Maarif Maarif Matbaası.
- Tangülü Z., Karadeniz O. & Ateş S. (2014). Cumhuriyet dönemindeki eğitim sistemimizde yabancı uzman raporları (1924-1960). *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/5 Spring 2014*, p. 1895-1910, Ankara.
- Talu N. (1999). Çoklu zeka kuramı ve eğitime yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi C.15*, 164 – 172.
- Tekben Ş. (1980). Köy Enstitülerinde ölçme değerlendirme, sınıf geçme ve demokratik yaşam. *Eğitim Mücadelesi (6)* 61-62.
- Temel G. (2010). *1940-1946 döneminde Köy Enstitülerindeki eğitim-öğretim uygulamaları ve tarih eğitimi* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul
- Temiz Y. (2001). *Öğretmenlik Eğitim-Aydınlanma*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Tonguç E. (1970). *Devrim açısından Köy Enstitüleri ve Tonguç*. İstanbul: Ant Yayınları.
- Tonguç İ. H. (1997). *Köyde eğitim*. Ankara: Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı.

- Tonguç İ. H. (1998). *Eğitim yolu ile canlandırılacak köy*, Ankara: Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı.
- Tunç A. Z. (2009). Köy Enstitüleri'nde sanat eğitimi ve dönemin yöneticilerinin sanata yaklaşımları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Tuğrul B. (2002). Bloom'un taksonomik süreçlerine etkileşimci taksonomi açısından bir bakış. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.23, 67-274.
- TÜİK 1927 Nüfus Sayımları, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1047
- Türkiye'de toplumsal ve ekonomik gelişmenin 50 yılı, devlet istatistik enstitüsü 1973, Ankara.
- Türkoğlu P. (2013). *Tonguç ve enstitüleri*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- Ulum H. (2017). *Meb ilkokul 2, 3 ve 4. sınıf Türkçe ders ve çalışma kitaplarında yer alan etkinliklerin yenilenmiş Bloom taksonomisine göre incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Uygun S. (2007). *Tanıkların Dilinden Bir Dönem Öğretmen Okulları*. Ankara : MEB Yayınları.
- Uz A. (2016). Yaratıcı, üretken çağdaş insan yetiştirmede köy enstitüleri eğitimine yeniden bakmak, *Akademik Düzlemde Köy Enstitüleri Sempozyumu, Bildiriler 16-17 Nisan 2016 Dikili-İzmir*.
- Ültanır G. (2003). *Eğitimde Planlama ve Değerlendirme Kuram ve Teknikler*. Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Varış F. (1988). *Eğitimde Program Geliştirme Teori ve Teknikler*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.

Yıldırım A. ve Şimşek H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Yılmaz Z. (2013). Cumhuriyet dönemi türk eğitim sisteminin gelişiminde idealizmin ve realizmin etkileri, *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/12 Fall 2013, p. 1435-1442, Ankara.*

Yücer N. (2010). *Cumhuriyet döneminde köye öğretmen yetiştiren kurumlar ve eğitim programlarının değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

EK 1

Bursa'da Yaşayan Köy Enstitüsü Mezunlarına Yöneltilen Sorular

1. Hangi Köy Enstitüsünde, hangi yıllarda okudunuz?
2. Öğrencilik yıllarınızda ve öncesinde köylerin ve ülkenin genel durumu nasıldı?
3. Köy Enstitülerine gitmeniz kimlerce sağlandı, nasıl yönlendirildiniz?
4. Köy Enstitülerinde uygulanan programlarla hedeflenenler nelerdi? Verilen eğitimin felsefesi ve öğrenciye kazandırılması uygun görülen özellikler, hedefler hakkında bilgi verebilir misiniz?
5. Enstitü programının bilgi ve kültür boyutu ile ilgili bilgi verebilir misiniz? Örneğin Matematik Çalışmaları, Fen ve Doğa Bilimleri Çalışmaları, Sosyal Bilgiler Alanı Çalışmaları, Resim ve El Sanatları Çalışmaları, Müzik Çalışmaları, Tiyatro Çalışmaları, Tarım Dersleri Çalışmaları nasıl yapılıyordu?
6. Hangi derslere ne kadar zaman ayrılıyordu? Ders saatlerine dair bir eleştiriniz var mı? Süre anlamında yeterli veya eksik gördüğünüz dersler var mı?
7. Öğrendikleriniz kalıcı oluyor muydu? Programın hangi özelliği bunu sağlamıştır?
8. Öğretmenlerle iletişiminiz nasıldı? Bu iletişim okul ile ilgili algınızı ve tutumunuzu nasıl etkilemiştir?
9. Disiplin nasıl sağlanıyordu enstitülerde?
10. Bedensel, zihinsel, kültürel çalışmaların yapıldığı, eğitimin iş içinde olduğu bu programda ölçme ve değerlendirme nasıl yapılıyordu? Derslerle ilgili tek tek ölçme ile ilgili bilgi verebilir misiniz?
11. Enstitülerde günlük yaşam nasıldı?
12. Enstitülerin iş takvimi nasıldı? Eğitim dönemleri ve tatil tarihleri nasıldı?

ÖZGEÇMİŞ

1. **Adı Soyadı** : Ebru KUBAT
2. **Doğum Yeri ve Yılı** : Ankara – 1987
3. **İletişim Bilgileri** : ebru-kubat@hotmail.com
4. **Öğrenim Gördüğü Kurumlar ve Mezuniyet Tarihi** :
Baldudak İlköğretim Okulu / Gölbaşı – 2001

Dr. Şerafettin Tombuloğlu YDA Lisesi / Gölbaşı – 2005

Gazi Üniversitesi – İlköğretim Matematik Öğretmenliği - 2009

5. Mesleki Deneyim :

2010- 2011 Diyarbakır /Silvan / Kıraçtepe İlköğretim Okulu

2011-2014 – Bursa / Yıldırım / Değirmenönü İlköğretim Okulu

2014-2017- Bursa / Yıldırım / Peyami Safa Ortaokulu

2017-... Bursa / Orhaneli / Erenler Ortaokulu

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

TEZ ÇOĞALTMA VE ELEKTRONİK YAYIMLAMA İZİN FORMU

Yazar Adı Soyadı	Ebru KUBAT
Tez Adı	Köy Enstitüleri'nden Mezun Öğrencilerin Enstitülerin Eğitim Programı İle İlgili Görüşleri: Bursa Örneği
Enstitü	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Anabilim Dalı	Eğitim Bilimleri / Eğitim Programları ve Öğretim
Tez Türü	Yüksek Lisans Tezi
Tez Danışman(lar)ı	Prof. Dr. Feyyat GÖKÇE
Çoğaltma (Fotokopi Çekim) izni	☒ Tezimden fotokopi çekilmesine izin veriyorum ☐ Tezimin sadece içindikiler, özet, kaynakça ve içeriğinin % 10 bölümünün fotokopi çekilmesine izin veriyorum ☐ Tezimden fotokopi çekilmesine izin vermiyorum
Yayımlama izni	☒ Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasına izin Veriyorum

Hazırlamış olduğum tezimin belirttiğim hususlar dikkate alınarak, fikri mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere Uludağ Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından hizmete sunulmasına izin verdiğimi beyan ederim.

Tarih : 11.07.2019

İmza :